paucis exceptis traduntur per signa indefinita affirmatiua vel negatiua vt.s.eo.t.j.eo.t.ff.eo.ti.satis apparet. Officium autem regule est plures similes casus simul iungere claua rationis: vt.ff.eodem titulo.l.i. Que sit potestas regule: an scilicet constituat ius de nouo: an antiquum recitet: dubitatur: t videtur q̃ ius de nouo nunquam constituat: quod in re et ipso facto probatur iure.ff.eo.l.j. facto quia in octuagintaocto regulis infra positis non est vnam etiam solam inuenire: que ius de nouo constituat: vt in prosecutione patebit. Econtra videtur quia regula catoniana de nouo statuit: q̃ legata que sunt inutilia ratione legantis tantum: vel ratione legãtis t legatarij: vel legatarij t eius a quo legatum est prestandum: vel ratione rei tantum: vel mixta ratione rei legate t persone legatarij tractu temporis non constituantur: etiam si causa impedimenti remoueatur.ff.de regu.catoni.l.i. in principio. ff. de lega. .i.l.cetera.§.i.ergo ipsa regula constituit ius de nouo: ad hoc faciunt infra iura in quibus papa iudicat ex regulis: vt.s.de consti.ca.ij.t de rescriptis.ca.i.t.ca.pastoralis de iudi.nouit.s.de foro competenti.si diligenti.de fi.instru.inter dilectos.ad finem.t de presump.dudum: de excepti. cum venerabilis: de regula.ad apostolicam. de consanguinitate t affinitate capitulo vltimo cum mille similibus: ex quibus videtur q̃ ius sumatur ex regula. Subtiliter viderunt doctores q̃ tres species casuum est considerare: quidam sunt iam determinati: t in illis regula non constituit ius quia inuenit iam constitutum. Item sunt quidam excepti a legis determinatione: t in illis similiter regula non constituit ius: quia non claudunt sub regule determinatione. Quidam sunt in quibus est eadem equitas que est in casibus a iure determinatis: nec tamen reperiuntur in iure positi: t in illis regula facit propter idemptitatem rationis non patientis ius similium casuum esse diuersum. Apertius dici posset: quod aut constitutio iuris procedit.traditionem regule: t regula de iure iam constituto: quasi materiatum de materia producitur: t tunc proprie habet locum distinctio predictorum casuum: vt videlicet in iam determinatis t exceptis non faciat ius in non determinatis in quibus est eadem ratio ius constituat: sed vbi non est ius constitutum ante regule dispositionem: sed inuenitur sola simplex traditio regule: tunc ipsa regula est ius vel iuris constitutio: t non ab alio sed a constituente procedit: t ita potest intelligi predicta lex prima: de regu.cato. probatur hoc satis per antiquas regulas supra eodem titulo: quas veritate inspecta esset inuenire precessisse iuris traditionem. vides enim pro maiori parte q̃ vbi sunt decreta. Alexandri.iij.sunt prime in titulis: maxime post concilia antiqua de off. vi. cum duabus rubricis se.ut.s.de rescriptis: de renuncia.cum duabus rubricis sequentibus: de his que vi metusue causa fi.cum duabus sequentibus: de dolo t contumacia cum duabus sequentibus: t multis aliis. t tamen omnes regule supra eodem titulo precesserunt alexandri. iij. excepta vltima que fuit lucij.iij.qui ipsum secutus est. vt ex cronica t decretalium ordinatione satis apparet. Si igitur prima regula supra eodem titulo: exemplificetur per decreta.supra de sponsalibus preterea.i.secunda per decretalem: t si questiones: de simo.tertia per decreta.de voto.magne. t sic de singulis: dico q̃ regule dicta iura precesserant: vnde regularum dispositio non potuit ex ipsis iuribus sumi que nondum erant immo potius videtur determinatio ipsorum iurium facta per regulas: ad hoc faciunt omnes ille decretales superius allegate: in quibus papa pronunciat p regulas: ego tamen non recedo a verbis legis: t dico q̃ per regulam non statuitur ius: sed ex iure sumitur regula. alias non video quomodo posset dici regula iuris. Sicut enim in regula ligni vel ferri necesse est illas materias preuenire lignum scilicet vel ferrum: ad hoc q̃ disponatur ex eis regula: sic in regula iuris necesse est ius quod est ibi materia preuenisse: ad hoc vt regula possit inde disponi: t tunc proprie loquitur dicendo de regulis iuris: alias dicere debuisset de iure regularum. Et si dicatur q̃ in casibus non expressis a iure vbi est ratio similis regula facit ius: hoc est sine regula aliqua per iura que hoc volunt: de rescrip.inter ceteras de transactionibus: inter corporalia.ff.de legi.non possunt: cum similibus: t si obiciatur de regula cato.dico q̃ non proprie dicitur regula: nec inter regulas ponitur.ff.eodem titulo.t si dicatur q̃ aliqne regule precessisse videantur iuris expressam traditionem: dico q̃ ius quod est idem quod ratio: vt.j.distinctione. consuetudo.ix.distinctione sana quippe. ab exordio rationalis creature precesserat.v.distinctione in principio. vel saltem dispositione concedentis regulam ius precessit: videns enim formator regule sic esse debere de iure: quod in eius saltem mente sedebat: formauit regulam: allegatur tamen regula pro iure: non tam ex origine q̃ ex forma: t potior est eius causa pro quo facit regula: habet enim aduersarius necesse ostendere rationem quare in illo casu regula non loquatur: t facit quod dicam infra eodem vtile. Ad secundum quo queritur quid sit ius: t vnde dicatur: t quomodo hic summatur dicendum est breuiter q̃ ius est ars boni t equi t̃.ff.de iusti.t iure.in principio. t dicitur a iustitia vt ibi t supra de verborum significatio.ius autem: quam summum in rebus bonum est colere.xij.q.ij.cum deuotissimam. Jus autem est generale nomen habens multas species.i.distinctione ius generale: cuius species diuidas t subdiuidas vt ibi per totum.t.ff.de iusti.t iure.per totum.

dis negocijs abesse contingat.

Rubrica De regulis iuris.

Bonifacius.viij.

Beneficium[a] ecclesiasticum non pōt[b] licite[c] sine institutione canonica obtineri[d].

Sumitur autem hic pro nostro iure canonico: nō autem pro iure ciuili: vt pbatur j.e.i secunda regula: q̃ de iure nō pcedit: quod dic vt ibi dicam: tertio autem ordinate has regulas est videre: t primo primas.

a **Beneficium ecclesiasticum.** Pone casum per.c.xvj.questione.vij. si quis deinceps supra de insti.ex frequentibus.ff.de decur.l.berennius modestinus. Super ratione aūt huius regule fundat decretalis supra eodem libro. de eo qui mit.in possef.c.cum qui: qz proceditur cum agitur de beneficio ecclesiastico i absentia partis lite nō cōtestata: nec fit missio in possessionem causa rei seruande: qz sic sine institutione canonica: beneficium obtineret: consideratur igitur in beneficijs canonica institutio non antiqua possessio: t sic nota casum in quo nō currit prescriptio.idem est in matrimonio carnali.xxiij.questione.v.q̃ deo. supra de consanguinitate t affinitate non debet: t idem in alijs casibus. qui notan. xvj.questione.iij.clerici.t supra de prescip.cum non liceat. Sumitur autem hic beneficium largo modo: vt comprehendat dignitates personatus ecclesias omnes cum cura t sine cura: que cum titulo habentur: sic.j.questione.iij. si quis dator. supra de concef.preben.nulla.ff.de ser.expor.l.seruus. Sumitur autem interdum stricte: vt distinguatur a prebenda.xij.questione.ij.alienationes: de concef.preben.ex parte.alias includit prebendam.i. questione.iij.ca.vltimo de verborum significatione tua. Alibi stricte sumitur pro solis simplicibus beneficijs sine cura supra de preben.c.vlt.t.s.eo.ti.t li.cum in illis.t ibi ratio patet in littera. Cum igitur in beneficio quolibet requiratur canonica institutio: vt ꝗ videndum est quid sit institutio. Instituere autem est ius canonicum in ecclesia vel ecclesiastico beneficio tribuere: quod dic vt not.s.de insti.auctoritate t iure communi ad episcopum spectat.xvj.questione.vij.nullus omnino: de here.cum ex iniuncto in fine. Non ob.de off.archi.ad hoc quia institutio ibi sumitur pro inuestitura: t sic intelligatur decreta.de insti.cum venissent: t quod ibi no.videtur q̃ etiam capitulum vacante sede instituere possit.arg.vij.q.j.pontifices: de here.ad abolendam.s.eodem libro de tempo.ordinan.cum nullus.argu.contra.xxiiij.dis. presbyteri.lxxi.di.fraternitatem.ne se.vacan.c.ij.dic vt no.s.de maio.t obe.cū oliz t terminatur hoc.s.eo.lib.de insti.c.vno. Inter collationem autē presentationem t institutionem magna est differentia: vt.s.eodem libro de preben.cum i illis.§. cum autez.

b Non potest.hec dictio potest: negatiue posita ut hic: necessitatem importat cuz autem affirmatiue ponitur: necessitatem non inducit. Ad primum.ij.questione .i.c.j.supra de accusationibus de his. Ad secundum.iiij.questione.iij.§. itez i criminali.ver.potest de preben.de multa in fine de appella.oblate.ad fi.ff.de arbi. quetiam.t ideo dicit lex q̃ verbum potest: necessitatem non importat.ff.de off.p̃. .l.sepe.t.l.sequen.

c Licite.superabundat: id enim dicimur posse q̃ licite possumus.xxij.q.ij.faciat vbi de multiplici potentia: t.s.de rescrip.scisitatus.per Ber.t Jnno.de cōcef.p̃ ben.accedens.

d Obtineri.contradicit huic regule supra de iurepa.cura. Solu.ibi non prescribitur ecclesia tanq̃ beneficium: sed vt proprietas. Item necessitatis causa vel pietatis: vel causa impensi obsequij sine canonica institutione possidet quis ecclesiasticos prouentus: nec ex eo canonicus vel beneficiatus proprie dicitur.xij.questione.ij.quicunqz suffragio.xvj.q.j.possessiones.t.q.iij.clerici.t.c.si episcop⁹.s.de magistris. quoniam: eodem modo respondetur ad. c.xxxij.distinctio.si qui vero. xij.questione.j.qua.l.distin.studeat de cle.pug.in du.henricus. Item argu.contra.s.de elec.in genesi.s.de iure patro.cōsultationibus: vbi possessio dat ius eligendi t prescriptio.s.de causa.possessio.cum ecclesia.sol.per possessionem acquiritur ius eligendi t presentandi: quia procedit ex nostris actibus.ff. de acquiren. posses.l.j. Institutio autem procedit ex actibus aliorum: que ad hoc vt valeat ōbet esse canonica vt hic in qua precipue quattuor requiruntur. Primo q̃ persona sit que instituere possit.xvj.questione.vij.nullus. Secundo q̃ institutus sit talis qui possit institui.de insti.ca.fi.quia non laicus vt ibi vel ipse idem instituens: eodem titulo.ca.vlti. Tertio q̃ illius beneficij institutio ex iure proprio vel deuoluto vel delegato ad instituentem pertineat.eodem titulo.c.iij. Quarto q̃ seruetur forma constitutionis illius.s.eo.libro de elec.ca.vltimo. Et no.q̃ hec regula est in argumentum contra clericum qui est in quieta possessione beneficij sui: t petitur ab eo titulus possessionis.scilicet institutio q̃ teneatur illam ostendere: nam et liberti ecclesie: licet sit in quasi possessione libertatis probat manumissionem suam. xij.questione.i.ca.longinquitate.t ca.sequen.t hoc pbat decre.de appella.personas.in parte decisa: vbi de hoc per Lau.nam t possidens pro herede vel possessore cogitur pbare titulum.C.de acquiren.pos.l.cogi.ad hoc facit quod no.de dolo t cōtumacia cōtingit in glo.vltima circa medium. Jn cōtrariū videtur argu. xx.q.ij.quē pgenitores.s.de regu.vidua.t in.l.predic.l.cogi.ij.q.v.§.i.t p hoc facit quod no. Jnnocen.de procura.ex insinuatione.t Ber. Compo.de rescrip. capitulum in glo.v.§.item queritur an executor.ver.sed fm hec primam opinionem tenebant Hel.t Ber.ij.per iura predicta. Jo.t la.no.c.distin.contra morem q̃ clericus habens duo beneficia cogitur dicere titulum: habenti autem vnuz solum sufficit possessionem ostendere: argu.ad hoc.s.codem libro de prescrip.ca. .j.t de offi.ordi.eod.lib.ca.ordinarij. Dici potest primam partem veram: cum episcopus ex suo officio vult videre istitutionem clerici: hoc pbatur de prebē. dilecto vt ec.bene.c.vno. Scōam cum alius agit forte dicens se ius habere in prebenda: tunc actor quod asseruerat t̃. vi.qōne vltima actor.t in preallega.ca.vno vt eccle.benefi.t.C.de proba.actor t hoc pbatur ex his que no. Jnnocen.Ber.t Cōpo.in predictis glo.t per Hostien.t de hec de simo.lz heli.super.ver. officij sui

debitum. Io. an.

a POsessor. male fidei. Pone casum. xxiiij. q. ij. si virgo. ⁊. de prescrip. c. vltimo. Hec regula fm leges vera ē in prescriptione. x. vel. xl. ānorum. C. de prescrip. longi. tempo. auc. male fidei: in prescripti. autem. xxx. vel. xl. annorum non requiritur bona fides. xvi. qō. iij. §. potest. ⁊. de prescrip. vigilanti. C. de prescript. xxx. vel xl. ann. cum notissimi. nisi velis dicere leges eē correctas per predi. decre. ō prescrip. c. vl. vbi de hoc. quod quidam abhorrent dicentes papam non posse tollere leges nisi quo ad suum forum alij vero dicūt papam īdistincte quo ad vtrunq; forum posse leges tollere: ō hoc. x. distin. constitutiones: de testamen. cum esset: in his autem teneris medium credo ꝙ papa vbi non habet temporalem iurisdictionem non possit tollere legem quo ad forum ciuile: nisi in his in quibus vertitur periculum anime: cum potestates distincte sint. xcvi. distinctione cum adverum. x. distinctione quoniam vbi de hoc ⁊ qui fi. sint legi. causam. ij. in his autem in quibus periculum anime vertitur quo ad vtrunq; forum tollit legem: probatur hoc de iudi. nouit. de prescrip. ca. vlt. ⁊ de secun. nup. c. pe. ⁊ vlti. ⁊. eo. libro de fo. compe. c. vlti. de iureiuran. c. ij. eo. li. de excep. c. ij. de sen. excommu. decernimus: nam in his leges sacros canones imitari nō dedignantur. ⁊. de iudi. clerici in auē. ut nō luru. contra natu. colla. vi. in auē. ut clerici apud proprios episcopos. §. si vero ecclesiasticum: et q̄bus satis posset inferri: idem de iure canonico circa hoc quod de iure ciuili. Sciendum est autem ꝙ fm nos non solum ab initio: sed in qualibet parte prescriptionis debet prescribens etiam cognoscere bonam fidem: ut hic ⁊ in concordan. In his autem in quibus etiam fm leges requirebatur bona fides sufficiebat ab initio bonam fidem agnouisse: ut in predicto. §. potest. ⁊. l. cum notissimi. Si autem queratur de eo qui completa prescriptione incipit habere malam fidem: an teneatur rem restituere: dic ut no. xiiij. questione. vi. c. i. ⁊. xxiiij. q. ij. si virgo. ⁊ supra de prescrip. vigilanti. Non solum autem in prescriptione requiritur bona fides ut hic sed etiam titulus qui det causam prescribendi: de hoc. x. questione. iij. quia. xvi. questione. iij. dilecto de prescrip. si diligenti. argu. cōtra. eo. ti. de quarta. ⁊ ca. ad aures. ⁊. c. vltimo. vbi non fit mentio de titulo. Sol. dic breuiter ꝙ si ius commune vel presumptio non est contra possessorem: sufficit bona fides: alias necesse est allegari titulum ⁊ probari: nisi allegetur prescriptio tanti temporis: cuius contrarij non sit memoria. ⁊. eo. lib. de prescrip. c. i. Quid autem sit prescriptio: quid vsucapio: que in eis requirantur: quis eorum effectus: plene no. xvi. q. iij. in summa: quomodo interrumpatur ea. q. §. potest. ver. hec de prescriptionibus: ⁊ supra de prescrip. c. illud.

b Fidei. multis modis sumitur fides: quod dic ut no. ⁊. de fide catho. in rub. xxij. q. i. monet: hic sumitur pro conscientia: sic. xxviij. q. i. §. ex his. de prescrip. capitulo vltimo.

c Vllo tpe. potes facere punctū ante ⁊ post. ⁊ sic habebis duos intellectus. Primus est ꝙ nulla antiqua dierum possessio tē. ⁊. de prescrip. vigilanti. Secundus ꝙ nullo tēpore pscriptionis debet agnoscere malam fidem. ⁊. eo. c. vlti.

d Prescribit. si ergo possidens cōscientiam habet rei aliene non prescribit. Cōtra. xvi. q. iij. placuit vt quicūq; ⁊. de prescrip. c. i. ubi prescribit qui certus est rē eē alienam. Solu. illud speciale in fauorem fidei catholice: sicut alia. ij. questione vij. si hereticus. ⁊. eodem lib. de here. c. i. ⁊. iiij. C. de episco. audien. l. nemo cum simi. preterea satis videtur suam conscientiam purgasse: ⁊ bonam fidem agnoscere: qui verum dominum requisiuit: ar. ⁊. eo. scienti cum suis concordan. ⁊ sic auctoritate canonis excusatur: sic. ff. de nora. l. ⁊ generaliter: vbi vsucepit qui scit seruum alienū qui sibi ab alio bone fidei possessore fuerat datus pro nora. et quo verus dominus requisitus noram emendare non vult. Item contra. ⁊. de iurepa. cura. So. vt ibi. ⁊. xvi. q. iij. si sacerdotis. in. i. glo. vltra medium: qō etiam videtur ⁊. Si queratur quis dicatur bone fidei possessor ⁊ male: dic vt notatur de prescrip. si diligenti. in glo. pe.

e SIne possessione. hec regula sumpta est ex. l. ff. eo. tim. qui in seruitute est: per quā ēt potest hic poni exemplum casus: ⁊ per. c. xvi. q. iij. porro. ⁊. ⁊. de prescrip. causam que. seruus cum ab alio possideatur non possidet: in primo casu: hereticus ⁊ paganus vt in secundo: laicus spiritualia: vt in tertio. Sciendum est autem ꝙ possessionum alia iuris: alia facti: alia iuris ⁊ facti. ⁊ hec interdum habet plurimum iuris ⁊ minimum facti: interdum econtra: quod prosequere vt nota. supra de concessio. preben. cum nostris. ⁊. C. de acquiren. posses. l. i. vt ergo currat prescriptio debet quis possidere de facto ⁊ de iure. de facto planum est quia qui non possidet non prescribit: ⁊ debet possidere proprio nomine non alieno: alias ille prescriberet cuius nomine possideret. xvi. qōne. iij. clerici. de restitu. spolia. cum venisset in fine. de prescrip. si diligenti. ff. de acquiren. posses. quod meo. debet etiam possidere de iure: quia ad prescriptionem requiritur ciuilis possessio. i. ꝙ talis sit persona in quam cadere possit huiusmodi possessio vt probatur per iura īducta in principio glo. ad hoc etiam. xiiij. q. j. in principio: ⁊ quod ibi no. ⁊ de proba. ex litteris in fine. ff. de vsucapi. sine possessione: hoc dico quia laici de facto interdum possident decimas ⁊ spiritualia: vt no. Bar. bririē. xiiij. questione. i. in prin. glo. magne. ⁊ in fi. ad hoc. ⁊. eo. lib. de restit. spo. ad decimas. nam vt ibi patet: aliud est possidere: aliud est legitime possidere. Et nota ꝙ hec possessio facti dz esse continua: quia si interrumpatur possessio interrupta est prescriptio. xvi. qōne. ij. §. potest de prescriptio. illud. C. de prescrip. xxx. vel. xl. anno. cum notissimi: si tamen fiat interruptio ciuiliter: puta per litis contestationem fm canones videtur ammodo ꝙ nō currat prescriptio: quia presumitur titubare ⁊ malā fidez habere: sed leges que de mala fide non curant: nouos. xl. annos requirunt vt in predicto. §. potest. ⁊ hoc notat Io. xvi. questione. iij. ca. j. ⁊ quod dicit regula de possessione hoc intelligas: vel de quasi possessione qz incorporalia nō possidentur: sed quasi possidentur. ff. de vsuca. l. sequitur. §. si viam. ff. de acqui. pos. l. iij. in principio: ⁊ tamen prescribuntur supra de causa possessionis: cum ecclesia.

f Prescriptio. nec vsucapio. ff. de vsuca. l. iij. et lege fine.

g Non procedit. prescriptio est verbum iuris: parit enim actionem vel exceptionem ex tempore: et ex ea acquiritur dominium: etiam directum fm Mar. Io. contra: de hoc. xvi. q. iij. §. potest circa principium. Vsucapio autem est acquisitio dominij per continuationem possessionis temporis lege diffiniti. ff. de vsucapio. l. ij. ex quibus satis patet ratio regule que contrarium patitur de lege dicente: quod captus ab hostibus vsucapit. ff. de vsucapioni. l. iusto. §. vltimo. ⁊ tamen nihil possidet cum ab alio possideatur. ff. de acquiren. possessio. cum heredes. §. in his: sed lex intelligit ꝙ vsucapit per alium quem habebat in potestate tempore quo captus fuit: vnde rediens postliminio recuperat potestatem quam eius fictione videtur continuasse: ⁊ sic vsucapione dominium quesiuisse: sed si per se possidebat perdit possessionem: ⁊ licet postliminio redeat fictio postliminij non extenditur ad possessionē que consistit in facto: ⁊ sic nec ad vsucapionem que ex possessione procedit. ff. de cap. ⁊ postlimi. reuer. in bello. §. facte. ⁊ de vsucapio. l. si is qui pro emptore. vbi de hoc. Item opponitur: ignorans possessionem non querit. cum animus sit de substantialibus. C. de acquiren. possessio. licet. ff. de acquiren. possessio. l. licet. ⁊. l. quemadmodum: ⁊ tamen ignorans prescribit. ff. pro solu. l. ij. §. celsus. Solu. ignorans per se possessionem non querit tamen bene potest ignorans querere possessionem ministerio filij vel serui quem habet in potestate: vt in cōtrario: ⁊ sic vsucapere vt ibi. Item opponitur de decreta. ⁊. de dolo ⁊ contumacia: contingit: ibi enim prescribit annaliter ille qui non possidet. Sed potest illud dici speciale in odium illius contumacis qui non permittit actorem ingredi in possessionem fm decretum iudicis causa rei seruande vel iam missum expulit: ne sit melioris conditionis contumax ꝙ obediens vt ibi: nec debent stulti esse melioris conditionis ꝙ periti. xvi. questione. j. legi. supra eodem libro de preben. cum qui beneficium. ff. quod vi aut clam. l. seruus. vel aliter ibi loquitur de quodam temporis lapsu: qō habet aliquem constituere possessorem tantum: hic autem loquitur de quodam tēporis lapsu: quod per prescriptionem inducit dominiū: vt supra dixi: ⁊ sic non obstat: vel dic ꝙ canon fingit illum possidere in odium illius contumacis: vt. ⁊. dixi. ad hoc. ff. de bo. au. iudi. pos. l. quamuis sepe enim iura fingunt ex causa quod non est. l. dist. ferrus: vbi de hoc. de trāsla. inter corporalia. C. de rei vxo. actio. l. vna. circa principium. ⁊ de hoc supra ō sponsa. is. qui.

h SIne possessione prescriptio non procedit. Item. Peccatum nō dimittitur nisi restituatur.

b Peccatum non dimittitur: hic ponitur pro regula verbum Augustini: quod habes. xiiij. q. vj. c. i. ⁊. ⁊. de vsur. cum tu. Et per hoc potes ponere casum per. l. ff. de vsucapi. sequitur. §. quod autem. Et nota. ꝙ est peccatum delictum ⁊ crimen ⁊ inter hec fm Augustinum hec est differentia: quia peccatum est idem quod paruus actus: delictum vero boni desertio: quasi derelictum. crimen vero est peccatum graue accusatione et damnatione dignissimum. lxxxi. distinctione. c. j. in fi. de hoc no. de pe. distin. j. si peccatum. Quod autem dicitur in hac regula verum intelligas si illud ablatum restitui potest: vt in predictis iuribus: si autem restitui non potest restituetur eius estimatio: etiaz si res illa casu perierit sine culpa sua. quia in ipso instanti fuit in mora: ad hoc. xvi. q. j. decime. ⁊. de commo. c. vno. C. de fur. subtracto. Si autem nec estimationem potest soluere: quia euidenter est inops: tunc bene dimittitur peccatum remanet tamen obligatio: ⁊ si postea ad pinguiorem fortunam peruenirent teneretur. argumen. xxvi. questione. vi. si quis. ⁊. de so. odoardus. ff. de cessio. bon. l. is qui. Nota tamen ꝙ inops qui debet ex contractu sufficit si bonis cedat. C. qui bo. ce. pos. l. vlti. inops qui debet ex maleficio castigatur verberibus. xi. questione. ij. fraternitas: quod ergo. ⁊. dixi ꝙ tenetur si peruenerit ad pinguiorem fortunam: verum dico si penas corporales passus non fuerit alias secus: vt no. Ber. fm Lau. de homici. sicut dignum. §. eos. l pricipio in. iij. glo.

i Restituatur. quod dicit de restitutione: intelligas nisi is cui facienda est restitutio liberaliter remitteret: quia satisfactum intelligitur qualitercunqz satisfaciat. ff. qui. mo. pig. vel hypothe. solui. l. item liberatur. in princi. ff. de accusa. si rem. §. satisfactum: lz proprie verbis inberendo: aliud sit restituere: aliud remittere. ff. de verbo. signi. si cum pretor. ⁊. l. plus est. ⁊. l. plus restituere. Et quod dico de remissione: verum intelligo nisi in casibus vbi remissio nō liberat: vt. ⁊. de rescrip. e. li. c. statutum. §. siquidez. et. ⁊. de cēsi. exigit in fi. Restitutio autē ista facienda est ei a quo fuit extortuz vel eius heredibus si ertāt. xviii. di. qm̄ de vsur. cum tu. C. de solu. inuito. Quius aūt expēsis mitti debeat ad eos si sint remoti: no. iiij. q. j. §. sed notandū. ⁊ in ꝑdicta decre. cum tu. ⁊ tene quod ibi no. Hostiē. bis aūt nō extantibus soluetur pauperibus vt ibi: ⁊ eis extantibus pauperibus soluens non liberatur: quia onus non remittitur tē. xiiij. q. v. forte. de iureiuran. eam te. ff. de consti. pe. §. si vero. ⁊ expressum est de homici. sicut dignum.

.§.cos.⁊ quod supra dixi restituendũ ei a quo fuit extortũ: intellige si fieri põt. si ṽo nescitur a quo pone casum de iudeis.c.cũ sit.pauperib⁹ errogabitur prouidentia epi: vt ibi. Itẽ dico id verũ cũ turpitudo versat̃ ex parte recipientis tm̃: si vero ex parte vtriusqꝫ ⁊ transfert̃ dominiũ: nec repetitio cõpetit: nec restituet̃ danti: sed pauperibus errogabit̃.xiiij.q.v.nõ sane vl̃ ecclesie si sibi facta esset iniuria.Ꝫ.de simo. de hoc.ar.ꝫ.Ꝫ.e.ti.veniens.So.vt.no.i pdicta decre.de hoc.i.q.iij.si quis dator.vbi de hoc. Pone ꝙ superest ille a quo extorsi: excõicat⁹ tamen est nũquid ei debeo restituere: super hoc vide qõ no.xv.q.vi.nos sanctoꝝ.⁊.Ꝫ.de here.c.vl. Satis posset dici deponẽdum in edem sacram.ar.C.de iure emphi.l.ii.

ablatum[a]. ¶ Dem.

Peccati[b] venia non datur nisi correcto. ¶ Dez.

Nemo potest[c] ad impossibile obligari[d]. ¶ Dem.

Priuilegium[e] personale personam sequitur ⁊ extiguitur cum persona. ¶ Dem.

Semel[f] malus semper presumitur esse malus.

a Ablatum.pone nihil abstuli: sed iniuste dãnũ dedi: ex quo nihil ad me puenit: idẽ teneor: eni dãnũ passo: alias nõ remittitur peccatum.xii.q.ii. si quis de clericis.de iniur.⁊ dan.da.c.i.ff.de elec.⁊ effu.l.vlt. tenet̃ etiam heres meus: lꝫ ad me vel ad ipsum nihil puenerit ex maleficio ſm canones.qõ dic: vt no.xii.q.ii.eps qui filios.de sepul.c.vlti.ſm leges.Ꝫ.C. ne ex delic.defun.inquantũ he.cõ.l.vna.hec regula sic exposita nõ patitur instantiam: ⁊ adde qõ dicam.ĩ.c.proxi.

b Peccati venia. Colligitur hec regula ex.c.xxiiii.q.ii.legat̃.Ꝫ.e.li. de scisma.c.vno.C.de here.manicheos.per que pones casuꝫ. Ad huius aũt regule euidentiã scire debes.ꝙ peccator nõ solũ delingt ĩ deuꝫ sed etiã ĩ ecclesiã: per cõtritionem aũt que contritio virt⁹ vocat̃ delet̃ peccatum quo ad deum.⁊ per pniam susceptam a sacerdote ostenditur deletum quo ad ecclesiam: de hoc.de pe.dist.i.per totum.lꝫ tamen p cõtritionem deletum sit quo ad deum.tamẽ adhuc de crimine accusari põt.xxiii. .q.ii.admõere.vbi de hoc.⁊ de accusa.de his.ad hoc.ff.de edil.edi.l.qd sit fugitiu⁹.si ergo semel conteritur ⁊ penitet vlterius nõ cogetur penitere.si in iudicio accusatus absoluitur vlterius nõ poterit accusari: nisi ĩ casibus nota.ii.q.v.habeat hoc propriũ.⁊ in predicto.c.de his.remissiões ergo que fiunt ab ecclesia conferẽtibus ad hospitale pontes vel alia pia loca non prosunt nisi correctis de quibus dic vt plene nota.de peni.⁊ remissionibus.ꝙ autem. Signatur contrarium ad hanc regulam.iiii.di.deniqꝫ.ibi enim datur venia non correcto.sed ibi exponit̃ venia.i.impunitas: loquitur ergo regula de venia culpa nõ pene: qõ patet dũ dixit: peccati venia.propter scandalum enim vitandum iterdum relinquũtur peccata ipunita.l.di.vt constitueret̃.xxiii.q.iiii.quidam cuꝫ si.pro quolibet igitur mortali debet̃ duplex pena eterna ⁊ tẽporalis.de peni.di.i.si peccatum dauid.venia temporalis interdum.ĩ hac vita datur nõ correcto ex causa: ⁊ sic loquitur cõtrarium: interdum sine cã.xxvii.q.i.si qua.eterna aũt non: ⁊ hoc dicit hec regula. Iteꝫ contra.Ꝫ.de penitẽ.⁊ remissionibus quod quidam.⁊.c.officij.vbi datur pnia non correcto: sed dic ꝙ lꝫ ibi imponatur pnia.non tamen datur remissio.⁊ ideo pnia illa inutilis dicitur quo ad vitam eternam.de pe.di.iii.ad fi.⁊ di.v.falsas.merito autem datur peccati venia correcto: qꝛ correctionem necessario habet dolor peccati precedere.nam vt dicit Aug.in canõe. Quomodo gaudebis te fore correctuꝫ: nisi primo doleas fuisse peruersuꝫ.xxiii.q.vii.c.vl. Correctus autem vlterius peccator dicendus non est.l.di.ferrum.xxxij.q.i.apud misericordem.

c Nemo põt.hec regula sumpta est ex.l.ff.e.ti.l.ipossibiliũ. Scire debes ꝙ ipossibilitas proprie triplex ẽ: iuris ⁊ facti ⁊ nature. De prima pone casum.liiii.di.abbati.de pac.c.vlti.ff.de ṽb.ob.l.iter stipulãtẽ .§.sacram.stipulatio enim rei sacre vel liberi hominis non tenet: vt ibi. De secunda ibidem.⁊.ff.de ṽb.ob.l.generaliter.⁊.l.se.nõ enim tenet pmissio: si id promitto qõ impossibile est de facto: vt montes alpium vltra mare deferre.ff.de statu lib.l.cum heres.§.i. Iteꝫ si dare promitto quod natura dari est ipossibile: vt solem lunam ⁊ stellas: vel facere quod natura est impossibile fieri: vt celum ascendere vel digito tangere.ff.de ṽb.ob. .l.si stipuler.i.⁊ ii.responso.huius autem regule ratio satis patet: qꝛ oĩs obligatio aut in dãdo aut in faciendo cõsistit.ff.de ṽbo.obli.l.ii.ĩ pri. sed quod non est nec esse potest: dari vel fieri nõ põt: ergo ibi constitui nequit obligatio. Item obligatio actionem parit.ff.de pcu.lꝫ.§.ea.sed qõ non est nec esse potest: obligationem parere non potest: ⁊ sic nec actioneꝫ. Item actio est ius persequendi in iudicio quod nobis debetur.insti.de actio.ii.respon.debere autẽ ẽ de alio habere.sed quod nõ est nec esse potest de alio haberi nõ potest.ergo ibi non actio: ⁊ sic nec obligatio. Nota tamen ꝙ hec regula locum habet in matrimonio ⁊ vltimis uoluntatibus ⁊ singulis contractibus in sententiis ⁊ preceptis.ff.que sen.sine ap.re.l.vlti.i.⁊.iii.responso.in confessionibus.ff.de iter.actio.l.in confessionibus. ⁊ ad.l.aql.l.inde neratius.§.vlti.no.Ꝫ.de.confes.c.vlti. Item in legib⁹ ⁊ constitutionibus que debent esse possibiles.iiii.di.erit. Est tamen ĩ hoc differentia ꝙ ipossibilis conditio apposita in contractu vitiat contractuꝫ vt in preallegatis legibus.ff.de actio.⁊ obli.l.nõ solũ.⁊ insti.de inuti.sti. .§.ipossibilis. In testamentis tamen ⁊ matrimonio ob ipsorum fauoreꝫ habetur pro non adiecta.de condi.ap.c.vlt.vbi de hoc.⁊.C.de isti.⁊ substitu.l.reprehendenda.⁊ quod dicit hec regula de impossibili: intelligas ẽt hoc de turpi.⁊ de hoc dicam.ĩ.eo.non est obligatorium.⁊.ca.in malis.

d Obligari.etiam iuramento qꝛ temerarium est.xxii.q.iiii.per totũ.⁊.Ꝫ.de iureiur.sicut.Ꝫ.de ap.questioni: nec obligatur ẽt naturaliter.vñ dicit lex.ff.eo.ti. impossibilium nulla est obligatio: vniuersale igitur negatiuum oẽm obligationem denegat nec cõmittit̃ stipulatio pene pmisse.ff.de.ṽb.ob.l.si homo mortuus. Nota contra ꝙ si bononie cõstitutus pmittã centum hodie rome me tibi daturum: qꝛ impossibile ẽ promissum: non nascitur obligatio vt hic: ⁊ est expressum insti.de ṽb. obli.§.loca.preterꝙ in casu.ff. de.ṽb.ob.l.vl.§.si iter cos.s. qñ stipulator ⁊ pmissor bonoñ. constituti notificauerãt dispensatoribus suis rome cõstitutis stipulationẽ eo die fore futuraꝫ mandans promissor suo dispẽsatori vt solueret ⁊ stipulatori suo vt reciperet ea die.ar.ꝫ.Ꝫ.de do.⁊ cõtu.cũ dilecti.ff.de arbi.celsus.ff.man.l.si mandato.ij.§.paulus respondit.dic solu.ibi est vnum mãdatum duo possibilia cõtinens: ⁊ iõ ad vtrũqꝫ obligatur: ⁊ si deficiat primũ tenet̃ ad secũdũ: hic autem vna est obligatio tantum ⁊ tota impossibilis vel ad minus primum ipossibile: ex quo sequitur secundũ: preterea cõtractus sunt voluntarij.C.de actio.⁊ obli.l.sicut.iudiciũ aũt redditur in inuitũ.ff.de ṽ.ob.l.iter stipulantẽ.§.i.⁊ ob hoc ẽt notauerunt Gof.host.ĩ dicta decre.cũ dilecti ꝙ si iudex citet aliquẽ eo die quo ipossibile est eũ cõparere: ꝙ nõ ẽ omnino inutile mãdatum. Imo lꝫ non teneat̃ cõparere in die pp ipossibilitatem tamẽ tenetur cõparere post diem: ⁊ põt esse huius rõ: qꝛ pncipale est ibi ꝙ veniat: accessoriuꝫ ꝙ veniat tali die: ⁊ principale nõ vitiatur propter accessorium.sed potius econtra: vt dicam.ĩ.eo.accessorium. Io.an.

e Priuilegium personale. Hec regula sumpta ẽ ex.l.ff.e.l.priuilegia qda ⁊.l.in oĩbus cãis. Pone casuꝫ.vij.q.i.petisti.de auct.⁊ vsupal.ca.ij.C. de legi.leges.in fi.ad idẽ.ff.de cõstitu.prin.l.i.in fi.ff.de censi.l.etatẽ.in fi.ff.so.ma.maritus.⁊.l.se.vbi heres mariti extraneus cõdẽnatur insolidũ nõ habita rõne ne egeat.cũ maritus cõdẽnaret̃ inquantũ facere põt habita rõne ne egeat. Itẽ in personali priuilegio quod datur patri patrono ⁊ militi: vt cõdẽnentur inquãtum facere possint qõ cum persona extinguitur.ff.de re iudi.l.sunt qui in id.⁊.l. patronus.⁊.l.item miles. Et nota ꝙ dicit ꝓuilegium quia ius cõmune ad vnã personam directũ ad oẽs extenditur.lxi.di.miramur.de re iudi.in causis.ff.de iur.⁊ fac.igno.l.regula.§.vlt.⁊ idem in rescriptis directis ad personas: qꝛ cũ psonis extinguunt̃.Ꝫ.de offi.dele.qñ.sic ⁊ pacta personalia personas nõ trãsgrediuntur.Ꝫ.de transac.decetero.⁊.c.veniẽs.ff.de pac.iurisgẽtium.§.pactorum. ⁊ compromissum non extenditur ad heredes: nisi de ipsis caueatur.Ꝫ.de arbi.c.vlt.⁊ intelligitur hec regula de priuilegio personali.i.persone concesso. Idem si esset personale ex parte concedentis: vt.Ꝫ.eo.li.de rescrip.si gratiose: ꝓuilegiorũ ergo aliud psonale aliud reale: vt.Ꝫ.de presump.mãdata. Si autem simpliciter concedantur: an dicantur personalia an realia: dic vt no.xxv.q.ij.in sũma.xvi. .q.i.possessiones.⁊.Ꝫ.de insti.cuꝫ venissent.⁊ qõ dicitur h ꝙ ꝓuilegium personale extinguit̃ cũ persona: itelligas idem in reali: vt.s.extincta re extinguat̃ ꝓuilegium.xvi.q.vij.⁊ hoc diximus de ṽo.sig.abbate.in fi.ff.quãdo di.vsu.ce.l. vsufructu.qõ dic veꝝ qñ ipe res vel loca.puta ecclesia ciuitas vel loca: alia sacra vel orphana destruunt̃ superioris auctoritate ſm Io.⁊ Lau.qui hoc no.in predicto.c.⁊ hoc diximus.ad hoc de cõ.di.i.placuit.de noui.ope.nun.c.ij.⁊ ĩ pre. .l.vsufructu.non ergo ulterius uocandus erit aliqs clericus illius ecclesie vl̃ municeps illius loci.si aũt destruatur ab hostib⁹ retinet omnia sua priuilegia: ⁊ remanent ibi clerici: vij.q.i.pastoralis.xix.q.iij.q semel. Idem si autoritate superioris transferatur ad alium locuꝫ uel alij uniatur.xvi.q.i.⁊ tẽporis: ⁊ ca.se.de reli.do.qꝛ monasterium.ff.de cõtrahen.empt.l.edẽ.ſm Inno.q ad hoc bene nota.Ꝫ.de no.ope.nun.c.ij.lꝫ hic dicatur priuilegium tũc extingui cum extinguit̃ persona interdũ etiam ante extinguitur.vt cũ abutitur priuilegio: qꝛ tunc meret̃ extingui.xi.q.iij.priuilegiũ ⁊ in casibus ibi not.xxij.dis.c.renouãtes.⁊ de cõsti. cum accessissent.⁊ de priuil.accedẽtibus.⁊ de deci.suggestũ. Ad hoc aũt qõ dicitur hic ꝙ priuilegium sequitur personam: contradicit.Ꝫ.de vsupal.ex tuaruꝫ. Solu.indeterminate cõcessum personam sequitur precise: vt hic.priuilegiũ aũt vsupalij concedit̃ cum determinatione loci ⁊ temporis: ⁊ ideo extra locũ psonam non sequitur: tenor enim priuilegiorum attendendus est ⁊ seruandis.Ꝫ.de ꝓuil. porro.⁊.c.recepimus.vel dic: vt.ĩ.dicam contra de priuil.antiqua.xxi.di.deniqꝫ.ff.de offi.procon.l.vlti.vbi presente maiore minor non vtitur ꝓuilegio. Solu.spãle.est ob superioris reuerentiam: ⁊ dic vt.Ꝫ.vel dic ꝙ seqtur psonam semper habitu.lꝫ non actu.sic est vbi ad tẽpus suspẽditur iurisditio.lxxxi.di.si quis. vel ob reuerẽtiam superioris.Ꝫ.de offi.dele.volentes.uel ob certam causam.C. de cura.furi.l.pe.§.i.de hoc dicam.ĩ.eo.quod alicui.

f Semel malus.pone casum ĩ semel piuro.xxii.q.v.paruuli.ĩ semel cõtumace.Ꝫ.de psum.scribã.ĩ semel calũniãte.ff.de accu.l.ii.ad hoc.xxv.di.c.vlt. .Ꝫ.de elec.sup eo.ff.de decuri.l.cos.hic ergo psumitur cum q semel malus fuit semp malum eẽ: ⁊ põt hec dici psumptio hominis: qꝛ contra hominem sic presumitur: põt ẽt dici psumptio facti: qꝛ ex semel facto sic psumit̃.põt etiã dici presũptio iuris: qꝛ ius sic presumit ex facto: ut hic vides ⁊ ĩ iurib⁹.Ꝫ.signatis: de quibus diuersis psumptionibus psequere.vt no.p Io.l.di.ferrũ.liiii.di.fraternitatẽ.per her.de spõ.is qui.per accur.ff.qõ metus cau.l.nõ est verisimile.hic ergo uides ꝙ psumit̃ ex pterito circa pñs ⁊ futurũ: iterdũ psumit̃ ex pñti circa preteritũ.interdũ circa pñs iterdũ circa futurũ: qõ psequre ut no.xliiii.distin.multis .xxxiiii.q.ii.cũ per bellicã.de psump.scribã.⁊ ĩ pdi.c.is cui.lꝫ aũt: ut.Ꝫ.dixi: hec posset dici psumptio iuris.nõ ẽ iuris: ⁊ de iure.admittit enĩ pbationẽ in cõtrariuꝫ ⁊ probato ꝙ penituerit vlterius malus nõ dicetur.l.di.ferrũ.de con.di.iiii.c.ii.

de rescrip.eam te.de testi.testimoniū.ff.de edil.edic.ꝙ ita.saluo eo qđ dr.s. de
here.ad abolendam.§.illos quoqȝ.s.e.li.eo.ti.super eo.No.ꝙ ꝙ qui semel fuit
bonus vel malus semp presumiṫ bonus vel malus.lxi.dis.miramur.s.de pre-
sump.mandata.⁊ prima facie quis presumitur bonus.xi.q.iij.in cunctis.de pre
sump.dudū.ff.de leg.ij.cū pater.§.rogo.Qui aūt semel malus semp presumiṫ
malus: vt hic. ⁊.ff.de re mili.
.l.non oēs.§.a barbaris.C.de
suscep.⁊ archa.l.si aliqđ.li.x.
⁊ pcedit hec psumptio tum ex
presumentis natura corrupta.
tū q: natura humana pna est
ad delicta.xii.q.i.oīs etas.i au
ten.de monachis.§.si vero his
col.i.Idē in simili quilibȝ pre-
sumitur pauper q: nudus nat⁹
fuit.xlvij.di.sicut hi.C.de pro
ba.l.persona.ff. de magistra.

Idem.

Ratum^a quis habere non potest quod ipsius nomine non est gestum. Idem.

Ratihabitionem^b retrotrahi ⁊ mandato non est dubium comparari. Idem.

conue.l.i.§.magistratus.vbi tamē pbatur semel esse soluendo adhuc idē pre
sumitur: ⁊ sic intelligiṫ lex.ff.de pecul.credi.l.si creditores in fi.Queriṫ autē qua
re qs psumatur virtutibus plenus ⁊ nō diuitijs: vide per Ber.⁊ Host.de seru.
.c.vno.⁊ nota ꝙ hec psumptio interdū trāsit ad filios: q: qui patrem incōtinētē
habuit incōtinēs psumiṫ: ⁊ ob hoc illegitim⁹ nō pmoueṫ.lvi.di.per totū ⁊ me
tuiṫ crimē parētis in filio.vt.q.i.si qs eū.ad hec.s.e.li.de her.statutū.de scisma.
.c.i.ad h.ff.de edil.edic.ꝙ si nolit.afs si seruus.§.q mancipia.

a Ratū quis.Pone casuȝ.ix.q.ii.c.i.s.eo.li.de sen.exc.cū quis.ii.rñ.ff.de
ne.gest.si pupilli.§.sed si ego.vbi si liber homo gessit negociū filij vel ser
ui peculiare tm̄ cōtēplatione ipsius ratihabitio sequens patris vl' dñi nil operaṫ
q: per ratihabitionem nō tenetur vltra id ad quod prius tenebatur.s.ad quanti-
tatem peculij.Contradicit ad hanc litteram.ix.q.ij.lugduñ.xvi.q.i.c.vlt.s. de
elec.ꝙ sicut.de his que fi.a prela.cū nos.de iurepa.cura.in his iurib⁹ hȝ quis ra
tum qđ suo nomine non est gestum.Solu.dixerunt quidam ꝙ fm canones po
teram ratū habere quod meo nomine non est gestū per iura pdicta: vt no.de re-
sti.spo.cum ad sedem in glo.pe.sed hec solutio extirpaṫ per hanc regulā.alij di-
xerunt hoc fallere in spiritualib⁹ in quib⁹ ratū habeo qđ meo nomine non est ge
stum per iura pdicta: ⁊ hoc no.in pdi.decre.ꝙ sicut in glo.sic pȝ.vel dic ꝙ in ca
pitulo lugduñ.fuit ordinatio facta nomine pprij epi: ⁊ spes i eo posita ꝙ ratuȝ
haberet vt ibi no.Verius dic ꝙ ordinatio facta non a pprio epo bene lȝ quo ad
ordinem lȝ non quo ad executioneȝ.s.de tēp.or.ꝙ translationē.s.e.l. eo.ti.c.i.
⁊.ij.ibi igiṫ eps proprius nō ratificauit collationem ordinis quo ad ordinem q:
non erat necesse: sed executionē illi dispensatiue contulit quā non habebat.Alia
etiā iura nō pprie loquūtur de ratihabitione.sed de quodā nouo cōsensu.q̄ sunt
valde diuersa: ⁊ super hoc vide qđ dicam.j.eo.nō firmatur.Item contra.C.ad
macedo.l.vlti.vbi ratū habet pater contractum filij suo nomīe non gestū.So.
dupliciter pōt eē gestū meo noīe.vocaliter: vt.s.eo.li.de sen.excō.cū quis.⁊ re-
aliter ad mei preiudicium: vt qñ filius meus mutuū contrahit sine meo assensu
fit in mei piudiciū.ff.ad macedo.l.i.⁊ hoc possum ratum habere q: quod ibi ius
rei probat p dissensum: approbat p cōsensum. An aūt vnus iudex possit ratam
habere sniam latā per alium: dic vt no.ix.q.ij.c.i.de his que fi.a pla.cū nos. de
offi.dele.prudētiam in glo.ij.in fi.per bar.brix.in questione veneriali que ici-
pit eps mutineñ.de materia huius regule adde.qđ.j.dicam.c.pri.

b Ratihabitionem.Hec regula ē ex.l.ff.eo.ti.hoc iure.§.deiecit. ⁊.l.sem-
per qui.§.i.Pone casum in iudicijs.ij.q.vi.non solent.s.eo.li.de iure-
iurā.c.vlt.ff.de iudi.lȝ i maleficijs.s.eo.li.de sen.ex.cum qs.i.respon.in cōtra
ctibus.C.ad macedo.l.vi.⁊ habet locū hec regula i casu.s.e.proxi.quādo meo
nomine gestum est: q: tunc ratum habere possum ⁊ ratihabitio retrotrahiṫ ⁊ mā
dato cōparabiṫ.Vnū nota ꝙ si infra certum tempus teneor aliqđ facere: ⁊ alius
id fecit nomine meo infra tempus quo id facere debeam: debeo illud ratuȝ habe
re.alias ratihabitio non prodesset.ij.q.vi.nō solent ibi: ꝙ mox reus ratū habe
ret.ff.reȝ ra.ha.l.pe.imputatur.n.tunc culpa tacite renūciationis.ar.cō.s.e.li.
de pbē.si tibi.i.Hec aūt regula fallit i casu.ff.de his q no.infa.l.qd ergo i pn.
non.n.notaṫ infamia pr qui nō iussit filiū cōhere cum muliere que erat infra tem
pus luctus: lȝ postea consenserit vel ratum habuerit.Ratio q: ibi spectaṫ initiū
vt ibi.vel est ratio.q: lȝ ratihabitio equiparetur mandato: vt hic.non tamē ius-
sui vt ibi.iussus enim necessitatem imponit mādatum non.vt no.ex.l.ff.qđ ius
su.l.i.§.si ego quero.⁊.ff.quod cum eo.l.i.⁊.l.si mādator.nec comparatur mā
dato quo ad speciem actionis: q: datur actio neg.ge.ff.de neg.gest.si pupilli.§.
ait pretor.vbi mandando datur actio mandati.ff.de procu.l.lȝ.§.ea obligatio.
comparatur autem quo ad effectum.⁊ ideo non dixit ꝙ ratihabitio sit mādatū:
sed ꝙ mandato comparatur.Item fallit in casu.ff.de offi.procōsul.⁊ lega.l.ob-
seruare in fi.pcōsul.n.dando legatum anteꝙ ingrediatur prouinciam nil agit:
si aūt postꝙ ingressus est dationem illam ratam habuit valet: non tamen retro
trahitur ad totum tempus: sed ad id tantum quādo ingressus est pуinciā: vt ibi
rō: q: ratihabitio opari non potest: nisi qđ posset mandatum expressum.Itē fal
lit.ff.de acquiren.here.qui mihi bona.§.missum vbi ratihabitio tutoris i adeū
da hereditate mandato nō comparatur: ⁊ esset idem inuenire in omnibus i qui
bus consideratur initium: ⁊ sic non est contra.xvi.q.iij.§.potest.ff.eo.ꝙ ab ini
tio: ⁊.j.eo.nō firmatur: ibi dicaȝ: ⁊ de hoc per Ber.s.eo.de pac.c.ij.⁊ p Hos.s.
qui ma.accusa.pos.insuper.Item fallit in casu.s.de rescrip.nonnulli.vbi de
hoc.⁊.c.ex parte decani.in fi.vbi non valet rescriptum impetratuȝ sine manda
to: lȝ ille cuius nomine impetratū est postea ratū habeat: ⁊ hoc facit ius acqui-
situm illi contra quem facta est impetratio: quod auelli ab ipso inuito nō potest
ad hoc.s.eo.li.de elec.ab eo qui contra.⁊ ē simile huic regule i eo quod dicit ꝙ

ratihabitio retrotrahitur qđ dicit lex ꝙ appellas condēnabitur de furto si
non prosequitur ap.retro notatur infamia.videtur enim ratā habere sen-
tentiā.ff.de his qui no.infam.l.furti.Olim dubitabatur an idem in excō
municatione post ap.lata.sed dic: vt.s.eo.lib.de sen.ex.licet.Et scire de
bes.ꝙ si faciens condēnatus est ⁊ satisfecit sententie: non agitur amplius

Cum sunt partium^c iura obscura: reo^d fauendum est potius ꝙ actori^e. Idem.

In iudicijs^f non est acceptio personarum habēda. Idē.

Ignorantia^g facti non iuris excusat. Idem.

contra ratū habenteȝ ad
interesse: sed ad penā be-
ne.ff.de vi ⁊ vi ar.l.i.§.
quotiēs.ff. de admi.tu.
.l.tres tuto.ff.de iurisdi.
om.iu.l.adeo.Jo.an.

c Cum sunt partiū.
hec regula supra
est ex.l.ff.eo.ti.l.fauora
biles.pone casum.iij.q.
ix.indicas.s.eo.de fi.in
stru.inter dilectos.ff. de
ac.⁊ ob.arrianus. Hec aūt regula.uera est: nisi actor foueat fauorabileȝ
cām puta matrimonij libertatis testamēti vel dotis.tunc enim fallit re-
gula q: fauendum est actori.xxxiii.q.i.si quis accepit.s.de proba.ex litte
ris.ff.de manumis.l. antepe .Et habet hec regula locum non soluȝ i sen
tentia ferenda: vt.s.sed etiam in iaȝ lata: puta a duobus ordinarijs: vno
absoluente ⁊ altero cōdēnante: tenet enim sententia pro reo lata nisi in su
pradictis casibus.s.de re iudi.c.vlti.ff.de re iudi.inter pares.Et no.qđ
dicit obscura: si enim certum esset reuȝ esse obnoxium puniretur: q: culpa
est relaxare uindictam.xxviii.di.q: sūt: ⁊ hoc dico cū est certum iudici.ut
iudici.secus si vt deo.s.de offi.or.si sacerdos: vel homini.iii.q.vii.iudi
cet de officio delegati pastoralis.§.q: vero.si certum est euȝ non eē obno
xium absoluitur: idē si dubiū.ut hic vides.sanctius est enim nocētē absol
uere ꝙ innocentem condēnare.ff.de penis absentem.⁊ sic in re dubia ferṫ
certa sententia.s.xi.q.iij.graue.⁊ de spō.de muliere.ad hoc.C.de transac
tio.vt responsum.sed hic non est dubium: immo certū q: ex quo actor nō
probauit clare dȝ reus absolui.vi.q.vi.actor.vt ecclesia. beneficia.vt no
strum.C.de proba.actor.sic no.Ber.de spon.iuuenis.⁊ vide quod de tri
plici ambiguitate nota.xxxiij.dic.c.vlti.

d Reo.sic dicto a re q̄ petiṫ: vel sup qua impetitur.s.de vb.sig.forus.

e Actori.contra.ff.de iudi.l.si quis intentione vbi ambiguam oratio-
nem actoris in sui vtilitatem iterpretamur.So.illud in prin.lit.i quo fa
ueṫ actori: hic in fi.in quo fauetur reo: quod dic ut no.de testi.spo.cuȝ ad
sedem.in glo.ii.in fi.In summa igitur no.ꝙ in obscuris potius fauetur
reo ꝙ actori: nisi fauor cāe aliud inducat: vt.s.dixi.hinc est ꝙ cum semi-
plene probauit actor: ⁊ talis est cā in qua non est deferendum iuramentū
puta criminalis vel famosa vel ardua C.de proba.sciant cuncti.C.de do
lo dolū.⁊.C.qđ me.cā.l.metum.absoluitur reus.Si autem talis est cā i
qua sit deferenduȝ.deferri debet reo nisi ex circunstantiis personarū ⁊ cau
se videatur iudici illud deferenduȝ actori: de iuretur.c.vlti. nec itelligas
hanc regulam in obscuris probationibus inductis a reo.quia illas contra
eum interpretamur: de proba.licet.quod dic vt dicam.j.eodem contra
eum.Jo.an.

f In iudicijs.pone casum.iij.q.ix.necesse.s.de iudi.nouit.⁊.s.e.li.de
rescrip.statutū.§. insuper.⁊.§.se.ff.de acqui.si cuȝ dies.§.si arbiter
Aliorum enim honores alijs nō debent esse occasio nocendi.C.de sta.⁊
imagi.l.vlti.ad hoc.xi.q.iij.si quis vero.Signātur cōtra ad hāc regulā
xl.di.c.i.xlv.di.cū beatus.xcvii.di.nobilissim⁹.xxiiij.q.i.qui cōtra pacēȝ.s.
de offi.dele.sane.ii.s.e.de offi.dele.c.ii.⁊ de sen.exō.q: piculosuȝ.ff.de
pen.aut facta.C.de mo.mul.eos in fi.⁊.s. de simo.p tuas.i.vbi de hoc.
Sol.in penis defertur dignitati ⁊ psone: vt ibi: ⁊ de hoc de transac.c.vlti.
ar.contra.s.de iureiur.cum quidam.dic vt ibi: ⁊ de hoc de transac.c.ult.
ar.contra.s.de.iureiur.cum quidam: dic ut.ibi.Ideȝ in sedendo uel as-
surgēdo.xciij.di.nō oportet.⁊ no.iii.q.ix.c.ul.in iudicijs aūt uel senten-
tia non est habenda personarum acceptio: ut hic in eis eniȝ equalitas ē ser
uanda.C.de proxi.sac.scrip.l.in sacris.li.x.Idem in penitentie exhibitio
ne.xxvi.q.vii.sacerdos.in prin.in fide xpi suscipiēda. de.cōse.di.iiij.nec
quēꝙ.⁊ in alijs sacramentis: de coniu.seruo.c.j. ⁊ in pauperȝ receptione
cū sufficere possumus.xlii.di quiescamus.⁊ in aliis operib⁹ pietatis.xvi.
q.i.si cupis: hoc ergo quod dicit i iudiciis soluit contraria.Et nota ꝙ iu-
dicium interduȝ ponitur pro eo qđ pcedit sententiā: ut hic ⁊.ii.q.i.sicut si
ne iudicio.⁊.c.in pmis.Interduȝ pro cōdēnatiōe.de.cōse.di.ii.timorē.
Interdū pro discretione.iii.q.vij.§.tria.Interduȝ pro ultima voluntate
.s.eo.li.de sepul.c.pe.Et nota ꝙ lȝ iudex vti non debeat in iudiciis acce
ptione personaȝ: ut hic ⁊ in concor.tamen vtile est in arbitrariis iudicem
gratiosum habere.s.de offi legati consuluit.⁊ facit de accusa.nulli: ⁊ qđ
ibi nota.caueat tamen iudex ne in facienda gratia incurrat penā cōstitu-
tionis de re iudi.cum eterni.s.eo.li.

g Ignorantia facti.Pone casum in ignorātia facti i ordinato igno
ranter a simoniaco.i.q.i.si qui a simoniacis.in eo qui ignorabat
beneficium reseruatum per papam: vel alii collatum.s.eo.li.de preben.
si beneficia.simile.s.eo.li.de rescrip.gratia i eo qui locat militi credens
cum paganum.ff.locati.l.si ignorās.nō enim disciplinam contēpsit qui
militem ignorauit: ut ibi.In ignorantia iuris pone casum.i.q.iiii.§.no
tandum.in fi.s.eo.li.de preben.cum qui.ibi stultus ⁊c.C.de iur.⁊ fac.
igno.l.ii.⁊.l.cum quis.Hec regula nō indiget glosis: cum eius mate-

Cum quis[a] in ius succedit alterius: iustam ignorantie cām censetur habere. Idem.

Odia restringi[b]: et fauores cōuenit ampliari. Idem.

Decet[c] concessum a principe[d] beneficium esse mansurum. Idem.

Indultum[f] a iure beneficium non est alicui auferendum. Idem.

Non firmatur[g] tractu temporis: quod de iure ab initio nō subsistit. Idem.

ria plenissime habeatur.i.q.iiij.§.notādum in tex.et glo.xxviij.di.in sūma: et de hoc dic ut ibi.vnum no.ꝙ cum queritur de cōdēnatione expensarum: dicimus ꝙ in pncipali cā probabilis error excusat ab expensarum cōdēnatione.ij.q.iij.c.paulum.de elec.c.i.in fi.s.eo.li.sed in causa appel. indistincte victus condēnatur victori in expensis.ij.q.vi.omnimodo.s.d appel.sepe.C.de ap.cos.§.ne temere. Ratio āt huius diuersi iuris colligitur per hanc regulam in principali enim causa est error facti: qr in ea ex probationibus que in facto consistunt proceditur sed in ap.causa procedit ex actis prioris cause vñ ibi est error iuris: et ideo non excusat a cōdēnatione: ut hic. Et ideo no. Inno. et host.s.de do.et cōtu.finem ꝙ si in cā app. non pcedit per sola antiqua acta.sed inducant pbationes noue p quas pronunciet: tunc probabilis error bene excusat victum a condemnatione expensarum qd verum puto: et videt casus predicte decre.s.eo.li.de ele.c.i. in fi. Ad primum dcm huius regule signatur ↄrium.xxxij.q.ij.in lectum vbi iponitur pnia probabiliter ignoranti factū: sed illud ad cautelā. Item ↄ.de ↄse.distin.iiij.qui bis vbi ignoranter rebaptizatus ordinari non pōt illud spāle: et punitur sine culpa subest tamen causa.s.iniuria primi sacramenti: vel dic vt ibi no.

a Cum quis in ius.hec regula sūpta est ex.l.ff.eo.ti.l. qui in alterius. Pone casum.xvi.q.iij.si sacerdotes: sed tertium casum ibi not. et de iurepa.cura.et.ff.deposi.l.i.in fi.et.l.ij.ibi enim heres vendens rē depositam credens illam fuisse defuncti non tenetur ad rem: sed ad precium. quod autem in hac regula dr: verum est si cum ipso successore agatur. secus si ipse agat: qr certus debuit esse de facto suo cum ad iudicium prouocat: vt in predi.l.qui in alterius.et est si.qr deliberatorie dātur reo.sed nō actori: qr certus debet esse ad iudicium prouocando: de hoc dicam.i.eod. non lȝ.cum etiam si agat probabilis posset esse ignorantia: itelligit autem hec regula generaliter de quolibet successore: siue sit singularis siue vniuersalis: de quibus dicam.i.eo.is qui in ius.que videtur contra sed non est qr ibi loqtur de iure: hic de facto. vbi ergo quereretur de pscriptione in qua sufficit bona fides: quod dic vt.s.eo.li.de prescri.c.i.prescriberet successor bone fidei: quod non prescriberet pdecessor cum mala fide. vbi autē requireretur titulus: si iniustum titulum habuit predecessor talem qui nō det cām prescribendi: successor q eodem iure vtitur nō pscribit.ff.de diuer. et tēpo.prescri.l.cum heres. et aduerte qr regula ista venit exemplificatiue ad precedentem.ignorantia facti pbabilis excusat: vt ibi. vel si in ius successit alterius: vt hic.

b Odia restringi.pone casum in prio dicto.xxxv.q.iij.qd si scripsi vbi priuilegium odiosum de ↄbendo.s.in gradu prohibito restringitur .s.de deci.tua.i. vbi decime noualium non accrescunt laicis habentibus decimas in feudum: vt.s.eo.lib.de fi.presby.c.i.et vlt.in scdo pone.xvi. .q.ij.c.i.s.eo.li.de priuil.lȝ.ij.respon. C.de sen.pas.et resti.l.i.que canonizata est.ij.q.iij.in fi. et concor.ad hanc regulam.xvi.q.iij.§.pōt.s.eo. lib.de priuil.ne aliqd.ff.de lib.et postu.l.cum qdam.si ergo ius vel priuilegium odiosum est restringendū est: si fauorabile: ampliandū: ut.s. si fauorabile et odiosum vt macedonianum: ampliatur pacto qr illi iuri non potest renunciari.ff.ad macedo.sed et si pater in fi. Item extenditur nō solū ad pecuniam: sed ad rem aliā datam in fraudem.ff.eo.ti.si iulianus.§.mutui.et.l.iij.§.i. et per hanc regulam soluunt ↄriuȝ decre.de deci.ex parte. iij.ad decre.eodem titulo cum contingat in decre.enim ex parte.erat fauor.s.priuilegium: et ideo concessis decimis intelliguntur concessa etiā noualia.sed in decre.cum contingat.erat odium.s.pscriptionis.s. de prescrip.vigilanti.et ideo lȝ prescripserim decimas: non videor pscripsisse noualia postea insurgentia: vt ibi. Et facit ad qōnē quā no.hosti.s.de prescrip.cum ex officij.de plato qui prescripsit visitationem et nunꝙ fuit procuratus: modo petit procurationem: an sit audiendus: et dicit ꝙ non: prescriptio.n.odiosa est: et ideo vnum sine altero acquiri pōt per eam: nec tūc est visitationi annexa procuratio: sed ius cōe fauorabile. et ideo visitationi que de iure cōi fit annexa est procuratio: vt ibi. odia igitur restringēda sūt vnde alterius odio quis grauari non debet.i.eo.nō debet. et adde hoc qd ibi dicam. Io.an.

c Decet cōcessum.pone casum.xxv.q.ii.c.i.et.ij.s.eo.li.de preben. sicut nulla.in auc.col.vi.constitutio que de digni.in fi. vbi filiussa. per dignitatem sibi delatam factus sui iuris.dignitatis sue administratione finita remanet sui iuris: ad hoc.s.eo.li.de priuil.capi.i.in princi.priuilegia ergo pncipis sunt perpetua: et hoc verum est in realibus.personalia.n.extinguūtur cum personis: quod dic ut dixi.s.eo.puilegium.idē dico de puilegio ad tēpus dato pone casum d verbo sig.tua.s.eo.lib.de pscrip.si propter: et lȝ hic exprimatur de principe idem in beneficijs aliorum. .xij.q.ij.si eps de insti.cū venissent: possunt enim episcopi dare priuilegia de re iudi.cum inter vos.de hoc.xxv.q.ij.in summa. Et no.ꝙ licet priuilegium debeat esse perpetuum vt hic: extinguitur tamen propter abusum negligētiā: cōtrarium factum: et superueniens enorme preiudicium: qd dic ut no.xxij.di.renouantes.xi.q.iij.priuilegium.de deci.suggestum. vnde dico ꝙ ab ipso principe verba puilegij interpretanda sunt.ita ꝙ alteri enorme p iudicium non afferant.s.de ver.sig.quid p nouale.si autem ex postfacto superueniat preiudicium.pone casum per decr.suggestum.de deci.hic cum sit necesse directe venire contra verba priuilegij credere pponēdam principi qōnem de priuilegio: qd de nouo tendit ad noxam: et contra illud nō debere propria auctoritate venire sm Lau.qui hoc sentit.xxv.q.i.in fi.et Ber.in predicta decre.suggestum.in vltima glo.

d Principe.q solus sȝ quosdam potest puilegium in alterius preiudicium conferre.ix.q. .iij.nunc vero.et.c.se.s.de concess.pben.proposuit.C.de quadri.prescrip.bene a zenone. qd nō est verum: vt no.xxv.q.ij.i summa.in prin.

e Mansurum.et omni malicie et dimiutione cōtrarium: in auc.cōstitutio que de digni.li.in fi.colla.vi. Et no.ꝙ hoc verbum decet.quod ponitur in hac regula: quātum ad ipsos subditos necessitatem iportat: et quantum ad ipsum principem honestatem: ipse enim puilegium per se cōcessum diminuere vel moderari et etiam in totum tollere potest: primū probatur.s.eo.lib.de deci.c.ij.et de sta.re. .c.vno de priuilegijs.c.i.et.c.ne aliqui.et.c.se.scdm probatur eo.li.de elec.quia sepe.de imu.ec.clericis.de sen.exco.c.vlt.in fi.ad hoc.lxiij.di.c.verum.C.de legi.l.digna vox.

f Indultum a iure.pone casum in licētia nubēdi data ab apostolo.xxviij.di. de his. In anno dato ad promotionem sacerdotij.s.e.lib.de elec.cōmissa In quadrimestri tempore dato condēnato in personali actione ad soluendum.ff. de re iudi.l.iiij.§.si qs condēnatus. Contra.s.de re iudi.quod ad cōsultationem .s.de ap.cum sit.et.c.oblate.ff.de re iudi.l.ij.cum suis simi. Solu.quoddā est iuris beneficium quod non potest alicui auferri: vt inducie.x.dierum ad appellandum.ij.q.vi.anteriorum.inducie.iiij.annorum ad petendam restitutionem.s.e. lib.de in integ.resti.c.i. Et illud verum est in istis et alijs inducijs que dantur a lege sine tacito vel exp̄sso ministerio iudicantis. Quoddam est quod sine causa auferri non potest. et sic intelligatur hec regula.sed cum cā et cā cognita bene: et nota de hoc plene in dicta decre.cum sit. et illud verum in inducijs: q lȝ dētur a iure: interuenit tamen in eis tacitum vel expressum ministerium iudicantis: vt in deliberatorijs.xx.dierum et similibus: quod ergo hic dicit: ꝙ beneficium iuris nemini ē auferendum: intelligas ab homine et sine cause cognitione: alio enim iure interdum tollitur alterius iuris beneficium.pone exemplum in solēniter vouente q nō ↄbit.s.eo.lib.de vo.et vo.redē.c.vno. In cōtumace in non veniendo. In notorio criminoso: et in tertio appellante: qui nō audiuntur appellantes.xxiij.q.iij.d illicita.de ap.pposuit.et.c.sua nobis.C.ne lic.in vna et eadem causa ter.ap. per totum.sed vbi ius aufert vel permittit hoiem auferre: cessat regula: sicut est videre in patre qui a iure habet vsufructum i bonis aduēticijs filij.C.de bo.que li.li. cum oȝ.et.l.vlt.et tamen aufert ppter relinquētem ea cōditione ne ad pfem perueniat vsufructus.in auc.vt li.matri.et aui.in prin.col.ix. Item a lege dat marito administratio bonoꝝ parafrenalium.et tamen pōt auferri p mulieris prohibitionem.C.de pac.conuen.l.hac lege. Sed ista que fiunt pmittēte lege per homines fieri non videntur.sed potius per legem pmittentem. Et est hec regula p clerico electo: q confirmationem debet petere infra tres mēses: vt.s.de ele.ꝙ sit post prestitum consensum: vt ibi.eps ei mandat ꝙ petat confirmationem ifra mensem: videtur enim ꝙ non possit hoc mandare: ex quo enim eodem vel alio iure nō caueatur ꝙ hoc possit: ergo beneficium illi electo idultum tollere non poterat p hanc regulam: et ea que.s.dixi. Io.an.

g Non firmatur.hec regula sumpta est ex.l.ff.eo.ti.l.quod ab initio. Pone casum.i.q.i.pncipatus. vbi non cōualescit simoniacus igressus.s.e. ti.de rescrip.si eo tēpore: vbi spectatur ipetrantis etas quā habebebat ipetratōis tēpore.ff.de vbo.ob.iter stipulātem.§.sacram. vbi non valet liberi hois stipulatio lȝ postea suus fiat ad idē.s.eo.li.de sen.excō.lȝ.ff.q et a qui.ma.li.l.si seruo ubi libertas data seruo alieno nō valet: lȝ postea efficiatur seruus meus ad idem insti.quibus non est permis.fa.testa.§.preterea.ubi testamentum furiosi uel impuberis non valet lȝ postea efficiatur maior vel sane mentis: concor.ad hoc.xvi. .q.iij.§.pōt.ver.quod ab initio.s.de elec.auditis.cum si. Nota ergo ex hac regula initium spectādum alibi habes de fine.sed prosequere hoc brocardum: vt nota. .s.de elec.dudum. Item nota.ꝙ a pncipio nullū est ipso iure: tractu tēporis nō cōualescere: secus aūt si non esset nullum.sed annulādū.s.de postula.bone.ij. de elec.ꝙ sicut. Expresse cōtra.xij.q.ij.si qua de rebus.xvi.q.i.c.vlt.de his que fiunt a prela.cum nos.et ibi de hoc.de regula.significatum.de iurepat.cura.de despon.impu.de illis.de cōiu.ser.pposuit.ff.de ritu nup.l.si quis in senatorio. .C.de nup.et si cōtra.in his oibus dr qr cōualescit: quod a principio nullum erat. Solu.ad predi.c.si qua de rebus.dic ꝙ nō ob.sm Io.qui ibi no.ꝙ contractus factus per clericos vacante sede tenet ipso iure: sed restituitur ecclesia. Sed hug. ibi Tancre. Goffre.et Ber.extra ne se.uacan.c.i.dicunt cōtrarium.s.ꝙ non tenet ipso iure: et dicunt ibi rescindi quātum de facto processit: et quod potest postea haberi ratum: dicūt esse spāle fauore ecclesie: vel dic generaliter ad aliud. et ad oia cōtraria supradicta.ꝙ illud quod ab initio nullum est nō firmatur solo tractu temporis.ut hic.sicut.n.tempus nō est modꝰ iducēde obligationis.x.q.iij.qr cognouimus.de cēsi.puenit.C.de pac.si certis annis.nec tollēde.s.de prescrip.cām.ff. de actio.et obli.l.obligationum.§.placet.sic nec reparande: ut hic: ad idem.ff.d ser.expor.l.minor.sed nouo subsequenti cōsensu interdū tacito interdum expresso sublata causa ipedimēti bene: ut per cōtraria probatur: ad hoc. C.si ma. fac.

ra.ba.l.i.⁊.ij.probatur hec opinio optime.s.eo.li.de despon.ipu.c.i.valent er go ex subsequenti cõsensu ex nunc: non vt ex tunc: simile.ff.de off.procon.l.obser uare in fi. Spãle tamen videtur fm Ber.in cõtractu minoris.vbi non tenet cõ tractus: nisi tutor vel ꝓcurator: ibi sit pñsens: lʒ postea consentiat: insti.de auctori tate tu.§.tutor.ff.eo.ti.l.obligari. Itẽʒ in electione que si nulla est subsequẽti cõ sensu nõ cõfirmatur.s.de elec. auditis fʒ.Ber.qui hoc notat .s.e.li.de reb⁹ eccle.ali.vel nõ dudũʒ in glo.magna in fi. sed adhuc ob.⁊ solutioni cõtradicit predi.decre.s.de iurepa.cura. vbi etiam tractu temporis con firmatur quod ab initio nõ va lebat.sol.ibi nõ fuit solus tra-

Non est[a] sine culpa qui rei que ad eum non pertinet se im-miscet. Idem.

Nullus pluribus[b] vti defensionibus prohibetur. Idem.

Quod semel[c] placuit amplius displicere non potest. Idem.

ctus tẽporis: sed bona fides cum tpe legitimo qõ prescriptionem īducit.⁊ facit ꝙ dixi.s.eo.cum qs.vel fuit illud pp scandalum vel fuit ibi ẽt tacitus consensus epi vt ibi no. Idem solutioni ꝯdicit supra de eo q dux.in ma.quã pol.p adulte.c.ij. vbi mrimonium ꝯtrum cum scõa viuente pma: mortua pma: ex nouo consensu cõfirmari nõ põt. Sol.illud est pp īpedimentũ perpetuũ.s.adulterium cum spõ salibus de facto: vt.s.eo.titulo.vlt.lʒ ergo supuenit casus.s.mors prime a quo poterat cum scõa matrimonium incohari remanet tñ īpedimentum predictũʒ propter qõ nouus consensus non põt inducere matrimonium cũʒ secũda: ⁊ ibi õ hoc, illa ergo que de necessitate desiderant initium: vł que ideo non valent: quia subest in eis perpetuum īpedimentum: nec tractu tẽporis: nec nouo subsequenti consensu cõfirmãtur: vt hic ⁊ ibi.sed ea que de necessitate nõ respiciunt initium: nec subest in eis perpetuum: sed tẽporale tantum impedimẽtum: ⁊ si nõ solo tra ctu temporis confirmantur: ut hic: tamen sublato impedimento nouo subsequẽti consensu interdum tacito: interdum expresso bene: vt in contrarijs: ⁊ sic solutiõeʒ intelligo supradictam.

a Non est sine culpa.hec regula sumpta ẽ ex.l.ff.eo.ti.l.culpa est. Pone ca sum in clerico iaciente lapidem: ⁊ ceco sagittante.l.di.clerico.xv.q.i.§.ut itaqʒ in monacho chirugico.s.de homi.tua.i.responso. Scire.n.dʒ quod suum non ẽ ad alios ptinere.C.vnde vi.cum querebat. Si hec regula vera est ergo est culpa gerere aliena negocia: ⁊ sic ẽ ꝯ.ff.de nego.gest.l.ij.p totũʒ.vbi prodita est actio gerenti: ex īprobitate.n.nõ debuit actionem cõsequi.xxij.q.iiij.si ad pecca tum.s.de ꝯsue.c.pe.ff.de furtis.itaqʒ fullo. Solu.offm hoc debʒ hõ homini.ex ij.q.iiij.c.ij.s.de testa.cũʒ in officijs.ibi pmo loco ⁊c.ff.de ser.expor.l.seru⁹ Et no.ꝙ ꝓprie loquendo īter deũʒ ⁊ hoĩem est religio: in decre.iuramẽti religio.xx ii.q.iiij.vnusqsqʒ.īter prelatũʒ ⁊ subditũ obedientia.ij.q.vi.qui se scit.inter ma iorem ⁊ minorem reuerentia.s.e.li.de of.delega.c.ij.īter pfem ⁊ filiũʒ dilectio .v.q.v.non osculatur.inter consanguineos pietas: īter dñm ⁊ seruum seruitiũ: inter patronum ⁊ liberum obsequiũ.inter hoĩem ⁊ hoĩem offm: non potest ergo dici ad eum nõ pertinere: nam vides ꝙ olim appellans pro cõdemnato hẽbat bi duum vt in propria causa: non triduum vt in aliena.ff.de ap.nõ tantum.ff.quã do appel.sit.l.ij ad hoc.ij.q.vi.nõ solẽt. Exẽplificare potes hãc regulaʒ ẽt ĩ im perito medico ⁊ in iudice q per īperitiam male iudicauit: qui tenetur actione in fa ctum: in quantum religioni iudicantis videbitur equũʒ.ff.de varijs ⁊ extraor.co gni.l.si iudex.īsti.de obliga.que ex quasi delic.in pncipio: qꝛ imperitia culpe cõ paratur.i.q.i.non est putanda in fi.xxix.di.c.vlt.s.de eta.⁊ quali.ad aures.de homi.tua.ff.eo.ti.l.imperitia.si ergo est in culpa se miscendo ergo tenetur de ca su: qꝛ semper si cãsum culpa preuenit tenetur quis de casu.de homici.presbyterũ ⁊.c.continebatur.⁊.ca.ad audientiã.⁊.s.eo.li.e.ti.c.vlt.de hoc.l.dist.de his. .s.de homici.sicut dignum.in glo.pe.ad hanc regulam concor.s.de sen.excõ. perpendimus.

b Nullus pluribus.hec regula sumpta est ex.l.ff.eo.nemo ex his. Pone ca- sũ.xxiiij.q.i.quisquis.vbi negat Aug.quod dicebat vin.cum facere dicẽt ꝙ posito ꝙ id verum esset: id facit ex causa: de prescrip.auditis: vbi allegat excem ptio ⁊ prescriptio.C.de transac.īterpositas.vbi dicitur transactioneʒ non tenere tum qꝛ metu īterposita: tum quia facta cum seruo proprio.⁊ ꝙ dicit defensiõib⁹ intelligas etiaʒ contrarijs.xiij.q.ij.in prin.vbi de hoc.ff.de exce.l.nemo.nisi for te specialiter ius impediatur: vt in predicta.l.ff.eo.ti.l.nemo ex his.impedit enĩ ius interdum contrarias defensiones proponi.pone casum.ff.de nora.l.quotiẽs .§.pretor ibi cõuentus noxali negans seruũʒ habere in potestate cõuictus de mẽ dacio tenetur insolidum nec penitere potest. Idem in conuento de pauperie.ff.si quadru.pau.fe.di.l.i.§.interdũ. Idem in eo qui negat pecuniam numeratã cõ uictus de mendacio non potest dicere se soluisse.C.de nõ nu.pe.auẽ.contra qui propriam. Idem in eo qui negat se socium amittit priuilegium vt conueniatur ĩ quantum facere potest.ff.de re iudi.sed hoc ita.§.i.ideʒ in eo qui negat sibi pecu niam solutam.si conuincitur de mendacio amittit priuilegiũʒ per quod aduersa rius cõpellebatur probare īdebitum: sed ipse compellitur probare debitum.s.de solu.is qui.ff.de ꝓba.cũʒ de īdebito.in principio.item īpedit.ff.de rei.vendi.l. vlt.C.qui po.in pig.ha.autẽ.si possessor.nam cõuentus rei vel pigno.negãs se possidere conuict⁹ de mendacio cõmodum possessionis amittit ut ibi: ⁊ aquilia. inficiatione crescit in duplum.ff.ad legem aquiliaʒ .l.ij.⁊ heres q negat legatũ conuictus non recurrit ad solẽnitatem iuris: vt dicatur testamentum īperfectum institu.de fideicõmis.here.§.vlt.item impedit institu.de fideicõmis.liber.§.sed quod.⁊ in auẽ.de trien.⁊ se.§.studium.⁊.§.illud actor.col.iij.duas auteʒ electi ones quis simul prosequi non potest: nec vna electa redire ad alteram.s.eo.li.õ electi.vt quis duas ⁊ facit.s.de re iudi.cum olim.an autem quis plurib⁹actio- nibus vti possit: nota.xiij.q.ij.in pñ.de reli.domi.cum dilect⁹⁊ p inno.⁊ host. de restitutione ĩ integrum cõstitutus.⁊ plene.ff.de tribu.quod in heredeʒ.§.eli gere.lʒ autem ex titulo duplicato nõ agatur.s.de fide instrumentorum.inter di lectos.C.de contrahenda emp.cum res.tamẽ bene excipitur.s.de cõces sio.prebẽ.post electionem.de relig.domi.cõstitutus.c.cum dilectus. In illa autem decre.de prescrip.veniens.simul proponebantur illa duo pri uilegium ⁊ prescriptio.per quoꝝ vnum videbatur recedi ab altero: vt ibi patet. Sed nõne ꝯria allegans non auditur: vt.xxiij.q.vij.quod auteʒ in principio.de ap.sollicitu dinẽ in fi.C.õ fur.⁊ ser. corrup.l.i. Quidam in- distincte dixerunt allegã tem contraria non audi ri per predi.decre.inter dilectos.sed obstãt supra dicta iura. Alij dixerũt .s.Guil.Naso.T.⁊ gof fre.recitando ꝙ illud habet locum in actore ⁊ in eadem īstantia iudicij: nam secus in diuersis.ff.de inofficio.testamento.l.papinianus.§.sed nec īpuberis.in reo aũt non habet locum: vt.s.probaui. Sed huic opinioni contradicit predi.decre.veniens.nam ibi erant mutue petitiones: ⁊ super eo super quo se defendebat abbas non auditur ibi allegans contraria pre scriptionem.s.et priuilegium: ideo dixerunt ꝙ non auditur allegans ꝯtra ria in eadẽ instantia iudicij: vt in contrarijs: sed in diuersis bene: ⁊ ideo di xit ꝙ qui primo egit de officioso testamento ⁊ succubuit potest postea dice re nullum.ut.C.de inoffi.testamen.l.contra maiores.sed huic contradi- cunt.de rescrip.auditis.⁊.c.cum olim.vbi in eadem instantia proponunt vnde dixerunt alii ꝙ sub conditione lʒ proponere contraria: puta propo- no talem exceptionem: in qua si succubuero: tũc propono taleʒ.facit de ex ceptio.cuʒ venerabilis ⁊ quod ibi no.⁊ sic intelligunt dictas decre.auditis ⁊ capitulum cum olim.⁊ hoc recitat Goffre.seruari in curia. Sed hoc nõ colligitur ex ipsis decre.⁊ vł quoddaʒ diuinare: vnde verius dicas ꝙ aut sunt contraria que proponuntur ex principio: aut ex fi. Si ex prin.sunt cõ- traria: sed ad vnum finem tendunt: pone casum in predi.decre.auditis.⁊ in decre.cum olim.⁊ decre.post electionem.cum si.tunc proponi possunt in eadem instantia: ⁊ vnum non preiudicat alteri. Si aũt ad finem cõtra rium tendunt: pone exemplum per decre.solicitudinem.tunc simul vel in eadem instantia nõ proponuntur: vt supra dixi: nec credas ꝙ in pre.de- cre.veniens priuilegium in eo ꝙ priuilegium sit contrarium prescriptiõi in eo ꝙ prescriptio.sed tenor priuilegij erat cõtrarius prescriptiõi p prescri ptionem cũ ibi dabatur abbati plena ⁊ pura ptãs recipiẽdi ordines a quo cũqʒ vellet episcopo: sed per priuilegium cum determinatiõe dabatur pre- dicta ptãs: si episcopus catholicus nõ esset ⁊c. Dicunt tamen qdam refer re in verbis an.s.dicat allego priuilegium pscriptionem ⁊ tunc debet audiri an dicat allego ⁊ prescriptioneʒ ⁊ priuilegium: ⁊ tunc nõ auditur quia ponit carrucam ante boues: ⁊ sic intelligunt decre.sed vt ibi patet primo priuile- gium fuerat allegatum: vnde pcedens ratio verior est. Et no.ꝙ exceptio nem obijciens non contestatur litem.s.eo.li.de lit.cõte.c.ij.nec fatet: ut .s.eo.exceptionẽ.⁊ adde ꝙ ibi dicam: ⁊ concor.ad hanc regulam de ap- pella.cum parati.

c Quod semel placuit.pone casum in matrimonio.xxxij.q.v.horren- dus.de iurciur.quẽadmodũ.ff.de adul.si vxor.in fi. In electo.v- iij.q.ij.dilectissimi.s.eo.li.nulli.de elec.ff.de decur.l.pe.in fi. In iudice .iij.q.iij.offeratur de causa posses.cũ olim.C.de iudicijs apertissimi. Idẽ in alijs omnibus.iiij.distin.in istis.s.de probationi.per tuas.ff.õ neg. gest.pomponius.ij. Fallit interdum hec regula ex causa superuenienti: vel de nouo ad noticiã perueniente.s.e.lib.de elec.vt circa.⁊.c.nulli.s. de excep.pastoralis: quia que de nouo emergunt indigent auxilio.s.de of.delega.īsinuante.ff.de īteroga.actio.de eta.§.ex causa. Iteʒ fallit in casu.ff.de muneribus.⁊ hono.vt gradatim.§.reprobari.vbi medicus se mel probatus iterum reprobatur: est illud spãle propter hominis sanitatẽ Item fallit in omnibus casibus in quibus a iure permittitur penitere vł variare: sic in appel.a qua lʒ appellanti recedere.ij.q.vi.si quis libellos de of.delega.gratũ.s.eo.lib.de elec.quãuis.⁊.c.prouida ⁊.s.de appel. interposita. Item in patrono laico q variare potest.s.de iurepa.quod ãt .⁊.c.pastoralis in cardinali qui variat in casu.s.de elec.licet ĩ moniali.s. eodem libro.eo.titu.indẽnitatibus.§.si aũt.⁊ in testamento quod muta ri põt vsqʒ ad supremum vite exitũ.xiij.q.ij.vltima voluntas.de cele- bra.missarum.cum marthe.ff.de adimẽ.leg.l.iiij.non obstat pactum de nõ mutando.C.de pactis.l.pactum quod dotali.ff.de lega.iij.si quis in pñ.i.responso.⁊ in libello qui vsqʒ ad litis cõtesta.mutari põt.C.de edẽ. .l.edita.de hoc õ libel.ob.c.ij.⁊ accusans ante inscriptioneʒ penitet.de ac cusa.capitulo lʒ. Item iudex mutat īterlocutoriam suam.s.de appel.cũ cessante.⁊ dic ut ibi.ff.de re iudi.quod iussit. Itẽ in mandato societate ⁊ õ posito licitum est penitere: īstituta mandati.§.recte.s.eo.lib.de procura. .c.ij.⁊ pe.ff.pro socio.sed si soci⁹.§.vlt.ff.d eposi.l.i.§.pe.regulariter in contractibus innominatis quod dic ut plene no.ff.de condi.causa da. ⁊ causa non se.si pecuniam. Item precarium ad certum tempus conces- sum etiam ante tempus reuocatur.ff.de precari.l.cum precario.rõ quia certi temporis adiectio est contra naturam illius contractus. Item sol- uuntur sponsalia de futuro per secuta sponsalia de presenti: de spon.si in- ter.⁊ sposalia de presenti per ingressum religionis: de conuersione con- iugatorum.ex publico.⁊ ingressus religionem ante annum vel professio nem penitet: de regula.ad nostram.⁊ professus vnam religionem: etiaʒ inuito prelato profitetur ⁊ īgreditur artiorem.eo.ti.lʒ ⁊ a simplici voto re

ceditur per sequens matrimoniū.ṡ.eo.lib.de vo.ꝛ vo.redē.c.vno. ratio ibi. Itē a voto de certa religione profitenda receditur per ingressum etiaʒ regule laxioris.ṡ.eo.li.de regula.qui post votum.itē fallit in casu quo lʒ infra triduū penitere.ṡ.de regula.ad nostram.ꝛ eodem lib.eo.ti. constitutionem in fi.item in electo qui consentit electioni de se facte: qui propria auctoritate penitet ante cōfirmationem.de trāslatio.iter corporalia ṡm Ber.in his igit̄ ꝛ similibus casibus qđ semel placuit adhuc poterit displicere. Et icidit in hāc regulaʒ illud generale: ꝙ nullus pōt venire cōtra factū suum.de quo dic: vt no.l v.di.penitentes ꝺ elec.nosti.ꝛ ꝺ cleri. cōiug.diuersis fallacijs. Et no.ꝙ hec regula non habet locuʒ in his que improbantur a iure vt in predi.c.penitētes.l v.di.ṡ.de pactis.c.vlti.ṡ. de fo.compe.si diligenti.C.de arbi.l.pe.vbi licet partes faciant pactuʒ ꝺ nō recedendo ab arbitrio ꝛ ap. renūcient nihilominus recedere possunt. Item habet locuʒ in his que scienter placent.ꝛ nō per errorem facti.xx. viij.disti. quāuis.xxij.q.ij.in quibus.ṡ.de elec.cum in cūctis.ꝛ de solu. .c.vlti.de coniug.ser.c.ij.ꝛ vlti.ff.de iurisdi.omniū iudi.si p erroreʒ.itē requiritur ꝙ non placeant sola mente: sed verbo vel facto: de spon.tue.ꝛ .c.ꝙ alterius intersit.facit.ſ.eo.mutare: ꝛ quod ibi dicaʒ. Ioan.andree.

NOn debet[a] aliquis alterius odio pregrauari. Idem.

SIne culpa[b] nisi subsit cā nō est aliquis puniendus. Idem.

QUod qs mādato[c] facit iudicis dolo facere nō vr: cū habeat[d] parere necesse. Idez.

MOra[e] sua cuilibet est nociua. Idem.

EA que fiunt[f] a iu- Idem.

a NOn debet aliquis: Pone casum in filio qui nō excommunicatur pro peccato patris.xxiiij.q.iii.si habes.in compromittentibus q non puniuntur dolo compromissarij.ṡ.eo.lib.de elec.si compromissari9 .§.i.idem.C.de inofficioso testamē.si quis suo versus finem.vbi reuocat̄ lex antiqua que permittebat filium exheredari a matre propter paternuʒ odiuʒ ad idem.i.q.iiij.iudei de simo.nobis.ꝛ.c.sicut tuis.ṡ.e.lib.de iniur.ꝛ dā.da.ꝛ si pignorationes.C. de penis sancimus.cuʒ simi. Cōtra .ij.q.vi.biduuʒ.ver.si aduersus absentem.de cau.pos.cum olim.ff.de tributo.procuratoris.vbi negligentia: vt in primo: factuʒ.vt in secundo dolus: vt in tertio procuratoris nocet domino. Sed dic ꝙ ratiōe mandati ipse dominus videtur id facere: vnde eius odio grauatur in quantuʒ fines mandati patiuntur in eo quod excedit.nota.de offi.deleg.cum olim: intelligas hoc vt plene no.ṡ.vt.lit.nō conte.c.i.in fi.idem dic in herede qui grauatur pro defuncto ꝛ in fideiussore qui grauatur pro principali: vt no.de hoc per gar.in predi.decre.ꝛ si pignorationes. iteʒ contra.lxx. di.neminem.vbi in odiū ordinantis deponitur ordinatus. Sed ibi non solū fuit odiū ordinantis: sed delictum ordinati qui se permisit sine titulo ordinari: vt ibi nota.item contra.l vi.di.per totum.i.q.iiij.§.item peccato.vi.q.i.si quis cū.xv.q.vlti.cum multe.xxiiij.q.iij.in princi.xxv.q.ii. ita nos: de cōse.di.i.ī sancta ibi perit iustus sepe pro impio.ṡ.de fi.p̄sby. per totuʒ.ṡ.de spon.non est vobis.de here.uergentis.ṡ.eo.ti.eo.lib.c. .ij.§.ij.cum multis si. Sol.triplex est pena: eterna spiritualis ꝛ temporalis: quod prosequere.vt no.i.q.iiij.in summa.ꝛ.xxiiij.q.iij.in sūma.de his que fi.a ma.par.ca.quesiuit.pena ergo temporali vel spirituali alia ab excōmunicatione sepe punit̄ vnus pro alio ꝛ speciale est ꝛ ratione uidere potes: vel in odiū criminis: puta lese maiestatis heresis vel scismatis ad hoc.ṡ.eo.li.de scisma.c.vno.vel quia incontinentia paterna timetur in filio. ꝛ facit quod dixi.ṡ.eo.semel in fi.item contra.ff.de institutio.sed ꝛ si pupillus.§. ceterum in fi.sed ibi fuit culpa preponentis: ꝛ codeʒ modo soluitur.ff.de offi.procōsul.obseruare.§.i.quia ibi culpa fuit proconsulis secū ducentis vxorem.item contra.C.in quibus cau.pig.ta.cōtra.l. satis.ubi bona mulieris in casu mariti primipilarij sunt tacite obligata: ita ꝙ si ipsius bona exhausta sunt bona vxoris distrahunt̄. Sed illud est speciale: facit ad hanc regulam.ſ.eo.damnum quod quis.ꝛ qđ ibi dicā: ꝛ satis cōtinuat̄ h regula cū.ſ.pri.p quā ēt respondet̄ ad cōtria.ṡ.signata.

b SIne culpa: hic ponit̄ regula ꝛ eius exceptio: i regula. Po.ca.lxv. di.satis peruersum.ṡ.de consti.cognoscentes.ff.ad.l.acqui.si putator.in exceptione pone casum in marito corrupte: qui a promotione sine culpa repellitur.tamen ex causa propter sacramenti defectuʒ.xxxiiij. dist. si cuius. In clerico leproso qui sine culpa propter scandalum priuatur ecclesia.de cleri.egro.tua. Item in domino serui qui noxam dedit qui cōpellitur emandare noxam vel dare seruum pro noxa.institu.de noxa.in pnci. Regulariter ergo nullus punitur sine culpa.xvi.q.vij.inuentum. de homi. Io.ꝛ.c.vlt.C.de pen.sancimus.ṡ.de cōsue.c.pen.ꝛ.ṡ.regula pri.cū suis cōcor.ꝛ est ratio: quia pena est mensura culpe.de offi.deleg. sane.ij.de transac.c.vlti.de homi.sicut dignum.vbi autem nō extat mēsurandum mensura locū non habet: ergo vbi nō est culpa nec pena: bene tamen ex causa punit̄ quis sine culpa.ṡ.vt.lit.nō contesta.qm̄ frequēter .§.si vero in fi. Et hec materia plus glo.non indiget: psequere enim eaʒ vt no.xij.di renouantes.ṡ.de consti.cognoscentes. de priuile.antiqua.

c QUod qs mandato: Hec regula sumpta est ex.l.ff.eo.ti.l.nō vidētur data.§.qui iussu. Po.ca ī milite qui ꝺ mādato iudicis occidit .xxiiij.q.v.miles.in laico vel clerico qui de mādato episcopi capit clericū .ṡ.eo.li.de sen.excō.si clericos.ꝛ in eo qui iussu pretoris corrupit album qui excusatur a pena.ff.de iurisdi.om.iudi.si quis id.§.doli.mali.ꝛ hec vera cuʒ iudex aliquid mandat officium suū exercendo.ff.ad.trebel.huo .§.cum pretor. Et causa quare tunc excusatur parens est iudicialis auctoritas.vt ibi: secundo ne contra publicā vtilitatē impediat̄ punitio maleficiorum: vt.ff.ad.l.aquil.ita vulneratus.si vero exercet officiū suū: nō est parendum nisi ex reuerentia exhibitiōe.ff.de in ius vocan.l.generaliter.nā interdū resistere debent officiales de pe.di.i.nemo.ṡ.de elec.fundamenta.§.iudices.C.ꝺ appel.quoniā.ꝛ hoc verū in atrocioribus in qbus potius deo ꝙ hominib9 obediendū est.xi.q.iij.si dominus.de sen.excō.inquisitiōi.ff.eo.titu.ad ea. In his autē que sine dolo cōmittūtur etiā extra officiū parens excusatur.ff.ad.l. aquil. liber hō.ij. vbi de hoc plene no. Et no. ꝙ sicut dolo caret qui iudicis obtemperat pcepto: ita econuerso dolo non caret qui iudicis non obtēperat pcepto.ff.eo.ti.l. nō potest dolo carere qui imperio magistratus non obtemperauit.

d ¶ Cum habeat: redditū cause in his ergo in quibus non habet necesse parere.vt in atrocioribus que ad suū nō spectant officium: dolo non caret: vt.supra dixi.ꝛ facit de sen.excommuni.vniuersitatis. vbi verberans monachum: si est laicus licet faciat hoc de mandato abbatis sui excōmunicatus est. Et nota ꝙ dicit ꝙ habeat parere necesse: sicut eniʒ necessitas excusat a furto: vt de con.dist.v.discipulos.ṡ.de furtis.c.iij.ad h.ff.ad.l.rho. de iac.l.ij.§.cuʒ in eadem naui.sic ꝛ a dolo: vt hic vides. cum ergo nulluʒ maleficium sine dolo vel lata saltem culpa que dolo comparatur.xv.q.i. aliquos. de sentē.excō.c.i.ff.de iniu.l.illud.ergo ꝛ a quolibʒ maleficio excusat necessitas. quod itelligas vt supra dixi. Est autem regula hec in argumēto ad questionem de eo qui ad mandatum ecclesie reddit debitum vxori pendente lite adulterij vel conditionis.de hoc notatur.xxxiiij.distinctio.si cuius.ꝛ de coniu.ser.proposuit.

e MOra sua. Hec regula sumpta est ex.l.ff.eo.titu.in condēnatione.§.vnicuiqʒ. Po.ca.in eo qui est in mora soluēdi decimas: qꝛ pereunt periculo suo etiā casu fortuito.xvi.q.i.decime. Idē in cōmodatario vel depositario q fuit in mora: de cōmō.c.vno.de deposi.bona fides. Idē in fure qui statim est in mora.C.de fur.l.subtractio. Circa hanc tamē regulā nota ꝙ ad hoc ꝙ quis dicatur morosus requiritur ꝙ sciat se debere vel scire debeat ꝙ interpellatus fuerit a die: vel homine: ꝛ ꝙ habuerit possibilitatē dandi: hoc habes.ff.ꝺ reb9 credi.l. qđ te.ꝛ tunc tenetur morosus de casu fortuito: etiā si codeʒ modo fuisset res apud dn̄m peritura ṡm Accur.lʒ Mar.cōtra: vt no.in dicta.l.quod te. ꝛ probat̄.ff. de lega.i.cū res.§.vlt.fortassis enim dn̄s rem vendidisset: ꝛ apud aliū perijsset: ꝛ hoc tenet Ber.ṡ.de cōmo.c.vno.ꝛ de depo.bona fides. Et nota ꝙ dicit mora sua.nā in duobus reis debendi altero interpellato alter liberatur iteritu speciei: sed interpellatus tenetur.ff.de vsur.l.mora in fi. Item mora fideiussoris sibi nocet non reo quominus liberetur interitu speciei: secus ecōuerso.ff.de verbo.obli. .l.cum filius.ꝛ.l.mora.ꝛ hoc qꝛ fideiussor habet causam a reo: non reus a fideiussore. Unū nota ꝙ si debitor primo fuit in mora soluendi: ꝛ postea creditor in mora recipiēdi: vel ecōtra: ꝙ vltima mora nocet: vt.ff.de vsuris.l.creditor: ꝛ vide ꝙ nota.de deci.cū homines. De mora autē ꝛ multiplici ei9 effectu: plene nota.ff. de vsur.l.mora. Sed nūquid mora semel cōmissa purgari potest.ꝛ videt̄ ꝙ non.xij.q.ij.longinquitate.xij.q.ij.puella.de elec.cū in cūctis.ibi elapso tpe de supplē.neg.prela.lʒ.ꝛ.c.vlt.ff.de ac.ꝛ obli.l.traiecticie.C.de cōtra.ꝛ cōmit. stipula.magnā. Cōtra.ꝙ possit purgari.xviij.di.c.i.vbi de hoc.ꝛ.c.di.qm̄.de sup.negli.prela.litteris.de elec.ꝙ sicut in fi.de rebus eccle.non alie.si qs p̄sbyterorū.de loca.ꝛ cōdu.propter.in fi.ꝛ.c.potuit.in fi.vbi de h.ꝛ de elec.c.vlt.ff. si qs cau.l.ꝛ si post tres.ff.de peri.ꝛ cōmo.rei vē.l.i.C.de fideius.sancimus.ṡ. eo.lib.de preben.si tibi. So.dic ꝙ vbi dies prefigitur a canone vel lege penam imponente mora purgari nō potest: pena enim semel commissa nō purgatur: ꝛ sic intelliguntur prima iura ꝛ hec regula: ꝛ hoc est verum nisi eadē lege vel alia vel canone caueatur in eo casu morā posse purgari ꝛ penā euitari: ꝛ sic itelligātur contraria. Lex autem illa ꝛ si post tres loquitur de preparatorijs iudiciorū: in quibus mora bene purgat̄.vt ibi cum suis similibus: sed post litem contesta.nō purgat̄.ff.de vb.obli.l.si isulam.multo ergo minus purgatur pena semel commissa nisi forte fingeret̄ non fuisse mora.ij.q.vi.biduum de re iudi.cum bertoldus.ff.de in iteg.resti.l.diuus.sicut enim a pena canonis nō appellat̄.ṡ.de ap. cōsuluit.iij.ꝛ.c.qꝛ nos.nec pena legis: vt.ff.de vb.sig.si qua pena.sic nec purgatur: vt.ṡ.dictū est: ꝛ hoc no.gar.ṡ.eo.lib.de electio.cupiētes.§.ꝙ si per.xx.

f EA que fiunt. Hec regula sumpta est ex.l.ff.eo.tit.factum a iudice. Po. ca.lxviij.di.quorū vices.vbi simplex presbyter ordines cōferēdo: chrismādo.virgines cōsecrando: nil agit.ṡ.e.lib.de pe.ꝛ re.indulgentie.vbi nōtʒ īdulgentia data ab episcopo vltra tenorem cōcilij generalis.ad idem.ff.de iuris.om. iudi.l.vlt.vbi dicitur extra territorium ius dicenti non pareatur impune: idem si supra iurisditionē suā velit ius dicere. Et habet hec regula locuʒ etiā cum bonum est id quod facit iudex: tamen ex quo ad eius non spectat officiū viribus nō subsistit: pone exemplum: xcvi.di.bene quidem.bonū enim est statuere res ecclesie alienari non posse.xij.q.ij.per totum.de rebus eccle.non alie.per totum.tū statutū imperatoris super hoc non valuit quia ad eius non pertinebat officiū: vt ibi.ad idem de appella.dilectus.ibi enim officialis archiepiscopi bonū ꝛ equum decreuerat.tamē quia id ad suū non pertinebat officium ratione appellatiōis interposite ad papam non valuit quod fecit.generale enim est ꝙ non sufficit bonū facere nisi ꝛ bene id fiat.xvi.q.i.monachi.ij.de postu.c.ij.ff.de re.mili.l.iij.§.I bello.ꝛ facit.xxiij.q.v.relegentes.ꝛ de collusi.c.i.ꝛ quod ibi no. Et qđ dicit regula ea que fiunt a iudice alias subaudi: nam in eo ꝙ facit non pertinens ad suū officiū nō dicit̄ iudex: sicut ergo procurator fines mandati nō debet excedere: sic nec iudex fines iurisditionis.ꝛ hoc dico siue sit ordinarius siue delegatus siue arbiter: saluo eo quod de prorogatione no.ṡ.de offi.delegati. P.ꝛ.G. Queri solet si iudex q de.x.tantū pōt iudicare: iudicat de.xx.an valeat sentētia ī decē: di-

xit Io.an.ꝙ nõ: q̄a res iudicata nõ potest pro parte tenere ⁊ pro parte non tene-
re.ff.familie herciscũde.in hoc iudicio.⁊ hoc ipse no.ij.q.vi.§. diffinitiua.ṽ. cũ
certa rõne.in fi. Ad cõtraria ibi signata.xij.q.ij.si quos: de seruis.C.de do. san
cimus potest responderi id spãle fauore donationũ. Ad decre.de arbi.cũ tpe de
prebẽ.dilectus.põt dici qḋ ibi snĩa ꝯtinebat plura capitula.vñ in vno potest te-
nere in alio nõ hic autẽ cõtinet
vnũ tm̃.⁊ cũ Io.an.ꝯcor. Ac
cur.ff.de iuris.om.iudi.l.vlti.
Hug.tamẽ ⁊ Lau.tenẽt con-
trarium.s.ꝙ snĩa bene tꝫ in.x.
⁊ dicunt sentẽtiã rescindi tm̃ in
superfluo:⁊ hoc notaẽ ex ṽbis
illius.ṽ.cũ certa. dũ diẽ quod
cõtra ius gestũ vr̃.C.qñ ꝓuo.
nõ est ne.l.certa. ⁊ pro eis facit
qḋ no.de dona.apsice. ⁊ regu
la.j.e.vtile.⁊ quod ibi dicam.
Pro Io.an.optime facit pre-
dicta decre.s.eo.li.de pe.⁊ re.indulgẽtie. Pro Hug.⁊ Lau.s.e.li.de arbi.c.
.i.ff.de arbi.l.diẽ.§.si plures. Et facit hec regula ꝓ his que dixi.s.e.ꝙ qs mã-
dato. Ad primũ casum contra.xcv.di.c.i.vbi presbyteri crismabant in fronte.
Sed illud ad tẽpus a gre.fuit spãliter cõcessum:⁊ dic vt ibi.⁊ tunc ad eoꝝ specta
bat officiũ ⁊ si nõ ex ordine ex demãdatione:⁊ vide quod de hoc no.de ꝯse.di.v.
manus.in vlti.glo.nec habet locũ hec regula in spiritualibus que potius depen
dent ex potestate ordinis ꝙ iurisditionis. Hinc est quod si episcopus q hoc põt
ex ordine cõsecret alienã ecclesiã vel altare: vel ordinet alienũ subditũ:quod non
potest ex iurisditione.cõsecratio tamẽ ⁊ ordinatio bene tenet:lꝫ ordinat⁹ executio-
ne careat.vij.q.i.eps in diocesi.de tẽpo.ordi.ꝙ trãslationẽ.⁊ dixi.s.eo.ratũ.

dicte si ad eius nõ spectant officiuꝫ: viribus nõ subsistunt. **Idem.**

Scienti[a] ⁊ consentienti non fit iniuria neqꝫ dolus. **Idez.**

Que[b] a iure communi exorbitant nequaquã ad consequẽtiam sunt trahenda.

a Scienti: hec regula sumpta ẽ ex.l.ff.eo.ti.l. nemo.vr̃ fraudare eos q sciũt
⁊ ꝯsentiunt. Pone casum in ingenuo qui sciens ⁊ consentiens ꝯtraxit ma
trimoniũ cũ serua: vel ecõtrario.xxix.q.ij.si quis igenuus.⁊.c.si femina.in cleri
cis qui scienter ⁊ voluntate iocosa se adiuicẽ percutiunt.s. de sen.excõ.c.i. Item
in eo qui sciebat rem quã emebat seruitutẽ debere.ff.de actio.emp.⁊ vẽ.l.i.in fi.
Et ꝯcordat ad hanc regulã.j.eo.cũ qui certus. Et qḋ dicit hec regula sciẽti. dic
vel scire debẽti.ff.de edil.edic.l.i.§.si intelligaẽ ad hoc.xv.dist.qḋ dicitis.s.de
cleri.excõ.ministrã.apostolice.s.quod metus cau.c.pe.in fi. Itẽ dic sciẽti a pn̄-
cipio:secus si ex postfacto.ff.de edil.edic.l.iustissime.§.vlti.⁊ no.ꝙ dolus ma-
lus est oĩs calliditas fallacia machinatio ad circũueniẽdũ fallendũ decipiẽdum
alterum adhibita ẽm labeonem.ff.de dolo malo.l.i.§.i.sed sciens non circũue-
niẽ fallitur vel decipitur:ergo sibi non infertur dolus:ergo induct⁹ ad clericatũ
vel monachatũ non dicitur dolum passus:q2 nõ est deceptus.xx.q.iij.cõstituit.
vbi de hoc.⁊ de cõuer.cõiug.dudũ in fi.⁊ quod dicit hec regula:non inferri do-
lum scienti ⁊ volenti: verꝫ est vt ex eo agi possit:inferẽ tamen ita quod nascitur ex
eo actio per exceptionẽ elidendã.ff.de fur.inter omnes.§.vlti.⁊ pe. Et no.ꝙ hec
regula formata est copulatiue nõ disiunctiue.vnde hec duo cõiunctim requirun
tur.s.ꝙ sciat ⁊ ꝯsentiat:scienti enim ⁊ nõ cõsentienti bene inferẽ iniuria ⁊ dolus
.xv.q.i.illud cũ similibus. Ad hanc regulã signatur ꝯtra.de sen.excõi.contin-
git.i.ibi.huius manus iniectio.⁊ si nõ violenta tamẽ iniuriosa noscitẽ. So. non
est iniuriosa:q2 iniuria fiat ipsi clerico volenti: vt hic:sed est iniuriosa:q2 fit iniu-
ria toti ordini clericali:⁊ ideo ibi sequitur cũ canon ille ⁊c.⁊ ibi de hoc. Itẽ contra
.C.de rap.virgi.l.vna.vbi si rapio virginẽ etiã volentẽ teneor:sed hoc ideo qa
id voluit persuasione dolosa qḋ plus est ꝙ violenta.ff.de ser.cor.l.i.§. psuade-
re. Itẽ cõtra.C.de fur.⁊ ser .cor.l.siquis seruo.ibi sciens ⁊ consentiens agit furti
⁊ serui corrupti. Solu.de rigore ⁊ rei veritate illi scienti ⁊ ꝯsentiẽti nõ fuit facta
iniuria:tamẽ de quadã eq̄tate agit:ac si iniuria vel dolus sibi fuisset illatus: vñ
nec furtũ fuit ibi factũ:nec seruus corruptus:ex equitate tamẽ agitur de vtroqꝫ.
⁊ facit hec regula ad id qḋ dixi.s.e.possessor male fidei ad fi.

b Que a iure. Hec regula sumpta est ex.l.ff.eo.ti.l.ꝙ cõtra rationẽ. Pone
casum.xvi.q.i.hinc est etiam.s.de priuil.sane.ff.de ꝯsti.prĩ.l.i.in fi. Et
ꝯcordat ad hanc regulã.j.e.qḋ alicui.⁊.c.in argumẽtum.potes igiẽ intelligere
hanc regulam in priuilegio: vt.s.q2 singulorum priuilegia legem cõmunẽ non
faciunt.xxvi.q.ij.non exemplo. Item in iure pone casum in vellei ano:nã regu
lariter quilibet intercedẽdo obligatur:fallit in muliere:hoc ergo nõ trahitur ad
consequentiam:⁊ idem in fi.⁊ vide qḋ dixi.s.e.priuilegium.⁊ quod no.de pri-
uile.sane. Et no.ꝙ sicut ea que exorbitant a iure cõmuni ad ꝯsequentiã trahen
da non sunt vt hic. sic nec amplianda:sed restringenda: vt.s.e.lib.de fi.presby.
is qui in fi.ad idẽ.s.e.odia. Item licet fauorabile priuilegium amplietur vt ibi:
non tamẽ ad consequentiã trahitur vt hic. Et facit hec regula ad questionẽ qua
queritur:an fratres heremitani vel fratres sancti Augu.⁊ alij religiosi mendi-
cantes ⁊ non mendicantes cõprehendantur cõstitutione illa extrauaganti noui
ter edicta per bonifacium papã.viij.que incipit super cathedraꝫ preeminẽtie pa
storalis.que habetur in cle.de sepul.dudũ.in qua exprimũtur solũmodo mino
res ⁊ predicatores:⁊ quicq̄d alij dicant dicendũ est ꝙ nõ extenditur ad alios reli
giosos mendicantes vel nõ mendicãtes vel ad seculares clericos.sed solum mi
nores ⁊ predicatores amplectitur:tum q2 intentio pape videtur hec fuisse:ut per
verba ipsius cõstitutionis apparet:tum q2 exorbitans est a iure cõmuni illa ꝯsti
tutio:⁊ ideo ad cõsequentiam nõ trahenda nec amplianda vt hic: vult enim illa
cõstitutio dari quartã etiam de his de quibus a iure dari nõ debet:sicut ẽ orna
mentis relictis pro fabrica anniuersario.xx.xxx.⁊ sic de singulis:puta relictis ꝓ
luminaribus vel certis personis de testamen.c.vlti. de verborum significatio.
ex parte.iij. Dictã ergo illa iura mutata ⁊ correcta per cõstitutionẽ solum quo ad
expressos in ea:quo ad alios remaneant adhuc ipsa iura. Correctio enim iuriuꝫ
est vitanda.de electi.ecclesia vestra.ij.cum si.in talibus enim non argui
mus de similibus ad simila:⁊ concordat quod dicam.j.codẽ in penis.⁊
facit ad hoc optime.s.eo lib.de elec.statutum.⁊ de regu.constitutionem
ita pronunciatum fuit per profundissime scientie ⁊ bone memorie virum
dominum Ioan.de monte murlo.⁊ per me in quadaꝫ questione in qua
fuimus ad consulenduꝫ
assumpti.

Idem.

Quod omnes[c] tãgit: debet ab omnibus approbari. **Idem.**

In obscuris[d] minimum est sequendum. **Idem.**

Eum qui certus[e] est certiorari vlterius nõ oportet.

c Quod omnes tan-
git Pone casum
in archiepiscopo conse-
crando ab ominibus suf
fraganeis.lxvi. dist.c.i.
In electione facienda ab
omnibus canonicis: de
elec.qa ꝓpter. In conce
dendo haustuꝫ aque: in
quo oẽs vocandi sunt q
ius habent. ff. de aqua
plu.ar.l.in concedendo.ad idẽ.liiij.di.c.i.viij.q.i.licet.ẽ tempo.ordi.si
archiepiscopus.C.de auẽ.prestã.l.vltima.ff.de adop.l.nam ita diuus.
nam si qui leduntur vocandi sunt in confirmatione adoptionis ut ibi. Et
nota ꝙ dicit id quod tangit omnes debere approbari ab omnibus: ergo
non valet quod facit maior pars:⁊ sic est contra.lxv.di.c.i.s.de his que
fi.a ma.par ca.c.i.ff.ad municipa.qḋ maior. Sol.aut competit vt sin-
gulis.aut vt collegio:quod prosequere vt no.per Ber.⁊ Inno.de cõsti
tu.cum omnes. Fallit auteꝫ hec regula in casu institu. de rerũ diui.§.re-
ligiosum.ver.in cõmune.vt no.in predi.decre.cũ omnes.ad id quod.s.
dixi:ꝙ sufficit quod facit maior pars collegij: cõtradicit decre.de re iudi.
cum olim in fi.ibi:plena omniũ q presentes fuerintẽ⁊c. Sed ibi subaudiẽ
vel maioris partis:nam illud dicuntur omnes facere: quod facit maior
pars.lvi.di.apostolica.de elec.cum inter canonicos:in prin.ff.ad muni-
cipa.quod maior.interduꝫ tamẽ requiruntur due partes.ẽ elec.lꝫ.⁊ eo.
ti.scriptum cum si.⁊ facit hec regula in argumentum ad id de quo olim
dubitabatur.an in electione inferiorum dignitatũ vel canonicoꝝ vocenẽ
absentes:⁊ videbatur ꝙ nõ per predictã decre.cũ olim in fi.hodie termi-
natum est.s.eo.lib.de preben.cũ in ecclesijs. Itẽ est ar.ad questioneꝫ an
papa possit statuere inuitis acolitis ꝙ ipsi contineant:⁊ hec questio no.
lxxxij.di.ꝓposuisti.⁊ dixit ibi Io.ꝙ nõ.quia castitas suaderi potest nõ im-
perari.xxxij.q.i.integritas. Bar.brix. ibi contra cuius dictuꝫ penitus est
falsum:nisi intelligas de ꝓmouendis.sed ipse de promotis etiã intellexit
vt eius verba demonstrant:monachis auteꝫ professis qui renũciauerũt
proprie voluntati austerior regula posset indici:etiam ipsis nõ approban
tibus ẽm Inno.qui hoc no.de regula super eo.⁊ est satis expressum.s.e.
li.de statu regula.super.c.vno.ibi monialibus indicitur austerior vita:lꝫ
nõ possit sine omniũ volũtate ordineꝫ mutare:de his q̃ vi metusue cau.
fiunt.c.pe. Et no.ꝙ ẽm primũ casum queꝫ posui archiepiscopus de iure
cõseruandus est ab omnibus suffraganeis:papa tamen sibi hoc vsurpat
ẽm Io.qui hoc no.xxiiij.q.i.pudenda.⁊ li.di.qui in aliquo.

d In obscuris.hec regula sumpta est ex.l.ff.eo.ti.sempꝫ i obscuris.⁊
.l.semper i stipulatiõibus. Pone casum.s.de censi.exparte vbi
in dubio nõ cõpelluntur soluere vota ad maximã: sed ad minimam mẽ
surã:ad idem.ff.de leg.iij.l.nũmis.vbi nũmis sic i genere legatis debẽ
tur minimi. Circa hãc regulã no. ꝙ in obscuris nõ statiꝫ inspicim⁹ qḋ ẽ
minimũ:imo inspicimus primo quod est verisimilius:⁊ quod pleruqꝫ
ꝯsuenit fieri: vt.j.eo.inspicimus.cũ suis cõcor.⁊.ff.eo.ti.l.in obscuris i
spici.⁊ si hoc sciri nõ potest:tunc inspicimus qḋ est minimũ: vt hic. Pri
mo ergo inspicimus qḋ expresse agitur:puta.x.lib.boñ.vel quod agitur
tacite:tacite dico vel ratione rei que venditur.x.lib.vel ratione psone vẽ
ratiõe cõsuetudinis. Ultimo quod est minimũ: vt hic.⁊ est si.quod dixi
.s.eo.cum sunt partiuꝫ. Et potuit esse ratio huius regule:quia de mini
mo nõ est dubium sensisse.quia si intelleri de maximo:ergo de minimo:
quia plus includit sub se minus:sed non econuerso:⁊ de hoc dicam.j.eo.
plus semper. Alibi tamen habes argumenta de mediocritate spectanda
x.q.ij.hoc ius. de of.custo.c.i.⁊ est expressum.ff.de le.i.l.legato.in pñ.
vbi de hoc.ff.de auro ⁊ argen.le.l.q lancẽ.C.de dona.si quis argentuꝫ
.§.si vero.⁊.§.se.cum si.⁊ potest dici ꝙ in speciebus ⁊ artificijs mediũ in
spicimus: vt no.ff.mãda.l.fideiussorem.⁊ sic intelligantur illa iura. In
quãtitatibus autẽ inspicimus qḋ est minimũ: vt.s.eo.dixi: vt in pre.l.fi-
deiussorem.⁊.ff.de le.i.apud iul.§.scio ex facto.que videtur contra ad
supradictam solutionem.nam ibi legato fundo: si duos fundos habebat
testator: debetur minimus si non apparet de quo senserit:sed ibi nõ erat
medium:⁊ aduerte:quia vilissimum homineꝫ habere non expedit:⁊ ideo
legato vel promisso homine mediocris debetur: vt in pre.l.legato. Sed
vilissimos nũmos habere nobis expedit: vnde etiam bagatinos: vt in p̃-
dicta.l.nũmis.⁊ vile triticum.vt in pre.l.fideiussorem ⁊ ideo in his debe
tur minimũ. Iteꝫ habet locũ hec regula in pe.ut.j.e.l penis: vt ibi dicã.

e Eum q certus: Pone ca.xl.di.c.vlti.ṽ.sepe dilectionẽ tuã ⁊c.s.de
appel.si duobus. In episcopo qui sciens illum excommunicauit q
appellauerat ad papam.ff.de ac.empti.⁊ ven.l.i.in fi. In eo qui sciebat
rem quã habebat seruitutem debere:quia non aget ex empto quanto mi-
noris: vt ibi:⁊ facit.s.eo.scienti.⁊ quod ibi dixi.⁊ no.ff.eo.ti.nemo.vr̃:⁊
quod ibi dicit qui certus est subaudi vel esse debet:naꝫ non est necessariũ

singulorum auribus intimari quod est publice promulgatū.xvi. dist. qđ dictis.de postula.pla.c.i.ff. de insti.lʒ ⁊ si pupillus.lʒ aūt canonicus qui certus est de morte epi de ipsius morte nō debeat vlteri⁹ certiorari: vt.s. de elec.cū inter vniuersas.tamen citari dʒ ad electionem faciendā: vt no. Ber.in dicta decre.cū iter.quod verū puto:nā quicertus est vt hō:certioratur vt iudex.ii.q.i.mī ti. ⁊ interdum certus adhuc certioratur ad cautelam: vt in pdicto.c.xi.di. c.vlti. ⁊ cōsiliuʒ indistincte dicit absētes vocādos qui sunt in loco ⁊c. ō electio.qꝛ propter. preterea licet sciat ecclesiam vacare diem tamen assignatā ad celebrandum electionē ignorat:⁊ iō vocādus est ⁊ dico notificandus.

I Idem.

Non licet[a] actori: quod reo licitum non existit.

I Idem.

Mutare[b] consilium quis non potest in alterius detrimentum.

I Idez.

Generi[c] per speciem derogat.

ar.ff.de adul.l.denunciasse.Concordat ad hāc regulam.s.de rescriptis ab excōicato.ibi qui de facto suo certus ⁊c.de loca.⁊ condu.potuit. ibi dies statuta interpellat sine alia hoīs reqsitione vt.s.co.li.de elec.cupiētes circa pn.ibi vel post obiētā de ipsoꝝ electione noticiā ⁊c.⁊ est hec regula in argumentum ad questionē.qua querit:an qui ingressus religionē i fi .anni exiuit:si iteꝝ eādē religionē ingrediat an debeat hr̄e annū:⁊ satis vr̄ ꝙ nō p hāc regulā:nisi ɔditio persone vel religiōis mutata eēt:⁊ h tʒ Bar. brix.i qstionib⁹ suis i qōne q̄ icipit aliqs intrauit monasterium.

a Non lʒ actori: hec regula sumpta est ex.l.ff.e.ti.l.nō dʒ actori. Pone casum.iii.q.iiii.c.ii.ibi accusatores ⁊ accusati equa audiant ratione.s.de mu.pe.prudentia:vbi remotio appellatiōis pdest reo vt actori:ad hoc.C.de pri.sacro.scri.l.i sacris.lib.x.⁊ facit ad hāc regulā.s.e.in iudicijs:⁊ quod ibi dixi. Formata aūt fuit hec regula per hunc modum qꝛ fauorabiliores sunt rei q̄ actores: vñ si quid actori lʒ multo magis reo qui fauorabilior est:vt.s.e.ti.cū sunt. sed ea ratione qua paritas ē seruāda i iudicijs:vt in pdicta.l.in sacris.⁊.s.eo.in iudicijs.intelligat idem iuris ⁊ econuerso vt nō liceat reo:qđ nō lʒ actori:Non tamē ꝙ reus maiores habet dilationes q̄ actor:vt.ff.de ferijs.l.vlti.⁊ reus habet deliberatorias:⁊ nō actor:vt in auc.C.de lit.ɔtesta.auc.offerat.canonizata.iii.q.iii.Item si reus.plures hʒ ordīarios: actor elegit vnū saluo eo qđ ō scholaribus dr̄ in cōstitutiōe Federici.C.ne fi.pro patre. auctentica habita.⁊ sic auctor recuset ordinarium quod nō potest reus fʒ leges:de hoc.C.ō in di.appertissimi.⁊.C.de iurisdi.om.iudi.l.nemo.lʒ fʒ canones bene recusatur ordinarius.xi.q.i.peruenit de fo.ɔpe.si quis cōtra clericuʒ.fm formā decre.de appel.cū spāli. adhuc remanet differētia quo ad hec:qꝛ i premisso casu:actor vnum eligendo:reliquum sola voluntate recusat qđ nō pōt reus imo necesse habet causam allegare ⁊ coram arbitris pbare vt i pdicta.decre.cū spāli.⁊ a principio hʒ pponi exceptio de suspecto: de hoc plene.iii.q.iii.offeratur de re iudicata.inter monasteriū.ex superueniēti aūt cā recusatur per actorē ⁊ reū de offi.dele.causam que.⁊.c.insinuante cuʒ si.Item reus de maiori excōicatione excipit contra actorē:sed nō actor contra reum:de iudi.intelleximus.de excep.cum inter priorē. Itē magis punit cōtumacia actoris q̄ rei qđ probatur.s.de do.⁊ cōtu.cām q̄ ⁊.s.e.ti. actor q ⁊ idē i similib⁹. Et no.ꝙ si reus vult se onerare superflua pbatiōe mos ei gerendus est.vt.ff.de proba.l.circa ⁊ facit h regula.

b Mutare: hec regula sumpta est ex.l.ff.eo.ti.l.nemo potest mutare. Pone casum in electione.viii.q.ii.dilectissimi.s.de elec.publicato.⁊.c.ab eo.li.vi. In eo qui seruitutē cessit q mutare nō pōt.lʒ nōdū socii cesserint.ff.de serui.rusti.predio.l.p fundū.ad idē.C.de neg.gest.l.vlti. .ff.quorū lega.l.i.§.pdest. Illa igitur regula.s.e.qđ semel.intelligit fʒ istā.s.qñ mutatione voluntatis vel placiti alteri impedimentuʒ vel detrimentū affert. vt dixi:⁊ fallit in casibus ibi no. Item fallit in suo herede abstinente vel repudiante qui re adhuc in eodē statu manente adire pōt vl̄ tempus ad liberandū petere.C.de repu.heredi.l.vlti.ff.de iure delib. si qs seruus ⁊ facit h regula ad ea que no.s.de electio.in causis.

c Generi: hec regula sumpta est ex.l.ff.eo.ti.l.in toto iure. Pone casum.xciii.di.c.vlti.i diacono q est minor pr̄sbytero.nisi i illo speciali .c.in quo obtinet vices episcopi.item.de offi.leg. studuisti. vbi de cā cognoscit delegatus spālis nō legatus generalis.ff.de pe.sanctio leguʒ.que nouissime certā penā irrogat his qui legis preceptis non obtemperant:ad eas species ptinere non vr̄ qb⁹ specialiter ipsa legis pena addita.est.ɔcor. .ff.de leg.iii.l.vxorē.§.codicillis.s.de rescrip.pastoralis.§.i.⁊ de hoc.e.ti.c.i.⁊.xxv.q.ii.in sūma. Hec regula habet locum in rescriptis siue primū sit generale:⁊ scđm spāle: vt i predicto.c.pastoralis.siue primū spāle ⁊ scđʒ generale: vt.e.ti.abbatez.siue eo tpe datū sit generale ⁊ spāle ad h .s.co.li.ō rescrip.c.pe.rescriptū aūt spāle nō tollit priuilegiū generale vt eo.ti.cū ordinē.qđ ē ɔtra:nisi de ipso priuilegio fiat mentio in rescripto: vt ibi: voluerunt quidam huius regule dictū extendere ad priuilegia.vt secundum spāle deroget primo generali:sed hoc est falsum qꝛ semp valet pmū siue sit generale siue spāle:si i secūdo nō tollatur expresse.s.ō rescrip. veniens.s.eo.decet cū suis si.rō diuersitatis:est qꝛ per primuʒ puilegiū ex generale cōsequitur quis statim plenū ius:sed per pmū rescriptū generale nō consequitur quis plenā iurisdicionē in speciebus.de rescriptis.pastoralis.⁊.c.ad hec.⁊ iō statim tollitur facilius.Contra.s.de officio.deleg.ex parte.vbi secundum spāle non derogat primo generali:sed ibi si bene intueamur vtrunqʒ fuerat spāle:⁊ dic vt ibi. Notauit igitur Goff.s.de offi. lega.c.ij.ꝙ h regula fallit in tribus casibus. In priuilegio: vt de rescrip.cū ordinē.⁊ cum gen⁹ ad vnicam rem refert: vt in hac decre.ex parte.⁊ cum speciales littere nō exhibēt re integra.s.de filijs presby.ex tuarū. Nota ex hac regula: ꝙ non tantum valet genus quo ad speciem quantum ipsa species:ad idem.s.de ap.c.ii.eo.li.deprocura.qui ad agendum.ff.si quis caut.lʒ ⁊ si .§.quesitum.cū si.de hoc.xxiij. di.quāq̄.de offi.ordi.si sacerdos.itē no.ꝙ lʒ per speciem generi deroget: vt hic.⁊.s.e.li.de pben.dudū tamen species sub genere hr̄ continet.xiii.q.ii.nō estimemus.⁊ predicta decr.dudum ⁊ optime.ff.de leg.iii.h legatum.vbi generale verbum q̄ vxoris cā parata sunt singulas continet species.⁊.ff.que i frau.credi.l.vlti.§.i.⁊ .ff.e.ti.l.semp in generalibus spālia isunt.Contra.ff.de dona.l.filiussa.vbi dr̄ ꝙ si filio ɔcessuʒ ē donare nō pōt mortis cā donare:nisi id spāliter fuerit pmissuʒ ⁊ sic generali vbo donatio specialis donatio mortis cā nō cōtinet: q̄ species ē vt i stitn.de dona.in pn.⁊ ē spāle qđ ibi non tm̄ valet genus quo ad speciē quatum spēs:vt.s.dixi.⁊ pōt esse rō:qꝛ de his nō vr̄ actū vel cogitatū.C.que res pig.ob. li.pos.l.i.vel qꝛ qñqʒ genus vt propriuʒ attribuitur speciei.ff.de adop.l.i.

I Idem.

Plus[d] semp in se continet qđ ē minus. I Idem.

Pro possessore[e] habetur qui dolo desijt possidere.

I Idem.

Utile[f] non debet per inutile vitiari. I Idem.

d Plus semper: Hec regula sumpta est.ex.l.ff.co.ti.l.i eo.ꝙ plus. Pone casuʒ.xxiii.q.i.siqs dederit vbi quidā iponebāt pniam.x.an.alii.vii. alij .v.⁊ ibi canō.hanc vltimā sequit.itē in arbitris pronūciantibus quilibet diuerso numero.s.eo.li.de arbi.c.i.ff.de arbi.l.diē.§.si plures ⁊ fac isti.de serui.§.act⁹ vbi qui actū habet.s.ius ducendi hoīem vel iumētū vel vehiculū:hʒ ⁊ iter:lʒ nō econtrario.Et est h regula rō quare in obscuris sequimur minimū qꝛ plus cōtinet in se minus:sed nō ecōtrario: vt dixi.s.e.in obscuris.⁊ cōcor.ad hāc regulā .j.eo.cui lʒ.Cōtra.s.eo.li.de pbē.cū in illis.§.vlti.vbi dr̄ ꝙ si mandatur prouideri de beneficio qđ spectabat ad collationē capituli nō adiecto cōiter vel diuisim nō pōt puideri de beneficio qđ spectat ad collationē alterius ō capitulo.So. illud facit forma mandati:⁊ intentio scribentis q alterū solū grauare intendebat itē cōtra hanc regulā ⁊ illā.j.eo.cui lʒ.⁊ illā.j.e.ꝙ ob grāʒ.⁊.j.e.in toto.⁊.s.e. li.de preben.cui de nō sacerdotali vbi si mandat alicui prouideri de prebēda integra: ēt eo volente sibi nō poterit de dimidia puideri: vel si mādat prouideri ō pbenda certi valoris de prebenda minoris valoris etiam eo volente puideri nō poterit: vt ibi in fi.pʒ solutio:qꝛ id facit forma mandati que exacta diligētia ē seruanda: vt ibi itē si fallit hec regula in casib⁹ vbi requirit specialis expressio. vbi genus qđ plus est nō continet speciē qđ minus ē: vt dixi.s.regula pri.Et no.ꝙ regula locū hʒ in eo qđ est plus quantitate:qđ enim plus est vtique tāti est: sed plus qualitate non includit minus qualitate: vt dicam.j.e.cui licet.

e Pro possessore. Hec regula sumpta est ex.l.ff.e.ti.l.qui dolo desierit.⁊.l. parez eē.⁊.l.ad ea.§.semp. Pone casum.s.vt lite.pen.ecclesia sancte marie.ii.ff.de rei ven.ꝙ si dolo.⁊.l.si aūt.§.sed si his vbi cōuentus rei ven.si dolo desijt possidere habetur pro possessore:idē in conuēto petitiōe hereditatis.ff.ō peti.here.sed ⁊ si.§.qđ ait.⁊.§.pinde.ingt idē in cōuēto norali.ff.de nora.si bone fidei.ff.si ex nora.cau.aga.l.ii.§.i.idem i cōuento qđ vi aut clā.ff.qđ vi aut clā .l.semp.§.antepe.⁊ idē i similib⁹. Hec aūt regula vā est quo ad hoc vt in tātū teneat qui dolo desijt possidere inq̄tū possidens:non tm̄ tenet taliter:nā ɔ possidētē dat directa:hic aūt dat vtilis.ut.ff.de nora.l.electio.§.vlti. Quid sit dol⁹ dixi.s.e.ti.sciente.Et est.si.ad hāc regulā.s.de do.⁊ contu.ɔtingit.vbi ille qui cā rei seruande nō pōt adipisci possessionē ob dolum vel potētiam rei elapso anno efficiat uerus possessor.ac si possedisset corporaliter:ad idē.ff.ō dolo.⁊ eleganter .§.si dolo.Et no.hic de fictione:qꝛ ius fingit eū possidere qui nō possidet in veritate ⁊ imperator:consentaneū nobis est.vbi nulla stipulatio fuit interposita intelligi cā adhibitā.C.de rei vxo.acti.circa pn.ad idem.ff.de adop.si arrogator. .xvi.q.iii.si sacerdos.de transla.iter corporalia.⁊ facit qđ dixi.s.e.sine possessione.Dicit tamē lex ꝙ per fictionē iuris veritas nō confundit.nec deletur.C.de iure do.i rebus.Et no.ꝙ ɔeū qui dolo desijt possidere:⁊ fecit vt nō haberet possibilitatē dandi iuratur in liteʒ ad estimationē rei:⁊ ibi precedit iuramentū ⁊ seqt iudicis taxatio:⁊ est speciale:qꝛ illud iuramētū est de effectu nō de veritate:qđ dic ut plene no.ff.de in lit.iurā.videamus.§.iurare.itē no.ꝙ hec regula locum hēt in priuato ⁊ etiā i prelato quo ad bona propria.Si autē ecclesia desinat possidere.dolo prelati non habet locuʒ in ecclesia iste rigor:qꝛ delictum persone ⁊c.vt.j. eo.delictū cū suis cōcor.⁊ hoc no.Ber.fm Lau.s.vt lit.pen.ecclesia.i. in vlti. glo.itē no.qꝛ regula dicit dolo:qꝛ sine dolo tēpore quo mota est lis vel quo res iudicat desijt possidere.absoluitur.s.de excep.aduersario.ff.de rei ven.fin autē circa prin.Sed si iterū incipiat possidere.⁊ iterum agatur contra eum non ob. excep.rei iud.vt ibi dicit.Si agens dicat reum dolo desijsse possidere:reus autem dicat ꝙ desijt sine dolo:quis habeat probare queri solet:de quo dic vt not.p Ber.in predicta decre.de excep.aduersario.⁊ quod.s.dixi ꝙ qui sine dolo desijt possidere absoluitur. Si autē a principio dolose possedit puta per vsuras furtuʒ vel rapinam vel simili modo:etiam si sine dolo possidere desijt puta naturali interemptione vel casu vel furto vel violentia nihilominus tenetur:de usur.cū tu. de rap.super eo.⁊.C.de furtis subtracto.ff.de ui.⁊ ui.ar.l.i.§. rectissime ⁊ facit qđ dixi.s.eo.mora.

f Utile non debet. Po.ca.xi.q.ii.si quos de seruis.vbi eps manumisit fussi benemeritum cui dedit vltra.xx.sed illud amplius tantum reuocabitur.s.

de preben. dilectus. vbi confirmatur factū legan in vno capitulo ⁊ nō in alio. C. de dona. sancimus. vbi tenet donatio pro parte ⁊ pro parte non tenet. Et no. ꝙ hoc est brocardicū. ⁊ pro hac parte faciunt iura. ʒ. iducta. ad idē. xxxvii. di. turbat ⁊. c. si qd veri. i. q. i. nōne sodomite. ⁊. c. dn̄s d̄clarauit. xi. q. v. quia. xvii. q. iiij. q̄sti. xxij. q. iiij. iter cetera. xxiiij. q. iiij. quid ergo. de consecra. distin. iiij. si nō sanctificatur. ʒ. de ar. cum tempore. de donat. apostolice. ⁊ ꝙ ibi nota. d̄ testa. ray. ⁊. c. raynal. i stitu. de inuti. stipula. §. ꝙ siqs vbi si stipulor mihi ⁊ alij tenet stipulatio pro dimidia. ꝓ alia dimidia non. ff. de vsu. vsuras vbi illicite vsure nō viciant sortem. ⁊. c. ti. l. placuit. vbi stipulatus vsuras vltra modum licitum vel vsuras vsurarum licitas tantū petit: lꝫ non vltra. ⁊. ff. de iure. do. l. sine generalis. vbi si generalis curator vel specialiter dotis dande causa cōstitutus: amplius ꝗ̄ fuerint mulieris facultates promiserit: nō valet ipso iure ꝓmissio in superfluo: sed vsqꝫ ad licitū modum bene. ⁊. C. de transac. si ex falsis. vbi transactio tenet pro parte ⁊ pro parte n̄. C. de vsur. cū allegas. C. si cer. pe. si pro mutua. vbi pene promissio tenet vsqꝫ ad legitimā quantitatem vsurarum: ⁊ nō vltra. ⁊. C. de secundis nup. hac edictali. §. si vero si vltra statutum modū relinquit vitrico vel nouerce id quod plus est solūmodo reuocatur. C. de liber. preter. vel exhere. auc. ex cā. vbi dicitur ex causa preteritionis vel exheredationis irritum est testamentū quantū ad institutionem cetera nāqꝫ firma permanent. per que ⁊ similia probatur vtile per inutile non vitiari. Econtra ꝙ vtile vitietur per inutile: probatur. ix. di. si ad sacras. xxiij. di. quorundam. iij. q. ix. pura. ʒ. de offi. dele. cum super. ⁊. c. super questionum. §. si vero de re iudi. ad probanduꝫ. ff. de aqua quo. ⁊ esti. l. i. §. itē queritur. ff. de ar. l. pedius. vbi compromissum in seruum ⁊ liberū factuꝫ nō tenet. ff. de trāsactio. cum hi. §. pretor. vbi requiritur totum vtiliter gestum: ⁊ insti. qui mo. tol. ob. §. preterea. vbi prior stipulatio vtilis vitiatur pretextu sequentis nouationis: licet sit inutilis. Solu. dicit Bar. brix. ⁊ hoc no. iii. q. ix. pura ꝙ utile per inutile vitiat vbi in iure id inuenitur expressum: alias non. vel dic plenius ꝙ regulariter vtile non vitiatur per inutile: vt hic patet: vides enim ꝙ hec pars probandi. s. negatiuā hic ponitur pro regula: habemus igitur stare regule nisi specialitatis ratio vl casus specialis contra regulaꝫ appareat: vt dixi. ʒ. in rubrica. Est autē cōtra hāc regulam casualiter inuenire vtile vitiari per inutile: vt in cōtrariis. Et est specialitatis ratio: quia vtile ⁊ inutile sunt inseparabilia: vt vides in. c. quorumdā. i decre. cum super. ⁊ in decre. super questionum. ⁊ in decre. ad probandū. in. l. pedius. ⁊ in omnibus cōtrariis. ⁊ probatur optime hec solu. ff. de aqua quo. ⁊ esti. l. i. §. trebatius. ⁊. §. itē queritur. dicitur enim in. §. trebatius. ꝙ si habeo seruitutem ducendi ad aquam certum numerū pecorum si plus ducam superflua poterit dominus remouere. ⁊ in. §. item queritur dicitur ꝙ si habeo seruitutem ducēdi certam aquam per fundum tuum: ⁊ ego aliam aquam illi misceo: ꝙ a toto potero ꝓhiberi. Ratio ergo diuersitatis est qꝛ pecora separabilia sunt aqua mixta inseparabilis: ideo in primo prohibeo solum a superfluo: in secundo a toto. Item ꝓbatur optime. ff. de edil. edic. plerūqꝫ. ⁊. l. ediles. §. cum autē. ⁊. §. se. vbi si difficilis est separatio: redibito vno redibetur ⁊ reliquum: ad idē. ff. de le. i. plane i ꝓn. ff. de verb. ob. l. i. §. sed ⁊ mihi. ⁊. l. que extrinsecus. cum si. Colligitur ꝓ solutio. ff. de vsur. l. pecunie. i. rn̄. in vlti. glo. arg. cōtra. ff. de do. iter vi. ⁊ vxo. si sponsus. §. ii. Sed illud speciale donationum fauore. Item contra predicta. ff. cōmunia predi. l. proprium solum. vbi si vendo propriū solum ita vt mihi ⁊ vicino seruiat: mihi soli ⁊ non vicino seruitus acquiritur. ⁊. ff. quod cum fal. tu. l. i. §. sed ꝓpo. vbi si verus tutor auctoritatē prestitit cum falso tutore: tenet ipsius veri tutoris auctoritas: ⁊ ideo subdistinxerunt quidam si vtile ⁊ inutile sunt inseparabilia: ⁊ vitium est in re: tunc vitiatur: vt. ʒ. dictum est. Si autem vitium est in ꝑsona adiecta: tunc nō vitiatur: ⁊ sic intelligātur hec cōtraria. Sed hec solutio reprobari videtur per predictam decre. de off. dele. cū sup. ⁊ ideo posset respōderi ad ꝑdictā. l. qꝺ cū fal. tu. ff. vt ibi no. Ber. vel posset dici ꝙ in illa. l. verus tutor ⁊ falsus auctoritatē non simul sed separatim prestiterūt: ⁊ idō cū actus cōmiscui nō fuerint: vtile nō hꝫ p inutile separari. Ad. l. propriū. ff. cōia predi. bene fateor ꝙ seruitus est res indiuisibilis: sed ibi vendens seruitutē integrā sibi ⁊ integrā vicino acquirere voluit: seruitus aūt vicini bene est separabilis a seruitute vendentis ⁊ idō altera vtilis per alteram inutilē nō vitiatur. Ad leges autēꝫ superius allegatas. ff. de arbi. l. pedius. ⁊. ff. de transac. cum hi. §. si pretor dico ꝙ ibi non erāt duo quorum alterū vtile esset alteruꝫ inutile: sed vnū solū. s. trāsactio super alimētis i secundo casu inualida: qꝛ nō quesierat pretor de omnibus que mandat ꝑtor in primo casu vnū fuerat cōpromissum ⁊ nō duo. Sed ad h' vltimū ē melior ꝑma solutio videtur tn̄ fallere ꝑdicta solutio in casu. ff. de fideius. grece. §. in oībus vbi dr ꝙ si fideiussor obligatus est i duriorē cāꝫ ꝗ̄ principalis: oīmō nō obligat sꝫ sꝫ opinionē illā q̄ exponit oīmō nō obligat in eo. s. ꝙ excedit nō contradicit.

EX eo[a] non debet quis fructus cōsequi quod nisus extitit impugnare. I Dem.

CUm[b] quid prohibetur: prohibentur omnia que sequuntur ex illo. I Dem.

a EXeo nō dꝫ. Pone casum in eo qui dicit decre. epistolas non esse autenticas qꝛ nullam dꝫ pro se allegare. xix. di. si romanorum. ad idem. viii. di. quo iure Item pone in eo qui impugnat cōpositionē qui ex ea beneficium non cōseqt. ʒ. de censi. cū olim. Item i eo qui ipugnat testamētū dicens illud inofficiosum qui si id iprobe dixit ⁊ succubuit quicqd ex testamēto capiebat perdit. ff. de inoffi. te. papi. §. meminisse. ad idē. xiij. q. ij. ꝗ̄ preposterum. ʒ. de testi. presentium. C. de his quibus vt indig. l. alia est. ⁊ dicit lex absurdum est quem redire ad id quod semel renunciandum putauit. C. de rebus credi. si quis iusiurandū. ⁊ facit ad hāc regulam. ʒ. e. qꝺ semel. ⁊ quod ibi dixi: ⁊ quod h dicit nisus extitit: dic cū effectu saltem quantum in eo fuit: qꝛ perseuerauit: si autē simpliciter protestaret secus esset: vt intelligit Ber. predi. decre. de testi. presentium. Item si inciperet agere vel excipere ⁊ desisteret ante sentētiā: vt ꝓbāt predicte. l. pap. §. meminisse. l. alia est ⁊ hoc no. Ber. in predi. decre. de censi. cum olim. ⁊ qꝺ dicit hec regula verū itelligo nisi forte ex necessitate officii habuerit impugnare: nā tūc ꝓprio noīe fructū cōsequi posset: hoc ꝓbat. iii. q. vii. §. tria vꝫ. si ʒ patrem pupilli. ff. de postu. l. vl. ff. de iudi. iulianus ait ⁊ meli⁹. ff. de admi. tu. vel cu. cū quedam. vbi filius ꝓteritus a matre tutor vel curator instituti heredis hereditatem adeundo nomine pupilli sibi non preiudicat: ad hoc. ʒ. e. lib. de elec. c. pe. §. porro. itē lꝫ quis impugnet sniam in vno. c. ex alio capitulo consequitur fructum: de testa. ray. ⁊. c. raynal. ⁊ facit quod dixi. ʒ. regula ꝑxi. Et concor. ad hanc regulam. i. q. vij. c. i. xcvi. di. si impator de postu. c. vlti. ⁊ simile est quod dicit. frustra legis implorat auxiliū ⁊c. de vsur. quia frustra. Itē no. ꝙ sicͭ nō dēt qs consequi fructum ex eo qꝺ impugnat. vt hic: ita econuerso nō dbet qs impugnare id ex quo fructū cōsequit. xx. di. c. i. iiij. q. iij. si quis testib⁹. iij. q. viii. cuius in agendo. de censi. cū olim. in fi. ad hoc de trāsac. ex litteris. ⁊ apte. ff. de iure do. l. cū in fundo. v. ⁊ siquidem. ff. solu. ma. sꝫ si ideo: ⁊ hoc sane intelligas s'm ea q̄ dicta sunt. ʒ. i alio casu.

PLuralis[c] locutio duorum numero est contenta. I Dem.

IMputari[d] non dꝫ ei per quēꝫ nō stat: si non faciat quod per eum fuerat faciendū. I Dem.

b CUm quid prohibetur. Pone casum in prohibito a carnib⁹: qui prohibitus intelligitur ab omnibus que trahūt sementinā originē. iiij. di. deniqꝫ. ⁊ ꝓhibita cōcupiscentia per legē prohibita itelligunt oīa mala que sequunt ex illa: de consti. nā cōcupiscentiam. Item ꝓhibita alienatiōe ꝓhibita intelliguntur venditio: donatio: manumisso ⁊c. C. de rebus ali. non alie. l. vlti. ad idem. de re. ec. non alie. nulli Item prohibito officio: ⁊ beneficium. lxxx. di. eos. Item ⁊ furto ꝓhibito prohibetur oīs rei aliene illicita vsurpatio: ⁊ prohibita mechia omnis illicitus concubitus prohibetur. xxxij. q. v. penale. xxxij. q. iiii. meretrices: ⁊ cui prohibetur ecclesie communio: ⁊ eius stipendia ꝓhibita intelligunt: de ap. pastoralis. in. fi. ad idē. ff. de seruis expor. l. cui. Et concordat ad hanc regulam. ī. eo accessoriuꝫ

c PLuralis locutio. Po. ca. de con. di. i. hoc quoqꝫ ibi. dominus vobiscum duos numero cōprehendit. Item. ʒ. eo. lib. de preben. is cui. §. i. vbi beneficiorūꝫ noīe duo tn̄ beneficia cōtinēt: itē p. l. ff. d manu. test. l. libertas. §. post annos: nā si legetͭ libertas seruo post annos: de duobus itelligit. item si ꝓmittit vel legatur post dies: d duobus intelligitur. ff. de v. sig. l. inter illā. §. ita datam. itē p. l. ff. de testi. vbi numerus: vbi sunt h verba. ⁊. iiij. q. iij. vbi numerus. Cōtra. ff. de op. lega. l. i. vbi dicitur ꝙ si alicui legata est seruorum optio tres eliget. So. speciale est i fauorē vltime voluntatis: vt ibi potius sequamur quoddam mediū ꝗ̄ minimuꝫ qꝛ ad minus de duob⁹ intellexit: ex quo dixit in plurali: ⁊ forte de pluribus sequamur ergo quoddam medium: ⁊ sic optet tres: vel dic: vt ibi not. ꝙ ibi legatus fuerat equus vel seruus quem serui testatoris elegerint: quos seruos legatarius optare debeat: tunc optabit tres seruos qui eligent sibi equum vel seruum legatum: ⁊ ideo tres: qꝛ duo de facili discordarēt. viij. q. i. nec nouam. ʒ. de ar. c. i. ff. de ar. itē si vnus. §. principaliter: ⁊ quod hic dicit ꝙ pluralis locutio est contenta duorum numero verum est regulariter: ⁊ ibi eo. vel alio iure non adijcitur numerus: vt in pre. l. vbi numerus canonizata. iiij. q. iii. in causis igitur ⁊ instrumentis regulariter duo testes sufficiunt. interdum tamen vnus sufficit: vbi. s. nulli fit preiudicium de consecra di. iiij. placuit. Et multi sunt casus in quibus requiruntur tres ad minus. Primus in depositione pecunie: in auc. de fi. instrumentorum. §. si quis igitur. col. viij. Item quādo imperitus litterarum contrahit scriptis. C. si cer. pe. l. vlti. in instrumento de quo fit comparatio. C. de fi. instru. l. pe. Quando pater legitimat filium naturalem instrumento publico. in auc. vt licet ma. ⁊ auie. §. ad hec coll. viii. Qn̄ mulier fatetur se pro intercessione aliquid recepisse. C. ad vel. antique Quando quis vult infirmare testamentum quod facit post transcursum decennij. C. de testa. sancimus. in inuentario. C. ad. l. fal. auc. sed cū testator. In priuata scriptura: vt fidem faciat. C. qui po. in pig. ha. l. scripturas. itē qnqꝫ requiruntur dum ʒctus excedit libram auri in ciuitate. C. si cer. pe. auc. sꝫ nouo: ⁊ in codicillis: ⁊ donatione causa mortis similiter. v. C. de dona. cā mor. l. vlti. Item in testamētis cōmuniter. vii. i testamēto tamē ceci. viii. C. qui testa. fa. pos. hac consultissima. aliqū. v. vt in testamēto rustici: vt in municipijs: ⁊ villis vbi est hominum raritas. C. de test. l. si. aliquando sufficiunt duo vel tres: vt in testamēto facto inter filios ⁊ nepotes. C. de testa. hac consultissima. itē interdū reqrunt. xv. testes. C. de pror. sa. scri. l. vna. Interdū plures. ii. q. iiij. presul. ⁊. c. se. Et no. id quod hic dicit d plurali locutiōe: nō hꝫ locū i ꝓnominib⁹: vt nos vos vester ⁊c. nā vn⁹ plat⁹ scribit: ⁊ ei scribit i plurali. ⁊ papa sp d se scribit sic. ʒ. de cri. fal. ꝗ̄ graui.

d IMputari non debet. Po. casum in eo qui debet appellationem ꝓsequi infra annum cui non imputat si per eū nō stetit. ij. q. vi. anteriorum in eo qui debet promoueri ad sacerdotium infra annum cui non currit annus ipse si iusto īpedimento detentus promoueri non potuit. ʒ. e. li. de elec. cōmissa. §. i. In eo qui rem emit sub pacto legis cōmissorie. s. ꝙ si itra terminum ꝓcium solutum non esset res foret inempta: ⁊ emptor in termino soluere volens si non habuit cui solueret: sibi non imputatur. ff.

de lege cōmisso.l.cōmissoria.in fi.ad idē.xliij.di.ephesis.ē.de eo q mit.in pos.c.ij.vbi de hoc.⁊ facit.C.de cōdi.inser.l.vlt.Et no.ꝙ dicit p quem nō stat:quia nō sufficit velle nisi ad opus procedat quantum in eo est.ē. de eo qui mit.in pos.c.i. impossibilitas ergo facti sicut a principio annulat obligationem.ē.eo.nemo potest.ita ⁊ ex postfacto elidit.vt hic.Si tamen tenetur quis aliquid facere infra certum tempus nec per eum stetit: ꝫ nō ī putetur tamen post tēpus tenetur:de do.⁊ contu.cū dilecti.ff.de arbi.l.celsus Consulo tamen ꝙ si pōt infra tempus de impotētia prestetur.ij.q.vj.post ap.de hoc.de ap.c. vlti. ⁊.C.de iure emphi.l. ij. in fi.cum suis cōcor. Ad

Accessorium [a] naturam sequi congruit principalis.

Idem.

Qui tacet [b] cōsentire videtur.

Idem.

Is qui [c] tacet non fatetur: sꝫ nec nō vtiqꝫ negare videtur.

id quod dici post terminum tenetur. ē.ē.de spon.sicut.ff. de lega.iij. l.ea tamen adiectio.Solu.vt no.in pre.decreta.sicut.⁊ vt dixi.ē.e.nemo potest.Et concor.ad hanc regulam:de elec.c.vlt.vbi tempus datum ad eligendum non currit ei qui non potest eligere:nisi ex quo in mora fuerit petēdi licentiam:ad idem:de cōces.preben.qa diuersitatem. Quid dices de eo qui sua culpa incidit in casum.ꝑpter quem postea facere non potuit quod p eum fuerat faciendū. Videtur primo ꝙ sibi sit imputandū:q: regulariter quis de casu tenetur qui sequtur culpam.l.di.sepe.⁊.c.studeat.de eta.⁊ qli.c.i.⁊ quod ibi no.⁊ fa.lxxxvj.dis.nō satis.⁊ qui ma.accu.pos.ca.i.⁊ qd ibi no.⁊ si.ff.quod me.cau.l.si mulier.vbi metus illum non excusat q: sua culpa incidit in metum.In contrarium videtur per predicta iura:de elec.c.vlti.de conces.preben.quia diuersitatem.ar.de pig.significante ibi in captione ⁊c.de spon.veniēs.ij.Sed casus est specialis.Et dicit lex ꝙ qui iniurie vel libidinis causa inimici vel meretricis fregerit ostia:si fures nō ab eo inducti postea res sportent non tenetur furti.ff.de fur.l.verum.⁊.l. qui iniurie.in princi.preterea deportatus:si nō potuit procuratorem dimittere bene restituitur:⁊ tamen culpa sua absens erat.ff.de mino.l.papi.Item debitor ꝑpter inopiam excusatur cedendo bonis etiam si sua culpa in illam inciderit:de sol.odoardus.ff.de dolo.nam is.Satis videtur dici posse ꝙ imputandum sit illi propter iura primo inducta hinc etiam dixit lex: non debere succurri ei qui in necessitate se posuit.ff.qui satisda.cog.l.fideiussor. vbi dicitur ꝙ si reus non potest satisdationem dare vbi conuenitur:⁊ in alio loco eiusdem prouincie dare velit:si satisdatio necessaria erat audiendus est: si voluntaria non:quia ipse sibi necessitatem imposuit. ad idem. ff. si quis cau.l.ij.§.si quis tamen:vbi dicitur.ꝙ qui in iudicio comparere debebat: si quid est quod ei imputetur:tempestatem vel vim fluminis pretendere nō poterit ar.ad hoc de elec.cum in veteri.Ad iura in contrarium inducta respondeo:⁊ dico ꝙ decre.vlt.de elec.⁊ decre.de conces.preben.q: diuersitatem:loquuntur de quadam pena canonis prodita soluꝫ ꝯ negligentes:vnde ibi culpa sine negligentia non punitur:hoc satis probat ipsa decre.qa vr dic ꝙ si ex culpa imponitur aliqua pena:vt suspensio:vt ī pre.decre.qa.vr deportatio:vt ī.l.papi.tunc culpa illa vlteri⁹ pūiri nō dꝫ:ad hoc.xiij.q.ij. c.vlt.de iudi.at si clerici.alias enim sequeref ꝙ suspensio idē esset quod priuatio ⁊ deportatio idem qd bonorū ademptio:qd eē nō debet. Ad decre.significante.dico ꝙ forte sine culpa sua erat in captione:⁊ ibi etiaꝫ est alia rō.s.ꝙ primo pecuniam miserat per eum quem fideleꝫ nunciū credebat. Ad pre.l.verum.⁊.l.q iniurie.dico ꝙ verꝫ ē ꝙ nō tenetur furti tamen cōuent⁹ de iniuria tenetur emendare dāna per illos fures illata:q: q occasionē dāni ⁊c.de iniuri.⁊ dā.da.c.vl. Ad h qd vr de inope dico ꝙ īpossibilitas casus h inducit.

a Accessoriū. Hec regula sumpta est ex.l.ff.eo.ti.cum pncipalis.⁊.l. nihil dolo.§.cū pncipalis. Pone ca.ī pncipali destructo:quia dicif destructum ⁊ accessorium.xvj.q.vij.⁊ hoc diximus.itē si causa principalis.s.matrimōij ꝯmittif:sic ⁊ accessorij.s.dotis.ō do.post.diuor.resti.ō prudentia.Item si non tenet contractus:nec ipsius accessorium.C.de leg.non dubium.cōcor.de fo.compe.si diligenti.de offi.deleg.prudentiaꝫ.§.sexta. in fi.de fi.īstru.īter dilectos.ad fi.ē.eo.lib.de rescrip.c.i.⁊.c.penul.⁊ optime per decre.ē.eo.de offi.deleg.si super gratia.vbi potestas executorum datorum ad gratiam non perit re integra morte concedentis:sicut nec gratia:quia potestas illa accessoria est ad gratiam:⁊ de prescrip.cum ex officij vbi sicut non prescribitur visitatio:nec procuratio ratione visitationis debita.Contra.ē.de iureiurā.debitores.⁊.c.cuꝫ cōtingat.vbi de hoc.ē.codē lib.e.ti.lꝫ.vbi tenet accessorium:⁊ non principale.So.illud ꝑpter anime periculum qd eueniret si non seruaretur iuramentum:⁊ dic vt ī predi. decre.cum contingat.Item contra.C.de epi.audi.⁊c.liberi furiosi.vbi tenet legatum.⁊ nō testamētū vel heredis institutio.Sol.illud spāle in odium filiorū qui contempserunt patrē:vt no.Ber.ī pre.decre.inter dilectos.Iteꝫ cōtra.C.de luiti.pig.l.Itelligere vbi sublata personali remanet hypothecaria:sed dic vt ibi:quia nō fuerat sublata personalis pacto: sed tempore : et personalis tollitur spacio.xxx.hypothecaria spacio.xl. ann. ⁊ ideo sublata personali tempore adhuc remanet hypothecaria.per.x.an.C.de prescrip. xxx.ann.l.cum notissimi.secus si pacto vel alio modo:vt.ē.dixi. Item cōtra.C.de predi.mi.l.si is.vbi qui desiderat esse curator vendidit rem minoris:⁊ sic nō tenuerat venditio:valet tamen obligatio de euictione.So. lꝫ non tenuerit venditio:quo ad pupillum vel minorem:tenuit tamē quo ad illum curatorem olim :⁊ ideo cū quo ad ipsum tenuerit principale non mirum si tenet accessorium.Item contra.C.si aduer.ven.l.i.⁊ auc.sacramenta.dicvt.ē. Item.ff.qui.mo.vsufru.l.qui tamen in pn.⁊.l.prece.ff.de fideius.l. generaliter: sed illa sunt spālia.Itē no.accur.C.de pac.l.pacta.que contra ꝙ in pactis que fiunt preter legem tenet accessorium:⁊ nō principale:in his que fiunt ꝫ legē vtrūqꝫ in his que contra neutrūꝫ. Concordat ad hāc regulam.ff.de pecu.leg.l.ij.⁊.ff. de penu. leg.l. ij. vbi dicitur ꝙ perempto pncipali perimitur accessorium.

Idem.

Inspicimus in obscuris qd est verisimilius vel qd plerunqꝫ fieri consueuit. Idem.

Is qui [e] in ius succedit alterius eo iure quo ille vti debebit.

Idem.

b Qui tacet: Pone casum. liiij.distin.si seruus.ij.et .ē.de presump.nonne.ff. solu. ma.l.secūda.§.nolūtate vbi vr ꝙ pater agens de dote filie de ipsius voluntate videtur agere si filia non contradicat. Et no. ꝙ qui tacet interdum consentit:vt hic:⁊ in supradictis iuribus votuꝫ emittit.xxvij. di.c.j.⁊ simulatur.lxv.dist.si forte:ipūnitatem ꝑmittit.xliij.dis. sit rector. offert xx.q.ij.c.j.occidit.xliij.di.ephesis.est cōtumax.lxv.di.c.vlt. īterdum nec cōsentit nec cōtradicit.ī.c.pri.⁊ dic:vt ibi statim dicam.

c Is qui tacet. Hec regula sumpta est ex.l.ff.eo.ti.l. qui tacet. Et nota.ꝙ tacere ē quoddam medium inter expressam voluntatem:⁊ expressam conditionē. Pone casum in eo contra quem fertur sententia:qui tacens non habetur pro consentiente:nec pro contradicente infra deceꝫ dies:infra quos semper appellat.ij.q.vj.anteriorū.Item pone in prelato qui tacet ex causa:puta propter scandalū.ē.de rescrip.nihil prodest.de cog.spi.super eo.de iureiuran.mulieri.Item pone ꝫm accur.in tributoria:nam si seruus contrahit domino contradicente tenetur de peculio tantum:⁊ deducitur quod debetur domino.ff.de pecu.si quis ꝫuum.§.etiaꝫ si ex eo expresse volente tenetur quod iussu insolidum.ff.ꝙ iussu.l.j.vbi autem scit ⁊ tacet:tenetur tributoria.⁊ sic non insolidum:nec deducit sibi debituꝫ.ff.de tribu. l.i.scientiam.ff.de exer.l.j.sed his. Prima regula fallit.xxvij.dist.c.j.liiij.disti. si seruus.xx.q.ij.c.j.ē.de presump.nonne.ē.de iur.calun.ca.vlt.in fi.ē.eo.lib.de cōfes.si post prestitum.ff.so.ma.l.ij.§.voluntate.ff.de liber.agno.l.i.§.penaꝫ. ff. loca.item queritur.§.qui pro impleto.⁊ vbicunqꝫ tacitum pactum inducitur a lege.ff.de pac.qui in futurum.Secunda fallit in eo qui tacet verbo : sed contradicit facto vel signo.lxxiiij.distin.c.j.Item in episcopo qui tacet commonitus a vicinis episcopis qui habetur pro contumace.lxv.dist.si forte.Item in his in quibus requiritur expressus consensus:vt in adulto qui cathecizatur:de con.dist.iiij.cum ꝑ paruulis.⁊ in seruitute imponenda.ff.de ser.vr.pre.l.inuentum.⁊ in procuratore constituendo.ff.de procura.l.filius.§.inuitum.⁊ in furto.ff.de fur. qui vas. §. vetare ⁊ soluendo matrimonio.ff.de ritu nup.in eo iure.§. deinde:⁊ expresse debet testator nomen heredis dicere.C.de testa.iubemus.Item in casibus no.ij.q. vij.pleriqꝫ.Quid ergo in his dices:nūquid tacens habebitur pro cōsentiente. an pro contradicente.Sol.dicunt quidam ꝙ regulariter tacens habebitur pro cōsentiente.facit ad hoc.ē.regula pri.fallit ī casibus supradictis.vel dic secūdo ꝙ aut est tale factum quod fieri nō potest me prohibente.Pone ca.liiij.di.si seru⁹ ⁊ tūc taciturnitas habebitur pro consensu.fallit in casibus supradictis:aut est tale qd sic ꝑ potest me contradicente.Po.ca.ff.de contrahen.emp.rem alienam.⁊ tunc taciturnitas nō obest:nam dicit regula iuris:culpa caret qui scit sed ꝓhibere non pōt ff.eo.l.culpa.ꝫm Io.qui hoc no.xxvij. di.c.i.⁊ Ber.de presump.nōne.vel dic tertio ꝙ in facto concupiscibili honorabili ⁊ meritorio taciturnitas habetur pro cōsensu:vt in primis iuribus.In facto autem quod nō est concupiscibile honorabile:⁊ meritoriū:ꝫ onerosum:necessarius est expressus consensus:sicut ē ꝙ qs assumit ꝑ curatoris officiū ꝙ res sua seruat:vt in secundis iuribus ꝫm Inn.q hoc no. ō ele. in genesi:quod verum puto hoc addito ꝙ vbi ius in penam statuit quē tacēteꝫ haberi pro cōsentiente:vel confesso sic habef:lꝫ factum sit onerosum exēplifica ꝑ dcr. de iura.calū.c.vlt.in fi.⁊.ē.e.li. de confes.si post ꝑstitū cū similibus. Cōcordat autem ad hanc regulam lex.ff.cōi.di.l.sabinus.vbi soci⁹ patiēs habef ꝓ ꝯsentiēte ꝗtum ad hoc:q: nō agit ad demolitionē:⁊ sic quo ad hoc habef pro ꝯsentiēte agit tū ad interesse:⁊ sic quo ad hoc habetur pro ꝯtradicente:⁊ ꝟitate ꝯsiderata tacens non loqf ⁊ sic nec ꝯdicere nec ꝯsentire vr:hui⁹ autem varietatem videre potes ꝑ solutiones supiores simul iunctas.

d Inspicimus. Hec regula sumpta est ex.l.ff.ē.ti.l.l obscuris.inspi. Po.ca. in viro qui cōtraxit cū vidua:⁊ longo tempore habitauit cum ea:illa dicit se cognitam:in hoc obscuro presumif cognita.qd est verisimili⁹.xxxij.q.j.si qs acceperit.Item cancellata vel obscura littera nominis ꝑsumif:ibi illā litterā fuisse ō qua ē verisimili⁹:ō fide īstrumē.īter dilectos.Item in dubio verisimile ē filiū instituere exhf datum.C.de iof.testa.auc.nō liceat parenti.h aūt repete qd dixi.ē.e.ti.in obscuris.

e Is qui in ius. Hec regula sumpta est ea.l.ff.e.ti.qui in ius. Po.ca. in pacto:q: eodem vtetur successor quo predecessor.xviij.q.ij.eleutherius. Item ꝯuenitur successor per rescriptū īpetratū ꝯ predecessorē.ē.de fo.cōpe.dilecti.de hoc de rescrip.significauit.item pone ī herede qui non vsucapit:qd nō vsucapiebat defunctus.ff.de diuer.⁊ tēpo.prescrip.l.cum heres.quod dic.vt dixi.ē. cum quis in ius.heres enim successor est iuris. Hec regula fallit.ff.de prob.l.procula.vbi illa procula fideicōmissum:quod cōpensare potuisset cum testatore:cum heredib⁹ ñ cōpensat.Item fallit vbicunqꝫ morte defuncti cōfirmatur donatio.ibi enim nō penitet heres.C.fami.her.l.filie.itē in casu.ff.ad.l.fal.reperitur. Iteꝫ fallit in cōuētionibus:vbi ex psona successoris mutaf forus:hinc est ꝙ clericus etiā in ciuilibus : et ꝑsonalib⁹ cōuenitur coram suo iudice.xj.q.i.nullus episcopus de fo.compe.cū sit.⁊.c.si diligenti.item fallit in casu.ē.e.lib.de iurepa.c.vno.vbi ecclesia q suc-

cedit laico patrono hz.vj.menses:cũ tamẽ ipse laicus solũ.iiij.habeat.item legatarius legatum acceptare nõ potest pro parte ⁊ pro parte respuere:si tamen decedat pluribus relictis heredibus:vnus pro sua parte poterit acceptare: ⁊ alter pro sua respuere.ff.de leg.j.l.legatarius.Et est ratio huius regule quare eo iure vtidz qr plus iuris habere nõ potest:qr nemo plus iuris ⁊c.⁊.j.eo.nemo põt cum siminus nõ:quia heres cẽset eadem persona cuz defuncto: successor cuz pdecessore:pz ergo idẽ ius vtriusqz. Et no.ꝙ dicit eo iure qr non eo puilegio ex sui psona:si psonale fuerat pdecessoris priuilegiũ:vt.s.eo.priuilegium.cũ suis cõcor.Item dico de pacto personali.s.de trãsac.decetero.⁊.s.de preben.nisi cuz similibus.⁊ facit hec regula ad ea que no.de preben.tuis.

Presumitur[a] ignorantia vbi scientia non probatur.

Idem.

Locupletari[b] non debet aliqs cum alterius iniuria vel iactura.

Idem.

a Presumitur:ignorãtia.Pone casum.lxij.dist.pposuisti:in fi.fm ꝙ ibi iacet lra.de sen.ex.si vero.ij.ff.de pba.l.verius.Contra.xvj.di.qõ dicitis.i.q.j.si qui a simoniacis.ix.q.j.ordinationes.xxxiiij.q.ij.in lectũ.s.de elec.innotuit cũ simi.in qbus iuribus dicit ꝙ non presumit ignorantia:sed potius scientia.So.dic vt no.de postu.c.j.in.iij.glo.de cõsti.c.ij.⁊ in predic.c.lxxij.di.proposuisti.ꝙ circa ea que publice fiunt presumit scientia:nisi pbetur ignorantia : circa ea que fiunt occulte presumit ignorantia:nisi pbetur scientia:vt h.Et scias ꝙ hec regula vera est in his que quis scire vel indagare non tenetur.In his autẽ que qs scire vel indagare tenet:habet locũ sicut in eligẽdo prelato.lxi.di.c.ij.viij.q.ij.dilectissimi.de elec.cuz in cunctis.⁊ ideo ibi psumitur scientia nisi pbetur ignorantia vt.eo.ti.inotuit.Ad hoc est qõ dicit lex ꝙ magistratus tenetur de idoneitate tutoris vel curatoris quẽ nominauit inquirere:⁊ ideo imputat ei si idoneus nõ est. C.de magis.cõue.l.pe.⁊ p totũ:⁊ illud quod hec regula dicit presumitur : est autem huius virtutis hec presumptio:vt trãsferat onus probandi in aduersarium vt.s.dixi.⁊ idem est in alijs casibus qui no.vj.q.vlt.actor.s.vt eccle.bene.vt nostruz.Item no.ꝙ ignorantia tribus modis probatur vno modo per sacramentum.⁊ sic probo in veritate me ignorasse:de sen.ex.si vero.ij.de excep.pastoralis.s.eo.li.d elec.vt circa.⁊ tunc demum admittit pbatio hec:cũ est probabilis:vt no.in predi.c.proposuisti.Secundo quãdo pbatur id ex quo necessario sequitur me ignorasse:puta me tunc anniculum vel furiosum.iij.q.ix.indicas.de suc.ab intesta.cum dilectus.Tertio quando probat id ex quo si necessario:sed verisilr sequit me ignorasse:puta me tunc absentem fuisse:⁊ hoc dicere voluit Jo.i.q.i.si qui a simoniacis ⁊ lz in facto proprio pbabilis interdũ sit ignorantia.vt.xxxiiij.q.ij.in lectum:⁊ pbabilior tamẽ i aliẽo.ff.pro suo.l.vlt.quod dic:vt no.i.q.iij.§.notãdũ.⁊ qr ignorantia iuris precipue naturalis nõ excusat quod dic:vt no.in predicto.§.notãdum de tali ignorantia nõ loquitur hec regula.cũ ibi par sit pẽa scienti ⁊ ignorãti.xvj.q.j.si cupis.C.de in ius vo.l.ij.

b Locupletari:hec regula sumpta est ex.l.ff.e.ti.l.iure nature.Po.ca.xvij.q.vi.c.vlt.s.de dona.apl'ice.vbi non ditatur monasterium cũ iactura cathedralis ecclesie.ff.de cõdi.inde.l.naturaliter.in fi.⁊.l.se.vbi si pupillus accepit mutuũ ⁊ locupletior inde factus soluit nõ repetit:⁊ emens a pupillo sine tutoris auctoritate:si ex sua pecunia locupletior factus est pupillus euz post pubertatem agẽtem exceptione repellit.C.de vsuca.pro emptore.l.vlt.⁊ cõcor.xix.distin.ecce.xij.q.ij.bone rei.xj.q.iiij.si qs vero.xiiij.q.v.deniqz.xxij.q.ij.primum.in pñ.C.de epi.⁊ cle.l.si quis pres byter.⁊.s.de pe.suã:vbi sunt hec verba:⁊ ideo puilegium i terpretamur ne alteri enorme preiudicium afferat.de verb.sig.quid p nouale.ix.q.iij.nũc vero.xxv.q.ij.de ecclesiasticis.de cõsue.cũ olim.in fi.cum si.hec regula fallit i prescriptionibus ⁊ vsucapionibus:vt per te vides:⁊ in excep.non numerate pecunie:que si infra debitum tẽpus non opponitur.locupletatur petens cum aliena iactura.C.de nõ nume.pecu.l.in contractibus.Item in expensis factis i re aliena.ff.de do.exceptio.l.paulus.sed vbi est auctoritas iuris non potest dici iniuria.xxiij.q.iiij.q pecat.Quod ergo h dicit iniuria vel iactura expõe vel pro ⁊ sic.lxxxvij.di.c.i.de fo.cõpe.dilecti.C.de ver.sig.l.pe.⁊.ideo etiam predi.l.iure nature.ff.e.ti.vnde hec sumpta fuit dixit detrimento:⁊ iniuria ⁊ cautius.Cõcordat ad hanc regulam.ff.de ser.rusti.predio.l.imperatores.in fi.vbi aqua de publico flumine ita demum duci permittit:si sine alterius iniuria id fiat:ad idem.ff.d ser.vr.predi.l.fistulam.C.de serui.l.vlt.in fi.cum si.ex quibus probatur ꝙ etiam in meo facere non debeo quod noceat in alieno.Contrariũ tamen probatur.ff.d dã.infec.l.fluminũ.§.vlt.⁊.l.proculus.ff.de aqua plu.ar.l.i.§.deniqz.dici solet cuz facio aliquid in meo ex quo alij noceo:aut imitto in alienũ:vl' opus facio ⁊ tũc nõ lz:vt.ff.si serui.vendi.l.sicuti.§.aristo.⁊.l.testatrix:aut non imitto nec opus facio i alienum:⁊ tunc aut id dolo facio:vt noceã alteri:⁊ tunc pbibeor:aut non facio dolo:sed eo solo pposito vt mihi psim:lz per id alij noceã ⁊ tũc nõ pbibeor.ff.de aq plu.ar.l.i.§.deniqz cũ suis cõcor.⁊ fa.ad hoc qõ no.xi.q.iiij.si qs vero.de auctoritate ⁊ vsupal.c.iij.⁊ quod dicit hec regula itelligas enormi:nã puilegium bene affert iacturam:licet enormẽ iferre non debeat.de h.xv.q.ij.rescripta.d ver.si.olim ad h.C.de preci.ipera.offe.l.quotiens.

c In penis.Hec regula sumpta est ex.l.factum cuiqz.§.i penalib⁹.Po.ca.in iudice qui ita pnunciauit temere accusasti calũniatorem non pronunciat ij.q.iij.§.notandum.Priuatus a collegio doctorũ nõ perpetuo.sed temporalit priuatus intelligitur:de cõsti.ex litteris.Tutor remotus non expresso : an propter dolũ:an pter culpã:remotus intelligitur propter culpaz.ff.de suspec.tu.l.he.n.§.j.cõcor.de pe.di.i.§.pene.s.eo.lib.de elec.statutuz.ff.de pe.si preses.⁊ ex hac regula:⁊ eo quod dixi.est ar.ꝙ in dubio presumitur cassatio electionis facta nõ vitio persone:sed electionis modo ⁊ sic addi potest ad decre.de electio.super eo.vt ibi no.per Compo.nã etiam iudice pronũciante ꝙ vim fecisti.de priuata intelligitur in predictis.l.si preses.⁊.l.pe.Et no.ꝙ hic benigna iterpretatio fit in multis.Primo ꝙ ex multiplici pena expressa eligimus minorem.l.distin.eos.xxiij.q.j.si quis dederit.Item quia si verbum põt importaret penam perpetuã ⁊ temporalem:eligimus temporalem.xxxiij.q.iiij.nõ oportet.ij.saluo eo quod habes.l.di.c.j.⁊.s.d cõsti.ex lris.p Ber.⁊ modernos.⁊ per Accur.ff.de post.puto.§.j.itez qa de penis non arguimus ad similia.quia pene nõ excedunt proprium casum.de pe.di.j.§.pene.Item vbi est tale verbuz puniãtur priuentur:itelligimus per sententiã nõ ipso iure.de elec.c.quia pter:nisi ibi essent vba q aliud saperent:puta ipso iure vel eo ipso.s.e.lib.de elec.ꝙ sit in fi.licet ibi gar.cõtra.sed primũ credo fm guil.Item qr in dubio mitiorẽ casuz eligimus.ff.de suspe.tuto.l.he enim.⁊.s.dixi.An iudex possit penas moderari:no.ij.q.iij.§.notandũ.in glo.que incipit in tertia.

In penis[c] benignior[d] ẽ iterpretatio[e] facienda[f].

Idem.

Actus[g] legitimi conditionem non recipiũt neqz diem.

Idem.

Semel[h] deo dicatuz non est ad

d Benignior:dicit canon.Illa digniora sunt imitatione que sunt excellẽtiora pietate.ix.di.c.vlt.

e Interpretatio:de multiplici interpretatione:vide qõ no.xj.q.j.§.ex his omnibus.⁊ de postu.c.j.

f Facienda:ratio quia odia restringi ⁊ fauores cõuenit ampliari.s.eodez odia.cum suis concor.

g Actus legitimi.Hec regula sumpta ẽ ex.l.ff.eo.ti.l.act⁹ legitimi:vt emãcipatio:acceptilatio:hẽditatis aditio:Fui optio.tutoris datio ⁊c.per quam exemplificare potes hanc regulã.Item exemplum ponit sententia que non debet fieri sub conditione.ij.q.vj.biduum.Item electio vel postulatio non debet fieri sub conditione.s.e.li.de elec.in electionibus.Itẽ matrimonium nõ contrahitur in diẽ.xxij.q.ij.solet queri.s.de condi.ap.c.vlt.Cõtra.xviij.di.c.vlt.lxxxvj.di.tanta.x.q.iij.vnio.in fi.in quibus excõicatur quis vsqz ad duos menses.So.ibi sumitur excõmunicatio pro remotione a sacramẽtis:excõicatio enim debet esse ppetua.x.q.j.qa sacerdotes:exponimus tamẽ ppetuã.i.donec penituerit.xxvij.q.j.de viduis.j.rñ.qa pro ɔtumacia fertur.fa.s.de cõsti.ex lris.Itẽ ɔ.s.de elec.cum i veteri.vbi eligendi ptãs i certũ tps cõfertur.So.electio est ille actus legitimus qui non recipit diem.vnde possunt cano.sibi aliquem eligere in prelatum vsqz ad festum resurrectionis vt hic:lz potestas eligendi non est ille actus:⁊ ideo datur in tempus:vt ibi.nam ⁊ pcurator datur ad tẽpus.s.e.li.de pcura.si quẽ sub ea.hinc est ꝙ ẽt de iure cõi tempora ad eligendum sunt taxata:de elec.ne pro defectu.de ɔces.pbẽ.c.ii.s.e.li.d iurepa.c.vno cum si.Itẽ ɔ.vij.q.j.pastoralis.s.d fi.presby.veniẽs vbi prelatura eccle.dari videtur ad tẽpus.So.vt ibi no.in vlt.gl.itẽ contra qr matrimoniuz:lz nõ recipiat diẽ:vt.s.recipit tamẽ cõditionem:de con.ap.sup eo.Solu.veritate inspecta nondum ẽ matrimonium:vbi non interuenit purus consensus:vt ibi pz:imo nec sponsalia:vt.s.e.li.d spon.c.i.in fi.item ɔ ad id qõ.s.dixi de datione tutoris.insti.qui da.tu.pos.§.ad certum.vbi tutoris datio diem recipit.Sol.qõ.s.dixi hz locuz in tutore dato a iudice.sec⁹ si a testatore:vt in predicto.§.itẽ ad idẽ.ɔ.ff.de tutel.l.muto.§.pe.vbi datur a iudice sub cõditione si satisdederit ⁊ ille si satisdederit pura est:⁊ fa.qõ habes.s.de elec.significasti.Et no.ꝙ sicut hi actus non recipiũt cõditionem vel diẽ:sic nec disiunctionẽ:vt i pdicto.c.electiõib⁹ ⁊.e.ti.vt qs duas.Itez no.ꝙ regula ista idistincte loqt de actibus legitimis q non recipiunt conditionẽ:nec diẽ.lex aũt stricti⁹ dixit.Actus legitimi q cõditionem recipiunt ⁊c.quasi di.aliqui sunt q recipiunt:⁊ aliqui nõ:⁊ loquit ipsa lex i actib⁹ q si sunt ɔcr⁹:lz qsi:ɔcr⁹ eni hñ recipiunt ɔditionẽ.ff.de ɔhẽ.ẽp.l.h venditio.⁊ sic ẽt potest solui id qõ.s.dixi.de matrimõio fm Lau.Hof.⁊ Ber.q hoc no.de cõdi.ap.s.eo.i pñ.⁊ fa.j.e.contractus.

h Semel deo dicatum.Po.ca.ij.q.ij.nulli.s.de reli.do.ad h.ff.de reli.⁊ sum.fu.l.si quis sepulchrũ.§.j.ad idẽ.xix.q.iij.q semel.de con.di.i.ligna.⁊.c.vestimenta.de fo.cõpe.cõquestus.de rerum permu.mancipia.C.de sacrosanc.eccle.auẽ.preterea.Et habet locum hec regula non solũ in re ppria:sed etiam in aliena ɔsecrata vnde si aurifaber habebat calicẽ quem episcopus consecrauit:amplius non reddetur aurifici casu ipse sed ei⁹ estimatio:⁊ est casus specialis in quo priuatur quis re sua.xiiii.questione.vj.comperimus.Et quod dixi in calice:idem est in qualibet re inanimata:secus autem in animata puta in seruo:⁊ sic nõ est contra.liiij.distin.frequens.⁊.c.se.ratio est quã ibi no.Jo.in predicto.c.comperimus.⁊ Ber.i predi.decre.de reli.do.ad hec:qa res inanimata.s.homo delinquit permittendo se consecrari:inanimata vero non.Et est si.vij.q.j.episcopus i dio.⁊.ff.de acqui.pos.si rem mobilem.⁊.l.pompo.in pñ.Et hoc quod hic dicitur intelligas i eadem forma quia ob redemptionem captiuorum vel vrgentia debita calices ⁊ vasa alia ecclesiastica vendi possunt etiaz laicis ɔflata tamen ⁊ minuta.x.q.ij.hoc ius.Item no.ꝙ dicit dicatum:qr bona ecclesie non dicata vel consecrata hñ transeunt ad humanos vsus:⁊ etiã sui ecclie venduntur vel donãtur laicis etiam ad seruiẽduz.xij.q.ij.ecclesiasticis ar.ɔ de rez permu.c.iij.dic.vt ibi.Item no.ꝙ dicit ad vsus:qr nõ solũ in dñium laicorum:sed nec etiam in vsum transire debẽt res deo dicate:ad idem de conse.distin.i.vestimenta:ne vltio que Balthasar.⁊c:vt ibi

a ¶ Humanos.i.seculares.i.secularium personarum:ad idem.i.dist.c.i.xi.q.ij.q diuinis ꝛ humanis ꝺ testa.cum esses.hoc dico quia ad vsus clericorum bene possunt reduci:de cõ.di.i.ligna.alibi sumitur humanus pro humili.l.di.cos.xxiiij.q.i.si quis dederit.xxiii.q.ij.latorem.in fi.

b ¶ Transferendum.adde quod dixi.s.eo.priuilegium.

vsus humanos[a] vlterius trāsferēdum[b]. Idez.

Non[c] prestat impedimentū quod de iure non sortitur effectum. Idem

Cui[d] licet qđ ē plus:lz vtiq̄ qđ est minus. Idem.

Qui[e] prior est tempore potior est iure. Idez.

c Non prestat impedimentum. Pone ca.in m̄rimonio qđ nō tenet:qđ non prestat etiā īpedimētū secundo .xxxi.q.ij.si vex. In electione q̄ non tenet.s.de elec.ↄgregato. In stipulatione q̄ nō tz.ff.de.v.ob.si dari stipu lex. Uides tamen circa matrimoniū ꝙ sponsalia que sunt nulla ꝑpter affinitatē vel cōsanguinitatē prestant impedimentū ī consanguineis alterutrius ex publice honestatis iusticia.ratio est:qꝛ publice honestatis iusticia inducitur ex solo consensu: vnde ex quo sunt aliqua ex consensu:licet aliās sint nulla: inducitur publice honestatis iusticia. Si aūt essent nulla ex defectu consensus:nō inducit̄ .s.e.li.de spon.c.i.sicut ꝛ impedimentum affinitatis inducit̄ etiā p illegitimū coitū.xxv.q.iij.de incestis. Circa electionē etiā vides ꝙ electio q̄ nulla est secundam impedit.s.de elec.auditis qđ nō prosequor:sed dic vt ibi. Itez ī denunciatione noui operis:que siue sit iusta siue iniusta:īpedimentum prestat futuro edificio.s.de no.ope.nun.c.i.ff.eo.ti.l.i.ī princ. Idem etiā in appellatione:que ex falsa causa sit īterposita duz tamen ꝓbabili:tali que si foret probata debeat reputari legitima:ea interposita nihil est innouandum.ij.q.vi.appellatione. Item in litteris pape p mendatium impetratis:que lz sint nulle quo ad iuris effectum:prestant impedimentū alijs impetrandis:si de eis mentio nō fiat.s.de rescrip.ceterum ꝛ .c.ex parte.fm Hos.qui hoc no. de spon.īpu.līas. Sed her.ī hoc vl. s.s.de rescrip.ex tenore.in glo.i.in fi.per decre.de cōfir.vti.vl' inuti.bone. Et no.hanc regulaz veraz:nisi in penam aliquis prohibeat̄:hoc dico ꝓp maleficia que non sortiuntur effectū a iure:ꝛ tamē īpedimentum ꝓstāt ꝓmouendis.l.di.c.i.ꝛ.ij.ꝛ.iij. Interdum matrimonio ↄtrahendo:iuxta ca q̄ no.xxiij.q.ij.ꝛ hoc q̄ᵐ q̄ᵐ.ꝛ.s.de pe.ꝛ re.qui presbyter ꝛ est si.qđ no. .C.de legi.nō dubium.habet̄ enim pro infecto qđ cōtra iura fit.x.di. vides:vbi de hoc.ꝛ.j.eo.q̄ cōtra ius:ꝛ ibi dicā. Et ꝙ dicit non sortitur effectuz:dic a principio vel ex post facto:quod dic:vt dixi.s.eo.nō firmatur.

d Cui lz. Hec regula sumpta est ex.l.eo.ti.non debet cui plus licet qđ minus est nō licere. Et fallit hec regula in casibus ibi no. Po.ca. presbyter in missa conficit corpus christi qđ mai⁹ est:bene ergo potest benedicere populum qđ est minus.xcv.di.ecce. Itez ↄcessis decimis laborum qđ maius est:ꝛ noualium qđ minus est.s.de deci.ex parte.iij. Item cue cōcessum est testari:puta filiofamilias in peculio castrensi:ergo ꝛ donare causa mortis.ff.de dona.causa mor.l.tam his.cōcor.xij.q.i.precipimus cui cōmittitur anima:ꝛ res ecclesie:ꝛ.s.de dote post diuor.resti.per vl'as cui cōmittit vxor corpus:bene potest committere dotē. Et no.ꝙ istud est vnum brochardū cui lz plus ꝛ minus. Aliud qđ lz maiori ꝛ minori.xcv. di.illud superfluum. Aliud negando cui nō lz minus nec maius.de sen. exco.cuz illorum:ꝛ qđ non lz minori:nec in maiori:de elec.cum in cunctis. vbi de h. Contra ad hanc regulam.s.eo.lib.de prebē.cui de nō sacerdotali. Sol.illud facit forma mandati:ꝛ eodem modo rñde ad.c.eo.ti.cum in illis.§.vlti.ꝛ fa.quod dixi.s.eo.plus semper. Itē cōtra.de cōse.di.ij. cōperimus:sed illud speciale propter vnionem.ꝛ sic etiam respondet̄ ad .l.ff.de admi.tu.cum queritur naz pupillus pōt omnia nomina que fecit tutor respuere:sed non quedam respuere ꝛ quedā approbare.itez cōtra de transla.c.vlti.vbi permittitur transire ad maiorē dignitatē:sz nō ad minorē. Solue vt ibi no.ī glo.pe.itē ↄ.xxxiij.q.ij.latorē.ubi pōt cōicare:sz nō oblationē dare:ad idē.xvij.q.iiij.minor.itē ↄ.de torneamentis.ca.i. de rap.c.ij.vbi conceditur penitētia ꝛ nō sepultura. So.vt no.ī ꝓdi.c.i. de tornea.ga.regulare est qđ h dicit̄:nisi a minore prohibeatur ex cā vel vt cōsulat̄ viuis.vt ibi:vel ob aliam cām.itē ad negatiuā ↄtra.xxxvi.di. qui ecclesiasticis.ꝛ.i.q.i.si q epi:ibi qui iniuste ordinē cōtulit:priuat̄ collatione illius ordinis:sed nō minoris vl' maioris fm her.lz Hug. cōtra sed dic:vt.s.prox.dixi. Plus ergo qualitate includit minus:sz nō semp vt.s.sic plus quātitate nō semp includit min⁹:vt.s.dixi.e.ti.plus semp

e Qui prior est tempore.hec regula sumpta est ex.l.ff.e.titu. quotiens vtriusqz. Po.ca.in iure cessionis ꝛ subscriptionis.xvij.di.ca.vlt. ibi preponit̄ prius ordinatus in assecutione ꝓbende q primo īpetrauit.s. .e.li.de ꝓbē.cū cui. Ex duobus emptoribus uel donatarijs preponit̄ ī rei vendi.cui res prius tradita fuit.C.de rei ven.quotiens.in prin.ꝛ ī fi. Sz quare in hoc ulti.casu prefertur ille cui fuit primo res tradita: ꝛ non ille cui ꝓmo vendita uel donata qđ eē deberet fm hanc regulam. Sol.h regula locū hz in his quorum vtriusqz par est cā:ut in predi.l. quotiens.s.e. ti.sed post uenditionem qs remāet dñs:uendendo ergo ꝛ tradendo secūdo potior est cā secundi:ut ibi hoc ꝓbatur.C.de here.uel ac.uē.l.qui tibi tenet̄ tamē priori ex empto q̄ᵐti sua interest ut ibi:sed p līas pape:qs stati estcan onicus:ꝛ ideo in eis attendimus datā:ut in pre.decre.cū cui.ꝛ fa-tit quod no.de spon.duo.c.vlti.in.i.glo. Et no.ꝙ hec regula locū hz in ↄtractibus in his que duorum voluntate dependent:sed in legib⁹ ꝛ cōstitutionibus q̄ pendent ex vnius voluntate:reuocat posterior priorem. Idem in testamentis quia ex vnius voluntate dependēt.ad primuz:de cōse.di.i.c.vasa.de cog.spi.c.i.ff. de le.nō est nouū.ad secundū.xxiij.q.ij.vlt.voluntas.ff.ꝺ le.i.si mihi ad ꝓmā contra.xxxiij.q.ij.hoc ipsum ī fi.ꝛ.l.di.dño sancto.vbi dr̄ ꝙ potius stamus antiquo iuri q̄ᵐ nouo. Sed dic vt ibi.ꝛ vt.s.dixi.hec regula in his locū habet que par ius habent:nam ꝓuilegia cōsiderant̄ nō solū ex tēpore:sed ex cā.ff.de priuil.cre. .l.priuilegia.hinc est ꝙ receptus auctoritate apostolica ꝓfertur omnib⁹ etiā an̄ receptis aliorum auctoritate.s.e.li.de ꝓbē.hi qui. Et creditrix dotalis prefertur etiam quibusdam anterioribus creditoribus:nō tamē filijs ex priori matrimonio qui agūt ꝺ dote materna.C.qui po.in pig.ha.l.vlti.ꝛ ibi de hoc ꝛ plene per azo.in summa.e.titu.

Qui[f] sentit onus:sentire dz cōmodum:ꝛ econtra. Idem.

In re[g] cōmuni potior est cōditio ꝓhibentis[h]. Idem.

Contra[i] eum qui legem dicere potuit:aptius est interpretatio facienda. Idem.

f Qui sentit onus hec regula sumpta est ex.l.ff.e.ti.l.fm naturaz cuiusqz rei Po.ca.in clerico q ꝑpter lapsuz detruditur in monasteriū ad pñiam ꝑagendā:qꝛ res eius ꝓficiēt mōasterio.xvi.q.vi.de lapsis.ad idē.s.ꝺ sepul.c.i. ibi sint consolationū socij ꝛc.ꝛ.C.de fur.ꝛ ser.cor.l.vlti.§.sed cū in secūda.vbi cōmodatarius si furtiue ab eo surripiat̄ res cōmodata:ꝛ agens furti cōsequat̄ penam a fure:penā ipsaz nō restituit dño:ne sit dāno tantūmodo deditus qui rem cōmodatā accepit:sed liceat etiā lucrū sperare. In secundo dicto ibi.s.ecōtra pone casuz in ꝓfono qui defensare dz ecclesiaz.vi.q.vij.filius in clerico qui officiare debet ecclesiā.de prebē.significatū.ꝛ dicit lex nō est ferendus q lucrū āplectit̄ onus autē subire recusat.C.de ca.tol.l.vna.§.pro secundo.in fi. Cōcor. ad hāc regulam.vij.q.i.ibi.xij.q.ij.charitatē.cū suis cōcor.ꝛ.j.e.rōni.ff.ꝺ peri.ꝛ cō. rei ven.l.id quod post. Et no.ꝙ h regula fallit interdū rōne etatis vel persone īterdum ratione nature cōtractuū interdū ex speciali pacto. Primuz pz.C.ꝺ le. tu.l.vlti.in fi.ibi enim miores lz ad tutele grauamē nō ueniāt successiones emolumentū nō admittunt.insti.de le.tu.in fi.ibi dicit tex.plerūqz vbi successiōis est emolumentū:ibi ꝛ on⁹ tutele dz esse. Ideo autē diximus plerūqz:qꝛ si femina īpubes manumittit̄ ipsa ad hereditatē vocat̄:cū alius tutor sit. Secundū pz ex.l. .ff.pro so.l.de illo.ꝛ.l.nō ob eā.ibi enim nō fit cōpensatio emolumenti qđ soci⁹ attulit societati dāno quod intulit:īmo eo nō obstante damnū emēdare tenet̄:ꝛ est ratio:vt dixi natura cōtractus:ↄhitur eniz societas tm̄ ob lucrū. Tertiū pz.ff. de pac.do.l.familie.ad idē.C.fa.her.l.lz.ad hoc.s.eo.de pac.c.i.ꝛ vlti. Itē fallit vbi ex cā quis prohibetur ab emolumento:lz onus habeat sicut in iudice q nihil a ptibus debet exigere:nisi expensas moderatas cū proficiscitur ꝓ causa: nec tunc illas si partes notabiliter pauperes sunt.s.eo.lib.de rescrip.statutū.§.isu per ꝛ.§.se.ꝛ idem in similibus. Et cōcor.ad hanc regulā ca.dcre.§.assessorem.

g In re cōi. Pone ca.in duob⁹ cōiugatis:quorum vno vouere volente ꝛ altero ꝓhibente:potior est cā ꝓhibentis.xxxiij.q.v.c.i. Itē vno ꝓhibēte ne ꝓcedat̄ per viā cōpromissi potior est ipsius ↄditio.s.de elec.qꝛ pp.ibi vice omniū itē duobus cōmunē habentibus parietē alter nō potest destruere ꝛ reficere altero prohibente.ff.de ser.vr.pre.parietē.ꝛ fuerūt hec v̄ba.l.ff.cōi di.l.sabinus.ꝛ ibi de hoc. Et fallit hec regula in casibus ibi no. Primo quādo nō īterest socij:puta qꝛ incrustare vult vel depingere.ff.de ser.vr.pre.l.quidā iberus.§.parietem vel vult scalas iuxta parietē ponere:vt.e.ti.fistulā.in fi. Secundo quando ob h quesita est.vt opus fiat.ff.cōi.di.si edes.itē quando edificiū reficeret.C.ꝺ edi.ꝓua.si vt ꝓponis.ff.de dā.infe.si edibus.ꝛ.l.in reficiendo.itē religionis fauore: vt si ibi sepeliri velit:vt.ff.de reli.si plures.vel in cōe sepulchrū aliū mittere:insti.de re.di.§.religiosuz.v.in cōe.itē cū donator rē cōem habet cū dōatario.C. de dōa.sancim⁹.§.ne autē.accur.ꝛ scire debes alqđ esse cōe:vt singulis: aliqđ vt collegio:vt tetigi.s.e.quod omnes.ꝛ habes.s.de ↄsti.cum omnes. Io.an.

h ¶ Prohibentis:quia volens non solum dominus est:vt in pre.l.si parietem .ff.de ser.vrba.pre. Io.an.

i Contra eū.hec regula sumpta est ex.l.ff.eo.ti.l.in ↄhenda vēditione. Pone ca.in dicto testis cuius interpretatio fit ↄ ꝓducentē.s.ꝺ ꝓba.ī ꝓsētia.itē per.l.ff.de cō.emp.l.labeo.vbi obscuritas pacti nocet venditori qui le.apertius dicē potuit:ad idē.ff.de pac.l.veteribus.vbi plene de hoc.ↄ.ff.de iudi.si quis intentione. So.illud in iudicijs hoc in cōtractibus. Sed ad hoc ↄ.s.e.cuz sunt obscura:sed ibi soluit.itē ↄ.ff.ꝺ cō.emp.si ita distrahat̄ illa aut illa res q̄ᵐ elegerit venditor h erit empta. So.v̄ba illa fuerunt dicta ab emptore:vel naturale ē in alternatiuis ꝙ sit debitoris electio.j.e.in alternatiuis cū suis ↄcor.itē ↄ.e.ti. si in emptione.in ꝓn.vbi si in emp.fundi dictū fuerit accedere stichū seruū: accedit ille de quo venditor intellexit. So.hoc in ꝓncipali illud in accessorio:sed hoc nihil est.vñ dic ibi v̄ba ꝓlata fuisse ab emptore.itē ↄ.ff.de ser.vr.pre.si finitus. ibi ne luminibus officiatur:intelligitur de ꝓñtibus ꝛ futuris. Sed ibi non ē obscuritas:sed generalitas:ad idē de priuil.quia circa.vbi generaliter remittēs decimas:futuras ꝛ ꝓñtes intelligit̄ remisisse.itē cōtra.ff.de v.ob.l.cū qui.vbi intelligunt̄ calende ꝓme ad voluntatē stipulātis. So.inutilis esset stipulatio:si ad voluntatē debentis q de vltimis mundi calendis intelligeret ꝛ diceret. Itē ↄ.ff. eo.ti.l.in ambiguis.vbi stat̄ aio ꝓferentis. So.illa ī testamentis rescriptis ꝛ legibus:vt ibi no.h aūt ī ↄtibus. Ut igit̄ plene liqueat h materia:lz de ipa tractetur de spon.ex līis.ff.de pac.l.veteribus.tu tamen no.ꝙ obscuritas vel ambiguitas:aut apponit̄ ī vlti.voluntatibus:aut in cōuentionibus factis in iudicio:

aut in cõfessionibus: aut ĩ ꝯtibus ⁊ pactis: aut in sententijs. Si ĩ vltis volunta tibus: subdistingue: q: aut constat de voluntate expresse vel tacite: si expresse: il la seruaẽ: q: nihil est qḋ tm̃ debeaẽ hominib⁹ quã ꝙ vltime volũtatis liber sit sti lus. xiij. q. ij. vlti. volũtas de testa. officij: de cõ. ap. in ma. c. ij. C. de sa. san. ec. .l. i. Si cõstat tacite: vt p cõiecturã: illa seruaẽ: ad hoc. xxvi. q. vi. q recedũt ꝺ te sta. reqsisti. ff. de le. i. si seruus pluriũ ĩ fi. nisi dicta voluntas turpis esset. vt. ff. de ꝯdi. isti. l. qdã vẽ alis ꝯ ius. Pone exẽ plũ. s. de test. tua. ⁊. c. rayn. ĩ fi. .ff. ad. l. falci. titia: q: p̃uata di spositio testatoris. ⁊c̃. de testa. reqsisti. ff. de le. i. l. nemo põt. si nõ ꝯstat expsse nec tacite: staẽ verbis testi. ad hoc. xxij. q. ii. is aũt de cele. mis. ĩ qdã. de spõ. ex lris. i. ff. de exer. l. i. §. si is q

Non est[a] obligatorium con tra bonos mores prestitũ iu ramentum. Idem.

Dolo[b] facit qui petit qḋ resti tuere oportet eũdẽ. Idez.

Non[c] ẽ ĩ mora q põt exceptio ne legitima se tueri. Idez.

nauẽ. ff. de leg. iij. l. nõ aliter. Si aũt v̾ba sunt nimis larga: sequitur benigni⁹ ⁊ minimũ. ff. de le. iij. l. nũmis. s. eo. in obscuris. cũ suis ꝯcor. ⁊ sic cẽt hẽdis ele ctio. C. de ꝯdi. inde. l. si qs seruũ. ff. ꝺ leg. i. legato ⁊ lex. ff. e. ti. si domus. l. qui duos loquiẽ cũ heres est in mora: vt no. de testa. iudicãte. ad hoc insti. de le. §. si generaliter. Si v̾o nõ appareat q̃ sit pars benignior vel minor: neutra teneẽ. ff. de te. tu. l. duo sunt. ff. de manu. test. l. cũ ex plurib⁹. ff. de li. ⁊ postbu. noĩatim. Si q̃raẽ ad quẽ spectat indignatio: dic ꝙ ad iudicẽ. C. de fideicõ. l. volũtas ꝺfũ cti. Si in iudicijs sit ambiguitas fit interpretatio ꝓ pferẽte. Rõ: q: debitor sem per negaret se ꝺ hoc sensisse. C. de an. ex. l. vl. in fi. ff. ꝺ v̾. ob. inter stipulãtẽ. §. i. ar. ff. de tribu. l. illud. §. i. ⁊. ff. de eo ꝙ cer. lo. l. nõ vtiq3. §. dam⁹. ⁊ hoc in litis exordio: de hoc de re. spo. cũ ad sedẽ. Si v̾o ĩ ꝓbationib⁹ sit ambiguũ: interpreta mur ꝯ ꝓducentẽ: de ꝯdi ap. p tuas. de ꝓba. in p̃ntia. de testi. cũ tu. de fi. istru. in ter. ĩ fi. dñt enĩ ꝓbatiões esse clare: ꝺ pscrip. auditis. saluo eo ꝙ possent testes ob scure deponẽtes interdũ iterũ interrogari: ꝺ testi. cũ clamor: qḋ dic vt ibi no. In cõfessionib⁹ si ꝯfiteaẽ quis incertũ: certificare cogiẽ. ff. de cõces. l. certũ aliogn ac cipiẽ qḋ magis expediat aduersario: vt ibi ⁊. ff. de inter. ac. de etate. §. nihil. ad hoc. s. de accu. cũ dilecti. ⁊. s. e. li. de ꝯfes. c. ij. In ꝯtib⁹ aut est certũ de cõsensu. aut de dissensu: aut est dubiũ. In. i. staẽ ei qḋ senserunt. ff. de re. du. l. in ambi gua. de spon. c. i. In. ij. nil valet. xxx. q. ij. c. vno. s. de ap. cuz cã. de pigno. illo vos. xxix. q. i. §. i. ff. de ꝯ. emp. l. in ven. ⁊ ibi error nõ solũ corporis: s3 etiã mate rie venditionẽ ĩpedit: nihil eni tã ꝯriũ cõsensui sicut error. ff. de iu. om. iu. si p er rorẽ. ff. de iudi. l. i. ⁊ errare ẽ aliud pro alio putare. xxxiij. di. q̃uis. ⁊. xxij. q. ii. in qbus. nõ tñ oĩs error mr̃imoniũ ĩpedit: sed error tm̃ psone ⁊ ꝯditionis: qḋ dic vt. xxix. q. i. §. i. ⁊ in summa t3 ẽt pign⁹ cũ obligaẽ es pro auro. ff. ꝺ pi. ac. l. i. In tertio casu. s. cũ est dubiũ subdistingue: aut põt valere ꝼm vnius intellectũ tm̃: aut ꝼm vtriusq3. si ꝼm vnũ tm̃ valeat ꝼm quẽ valere põt. ff. de v̾. ob. l. quotiẽs Et h3 hoc locũ ẽt in ꝯtu mr̃imoniali in foro iudiciali. In foro aũt aĩe staret ei q dissensisset in tali dubio: vt. s. de spon. tua nos: si ꝼm vtriusq3 intellectũ põt va lere valeat qḋ est verisimili⁹. ff. de v̾b. ob. l. cũ qui ista stipular⁹. ff. e. ti. l. ĩ obscu ris: ⁊ de v̾. si. abbate. s. eo. inspicim⁹. cũ suis ꝯcor. Sed si dubitaẽ qḋ est verisi mili⁹ seruaẽ qḋ in hac regula dẽ. ff. de v̾. ob. l. qcqd. ⁊. l. si qs ex plurib⁹ fundis. hec v̾a cũ neuter dolũ cõmittit si aũt alter dolũ cõmittat: ꝯ cuz fieret interpreta tio. xxij. q. v. §. ex his. ⁊. c. quacũq3. si vterq3: tunc ad cõez significationẽ recurre tur vt in dicta decre. ex lris. vbi de hoc. ⁊. xxij. q. v. §. si ergo. ⁊ idẽ reperiẽ in iura mentis: vt ibi no. In sentẽtijs suis interpretari poterit pses ꝓuincie vẽ ꝓcurator cesaris. ff. ꝺ ap. ab executore. ĩ p̃n. minor si. C. de sen. ex pe. reci. l. ij. vbi ꝺ h̾. ff. ꝺ re iud. l. iudex. functꝰ est enim officio suo siue bene siue male iudicando qḋ intel lige in diffinitiua: secus ĩ interlocutoria qḋ dic: vt no. ꝺ appellationibus cuz ces sante. De fructib⁹ tñ ĩ expẽsis supplere põt eadẽ die. ff. de re iudi. l. paulus. ⁊. s. eo. li. de ap. cũ appellationib⁹. ⁊ de hoc no. xxxv. q. ix. §. q: ergo. alias incipit his ita in glo. xi. q. i. §. ex his. de postu. c. i. ⁊ ibi de multiplici interpretatione. De le gib⁹ non est dictũ: q: in eis nihil est obscurũ: vel ambiguum. iiij. dist. c. erit. ⁊ ĩ proemio decretaliũ. C. de no. co. cõ. in. i. cõsti. ibi erit ⁊ breui sermone conscripta si tamen ambiguitas videẽ in eis esse: recurriẽ ad condentez: q: ille solus inter pretari potest qui concedere. xi. q. i. §. ex his de iudi. cuz venissent. de sentẽ. excõ. inter alia. C. de le. l. vl. ⁊ idẽ in p̃uilegiis q̃ sunt le. priuate per eadẽ iura. Io. an.

a Non est obliga. Hec regula sumi potuit ex. l. ff. eo. ti. l. ꝯtract⁹ quidã. §. excepto. p quã pone exẽplũ. nã nõ valet pactũ ꝙ dolus futur⁹ nõ pstẽ: ut ibi. Itẽ pone in eo q iurauit p̃rẽ3 occidere: vel simile qd facere. xxij. q. iiij. c. i. ⁊ p totũ. In eo qui iurauit vxorẽ: ⁊ filios expellere: de iureiur. quintauallis. ⁊ per. l. .ff. de leg. si qs inquilinos. in fi. vbi quod scriptum est in testamẽto ꝯtra bonos mores: ⁊ iuramentũ nullius est momẽti: ad idẽ. ff. ꝺ pac. do. l. cõuenire. vbi pa ctum ne cũ vxore agaẽ rerũ amota. nõ v3: q: p illud inuitanẽ mulieres ad furan dum. Non est ergo precise vera regula: q̃ dicit ꝙ iuramẽtu3 seruandũ est: si põt sine interitu salutis eterne seruari. s. de iureiur. si vero. nã si est ꝯtra bonos mo res nõ obligat: vt h: ⁊ supradictis iuribus. Idẽ in quolibet temerario. e. ti. sicut ⁊. c. tua nos. ⁊ qñ vi vel dolo prestitũ. s. e. li. ꝺ iureiur. l3. quod dic vt. s. ꝙ me. cã. abbas. xv. q. vi. c. ij. Et facit ad hanc regulam. s̃. e. in malis. ⁊ habuisti idez de impossibili. s. e. nemo potest. Nõ tenet ergo turpe pactũ vẽ cõtra bonos mo res. s. de pac. c. vlt. ergo nec iuramentũ qḋ accessoriũ est. ⁊ facit. s. e. accessoriũ ⁊ vide qḋ ibi dixi. Et no. ꝙ debem⁹ rebus vti eo modo ad quem sint ĩstitute: ut .xxij. q. ij. is autẽ: sed iuramentũ non est institutum: vt sit iniquitatis vinculum .xxij. q. ii. inter. cetera: ergo iniquitatem non vinculat vel obligat: vt hic vide.

b Dolo facit. Hec regula ex. l. sumpta est. ff. e. ti. l. in ꝯdemnatione. §. dolo fac. Po. ergo ca. in vsurario q nõ petit vsuras a d̾bitore ipas. n. restitue re cogereẽ. xiiij. q. iiij. nullus: ad idẽ de iureiur. debitores. i. rñ. ad idẽ. ff. de excep. do. l. dolo. vbi herede dãnato a debitore debitor nõ potest ex te stamento agere: ⁊ doli mali exceptione vti potest: ⁊ ibi etia3 sunt h̾ verba Duo autem notanẽ circa hanc regulam. Primo quod hic dicitur locu3 habere quãdo restituenda est res ei a quo petiẽ. cõmodatarius enim repe

Quod[d] ob g̃ram alicuius con ceditẽ: nõ est in eius dispẽdiũ retorquendum. Idem.

Nullus[e] ex consi lio dummo do fraudulentum non fuerit obligatur. Idem.

tit rem a fure qua3 resti tueẽ eũ oportet. dño. C. de fur. ⁊ ser. cor. l. vlti. .§. sed cum. Vir soluto matrimonio petit dote3 a socero quã vxori: ⁊ ei⁹ liberis eum restituere o3 .ff. so. ma. si socer. §. lu cius. Itẽ ĩ vsurario qui vsuras repetit q̃s alijs soluit si nõ est soluendo p̃stita cautione: de ipsis restituẽdis ei a quo pcepit: ar. de rest. spo. olim. ij. ⁊ no. de vsu. q: frustra Secũdo no. hãc regulã nõ h̾re locũ ĩ possessorijs iudicijs: sed in petito rijs: ⁊ hoc ẽt no. goff. de offi. deleg. venerabili. ⁊ Ber. de resti. spo. lris: ⁊ ꝓbaẽ. ff. quo. le. l. i. ĩ p̃i. vbi diciẽ ꝙ heredi restituiẽ: qḋ legatorũ noĩe p̃ ter eius volũtatẽ per legatarios possidetur. iij. q. i. c. ij. de or. co. c. vlt. ⁊ ĩ p̃. dec. ĩ lris. ⁊ ĩ. c. se. ⁊. C. ꝺ rei vẽ. ordĩarij cũ suis ꝯcor. ⁊. ff. ꝺ iudi. si ꝺ vi

c Non est in mora. Hec regula sumpta est ex. l. ff. e. ti. nulla ĩtelligiẽ. ⁊. l. nihil interest. Pone exẽplũ in dño q nõ reqsiuit infra trienniũ seruu3 suũ fugitiuũ monachũ factũ: dẽ enim fuisse in mora: qḋ ẽ uerum: nisi tueri se possit exceptione legitima: puta longinquitate loci. xvij. q. ij. si qs incognit⁹. Itẽ pone in clerico q nõ dẽ in mora soluẽdi quartã deci mam: si tutus est exceptione pscriptionis. s. ꝺ rescrip. de q̃rta. Itẽ pone p le. ff. si cer. pe. l. lecta est. §. sed cũ sortis: vbi sunt hec verba: vbi ille qui tu tus erat exceptiõe dilate sortis p tertiũ pactũ nõ dẽ ĩ mora. ⁊ sic si veniũt vsure vt ibi: ad idẽ: vt lit. nõ cõtest. qm̃. §. si v̾o aliter. ĩ fi. Potes ẽt exẽ plificare p ea q̃ dixi. s. e. ĩputari ñ d3. Et no. q: vt dixi. s. e. mora sua cui libet: vt qs dicaẽ morosus necesse ẽ ꝙ sciat vel scire debeat se d̾bere: s3 ille q tutus est exceptione legitima nescit se debere: vel nescire d3: ergo nõ est in mora. Itẽ no. ꝙ dic̃ exceptione legitima: q̃ est cũ est obligat⁹ iure natu rali ⁊ ciuili: sed obstat exceptio: puta pactũ de non petendo: vel similis: nẽ est obligatus iure naturali tm̃. Et facit qḋ circa indebitũ not. i. q. iiij. ĩ fi. ⁊ de so. is qui. Et intelligiẽ exceptio illa legitima q̃ replicatione non elidi tur: pone exẽplũ: debebas mihi decẽ: tibi feci pactũ de nõ petẽdo: sed p me tũ vel furoris tpe hoc feci: tũc exceptio pacti nõ est legitima: q: elidiẽ repli catione furoris ⁊ metus: ⁊ ideo diceris in mora fuisse: ⁊ idez in similibus.

d Quod ob g̃ram. Econom⁹ q in fauorẽ ecclesie ꝯstitut⁹ est ecc̃liã va cantẽ grauare nõ debet. xij. q. ij. charitatẽ. itẽ pone p decre. ꝺ regu la. ad apostolicã: in religionib⁹ nõ mẽdicantibus p decre. e. ti. nõ solũ. s. eo. li. ⁊. c. se. Itẽ pone p. l. C. de ꝓcur. nõ minus. vbi sñia pro minori la ta q sine tutore cã3 agit: hñ tenet. vñ dicit ibi tex. minorib⁹ etas ĩ dãnis sub uenire nõ in reb⁹ psperε gestis obesse ꝯsueuit: ⁊ habes idẽ. C. de leg. l. qḋ fauore. ff. de le. l. nulla iuris rõ: ⁊ ꝓsequere: vt ibi vtrobiq3: ⁊ facẽ in auẽ. de illustri. ⁊ q sup illustres sunt coll. v. vbi l3 ꝯcessu3 sit clarissimis ꝙ p p curato. agere p̃nt: nihilomin⁹ ⁊ p se agunt si volũt: nec cogere põt aduer sarius minorẽ vti hñficio resti. in integ. sibi ꝯcessum ꝯ ꝯtum. ff. de mio. .l. si iudex. Contra. s. e. li. de p̃bẽ. cui de non sacer. So. illud facit forma mãdati: ⁊ fa. qḋ dixi. s. eo. plus semp. itẽ. s. de mutu. pe. prudentia. vbi clausula ap. re. ĩpetrãtis fauore apposita in lesionẽ retorqueẽ ipsi⁹. Sol. illud ibi: q: id locũ h3: cũ p̃nceps aliqḋ ꝯcedit ad instãtiã petẽtis: hoc cum motu ꝓprio: puta minorib⁹ vel ecclesijs. Et sic ẽt ĩ ñdeẽ ad decre. ꝺ ꝯsti. cũ oẽs. ff. qḋ qsq3. iu. l. i. ⁊ ꝓbaẽ. e. ti. l. iij. ⁊ facẽ optime ad hãc solutionẽ .s. de p̃bẽ. si motu ꝓprio. itẽ ꝯ. ff. de iur. au. annu. l. ij. vbi lata sñia pro me sup ingenuitate pdo ius ãnulor: s3 hoc nõ ĩducit sñia: sed tacita mea renũciatio: q: eligẽdo vnũ ex ꝯrijs alteri renũcio. s. de elect. vt qs. C. de fur. l. itẽ ꝯ. C. de q̃sti. l. p̃dẽ vbi seru⁹ ꝓ dño nõ torqueẽ. Solu. non posset torqueri ꝓ dño q etiã torquereẽ ꝯ eũ: q: ꝓ vtraq3 pte testis iurat dicere v̾i tatẽ. itẽ. C. de iudeis. l. die sabbati: vbi p̾cipiẽ ꝙ iudei nõ conueniãẽ nec cõueniãt in solẽnitatib⁹ suis. So. spãle est pp festiuitatẽ: vel posset dici ꝙ cõcessio illi⁹ p̃uilegij nõ stetit in finib⁹ ꝓprijs. itẽ ꝯ. ff. de pi. ⁊ tõ. xei vẽ. si vina. vbi in fauorẽ ẽptoris vina emẽtis excepta fuerũt acida ⁊ mucida ⁊ tñ ipse ẽptor illa ĩuito vẽditore h̾re nõ posset. So. ibi nullus fauor: s3 ius cõe. h̾ aũt de grã vel fauore loqẽ: qḋ ẽ ꝓprie ꝯ ius cõe h3 accur. itẽ signaẽ ꝯ. ff. ꝺ auc. tu. l. obligari. §. h̾ditatẽ ⁊ isti. ꝺ attil. tu. §. neq3: vbi dẽ ꝙ pu pillus ñ põt adire h̾ditatẽ ẽt locupletẽ sine tutoris auctoritate. So. ĩ his qbus certũ ẽ ꝯditionẽ pupilli effici meliorẽ valet factũ a pupillo ẽt sine tu toris auctoritate: vt si feraẽ ꝓ eo sñia: vt l. i. nõ eo min⁹. ĩ his v̾o qb⁹ cer tũ est ꝯditionẽ pupilli d̾teriorẽ ꝯstitui: vt si alicui se obliget vẽ actionẽ ce dat factũ sine tutoris auc̃tate nõ t3. C. de auc. p̃. l. i. ⁊. iij. ĩ his v̾o qb⁹ du biũ ẽẽ põt: an pupilli ꝯditio ꝯstituaẽ melior vel deterior: vt ĩ h̾ditatis a ditiõe q̃ põt h̾re latẽtia onera: ſcm̃ a pupillo sine tutoris auctoritate nõ t3 vt ĩ dictis ꝯrijs: ⁊ fauoẽ pupilli ne onerib⁹ ĩpliceẽ. ff. ꝺ acq. he. l. moẽ. ⁊. l. pupill⁹ ⁊ h̾ r̃a h3 v̾itatẽ ĩ sui ꝯrio. s. ꝙ pẽa vẽ odiũ ñ d3 ꝯuerti ĩ p̾mũ. xvi .q. i. legi. s. ꝺ sen. ex. si v̾o cũ suis cõ. ff. de le. i. l. si ẽu⁹ pluriũ. §. q autez.

e Nullus ex ꝯsilio. Hec r̃gula sumpta est ex. l. ff. e. ti. l. ꝯsilij. Rõ hu i⁹ regule colligiẽ ex canone. xiiij. q. i. qḋ p̾cipiẽ: ex d̾cre. ꝺ ar. cũ oli

ex.l.ff.mã.l.ij.in fi.p quã exẽplificare põt: τ ibi de hoc: nullus enim tenet ꝯsiliũ seq: imo explorare τ deliberare dꝫ apud seipsuꝫ: an sibi expediat: nec ne. vt ĩ pdi. iurib⁹. si aũt ꝯsiliũ sit fraudulẽtũ bñ obligat cõsulẽs: lꝫ duret rõ supradicta: τ hoc rõne fraudis exẽplifica p canonẽ. lxxxvi. di. tanta. s. de renun. sane. ff. de dolo. qd̃ si cũ scires. No. igitur τ breuiter circa h aut consilium datur circa ꝯctũ vel q̃si: aut circa maleficiũ vel quasi. Primo casu subdistigue: aut ꝯsiliũ nõ est fraudulentum τ tũc nõ tenet: ut h τ in supradictis iuribus. ff. d dolo elegãter in fi. aut ẽ fraudulentũ: τ tũc tenet actione de dolo ipsi cui ꝯsiliũ dd̃it: vt ĩ pri. l. ꝙ si cũ scires. vbi ille q dolose mihi cõsuluit: τ forte

Exceptionẽ[a] obijciens non videtur de intentione aduersarij confiteri. I. Deꝫ.

Que[b] ꝯtra ius fiũt: dñt vtiqꝫ pro infectis haberi. I. Dem.

In pari[c] delicto vel causa potior est conditio possidentis. I. Dem.

sui lucri cã mutuare debitori nõ idoneo: tenet mihi actiõe de dolo: ad idẽ .ff. de psenetis. l. ij. In. ij. casu. s. cum dat circa maleficiuꝫ tũc tenet ꝯsulẽs. nõ tñ illi cui: ꝫ illi ꝯ quẽ ꝯsiliũ dd̃it. nec tũc tenet actione de dolo: ꝫ ei⁹ maleficij noie: nã si cõsuluit occidi homicida est. l. di. si qs viduam: de homi. sicut dignũ. si cõsuluit suo: ut fugeret vř furtũ faceret tenet furti: vel sui corrupti: d ser. cor. l. i. §. persuadere. Si cõsuluit ticiũ mihi ĩniuriã facere tenet mihi actione iniuriaꝝ: d pe. di. i. nõ solũ. ff. d iniur. l. non solum. ideꝫ vbicunqꝫ cadit in nomẽ maleficij: ipsi aũt cui dedit cõsilium nõ tenet tñ qꝛ scire debebat id sibi nõ expedire: ut. s. dixi: tñ qꝛ ex ĩprobitate sua nullus cõseqt actionẽ. ff. de fur. itaqꝫ fullo. Differẽtia est ergo inter mandatũ τ cõsiliũ: nã mãdator obligatur mandato: sed nõ consulẽs consulendo .ff. man. l. ij. τ insti. mãda. §. tria genera. vbi de hoc.

a Exceptionẽ obijciẽs. Po. ca. s. de pscri. illud. ff. de excep. l. nõ vtiqꝫ τ hẽs h dba. s. de excep. cũ venerabilis. Et psequere hãc materiã: vt ibi no. Et aduerte ꝙ mirabilis vr hec regula: nã si ego excipio d pacto de non petendo: videor cõfiteri debitũ fuisse. si dico interrupi pscriptioneꝫ videor fateri te pscripsisse: si dico ꝯ te pscripsi: ergo primo id tibi debitum erat qd̃ pscripsi. τ sic actor nil ammodo dberet cogi pbare: ꝫ excipiens tñ τ facit ad h. s. de trãsac. pterea. ij. Et id dixerũt qdaꝫ h loq de exceptiõe ñ nu. pecu. τ silibus ĩ qbus re⁹ nil fatet: ut no. in. d. l. ñ utiqꝫ: sed sꝫ hoc mihi vr h regula superflua τ ipsi⁹ nulla dubitatio. Dic ergo ꝙ hui⁹ regule rõ triplex ẽ. Pria qꝛ lꝫ dicã fecisti pactũ de nõ petendo: poterat eẽ ꝙ illd̃ non erat vere dbituꝫ vel naturalr dbituꝫ tñ uel nullo modo. Item lꝫ dicã iterrupi: forte nõ erat cõpleta pscriptio: imo hoc dicere videor ꝙ completa non fuerit dicẽdo me ĩterrupisse: uel si cõpleta fuerat sine ti. fuerat τ bona fide. itẽ in alijs exceptionibus. Scda: qꝛ p exceptionẽ nego me debere. si p ipsaꝫ de ĩtentione actoris dicerẽ cõfiteri: eadẽ exceptio duos ꝯrios effectus haberet: qd̃ eẽ nõ debet. ff. d sol. q hoiẽꝫ. §. vlt. d bap. τ ei⁹ ef. maiores. cũ igr p exceptionẽ negẽ ĩtentionẽ aduersarij: nõ ẽ cõgruũ me per ipsã dici fateri. Tertia qꝛ re⁹ pulegiat⁹ ẽ: ut possit pponere duas exceptiões ẽt ꝯrias: ut dixi. s. co. nullus plurib⁹: sicut ergo expsse dicere posset: nego te pscripsisse: τ postea si pscripsisti iterrupi: vel nego me pmisisse: τ postea pactũ opponere: de nõ petendo: sic dicẽdo tuã pscriptionẽ ĩterrupi: vel pctũ de nõ petendo fecisti ul'his sitẽ intẽtionẽ aduersarij non fatet: cum adhuc dicere possit non pmisi: nõ pscripsisti: τ sic d singulis. Tuti⁹ tñ eẽt ipi reo sic dicere. nego me pmisisse. τ posito ꝙ pmiserim mihi pactũ de non petẽdo fecisti: τ sic d singulis: ad h. xiij. q. ij. in pñ. τ no. in p. dcre. cũ venerabilis. τ in pre. l. nõ vtiqꝫ. Sꝫ qꝛ hec forma dboꝝ docet mẽtiri: vbi sñia τ veritas ẽ in ꝯriũ nõ amplectẽda: cũ pri⁹ aĩas demũ lĩguas oporteat fieri eruditas: vt ĩ pemio dig. ĩ fi. τ facit qd̃. s. dixi d cõfes. c. i. Unuꝫ no. qꝛ idẽ qd̃ dicit hec regula in exceptiõe intelligas τ in replicatione. vnde sicut excipiens nõ ꝯfitet actionẽ: ita nec replicãs exceptionẽ eadẽ causa: sicut eniꝫ se hꝫ exceptio ad actionẽ: ita replicatio ad exceptionẽ. τ triplicatio ad replicationẽ: hoc satis probatur. s. d exceptio. diletti.

b Que ꝯ ius fiũt. Po. exẽpla q̃ dixi. s. e. nõ pstat ĩpedimẽtũ. itẽ. xxv. q ij. ĩperiali vbi sunt hec dba. τ. s. e. li. de regula. non solũ. τ. s. d testi. c. ij. τ. C. de le. nõ dubiũ vbi de h. Obijcit ad hãc regulã de mřimonio ꝯcto post simplex dotũ qd̃ tꝫ. s. e. li. de uo. c. vno τ de mřimonio ꝯcto p⁹ ĩterdictũ ecclie. s. de mã. ꝯ. ꝯiterdi. ec. per totũ. τ ĩter cõpatres ex chatecismo. s. e. li. de cog. spi. c. ij. τ de sñia sub cõditiõe lata q̃ tenet. ii. q. vi. biduũ. τ in ecclia cõsecrata p alienũ epm. ut. vij. q. i. eps ĩ dio. τ de oĩbus q̃ fieri phibẽt tñ fcã tenẽt. Itẽ obijcit de his q̃ fiũt ꝯ ius τ postea cõfirmãt. q̃ allegaui. s. c. nõ firmat. Sol. generalr dici põt sꝫ Io. qd̃ h no. x. di. uides τ her. q idẽ no. de spõ. duo. c. vlt. in ult. glo. τ Accur. ĩ pre. l. non dubium dicit hãc regulã hre locũ ĩ his q̃ ppetuã hñt phibitionis cãm. Cõtraria in his q̃ tpalẽ. Uel. dic hãc regulã eẽ verã: nisi eodẽ vel alio iure tolleret τ sic ĩtelligunt ꝯria: vř dic ꝙ illa nõ fiũt directe ꝯ ius qꝛ lꝫ ius nõ assistit ñ tñ plene resistit. Quidã tñ distiguere voluerũt dicẽtes. ꝙ aut ius probibꝫ τ addit ꝙ si ꝯ prohibitionẽ fiat nõ valeat: aut simpliciter probibꝫ. In pmo casu hẽat locũ h regula cũ suis cõcor. In. ij. h hãbant locum ꝯria τ sua silia τ facit ad h. s. de regula. ad apostolicã. sed hec distictio reprobat per pre. l. nõ dubium. vbi hẽs expsse ꝙ sufficit legislatorẽ aliqd probibuisse licet nõ adiecerit si ꝯ factum fuerit non ualere. idem vr tenere Guiel. s. de of. or. romana iuxta fi. item obijcitur de maleficijs q̃ ꝯ ius fiũt nec tamen hñtur pro ĩfectis. sol. hec regula hꝫ locum ĩ his q̃ de iure sortiunt effectum: τ facit qd̃ dixi. s. e. ti. nõ pstat ipedimẽtum: τ illd̃ h adde. nam mřimoniũ nullum interduꝫ nõ habetur pro ĩfecto: imo pstat ĩpedimẽtum secũdo τ electio nulla interdũ prestat ĩpedimẽtum secũde: qd̃ dic vt no. de elec. auditis.

c In pari delicto. Inquãtum h regula dicit de delicto sũpta ẽ de. l. ff. e. ti. l. cũ par delictũ inq̃tum dicit de cã sũpta ẽ de. l. ff. e. ti. ĩ pari cã. Po. ca. ĩ delicto p cañ. xiiij. q. .v. ñ sane. In eo. l. q repetit pecuniaꝫ quã dedit p iniquo iudicio. item in eo q vsur. q̃s soluit repetit: cum ipse sit in pari delicto: de vsur. q frustra. itẽ per. l. .ff. de ꝯdi. ob tur. cãꝫ. l. vbi autẽ. τ. l. seq. vbi hẽs ꝙ nõ repetit qd̃ pp stuprũ vel vt male iudicet datũ ẽ. de cã pone p decr. s. e. li. de pbẽ. si a sede. τ. p. l. ff. d ver. ob. si seruũ. §. seqtur. vbi dr ꝙ cũ q̃ritur de dãno: τ par ẽ vtriusqꝫ cã potior est q tꝫ q̃ q pseqtur. Et aduerte: qꝛ male videor exẽplificare p decre. illã si a sed̃. nam ibi nõ erat par cã: qꝛ fuerat vni collata p papã: alteri p ordinariũ. sed si q̃ritur de paritate quo ad ptãteꝫ ꝯferentiũ: sed de paritate quo ad tps: qꝛ cui primo collata fuerit dubitat: τ ideo in hac pari cã tẽporis potior erit cõditio possidẽtis. Et no. qꝛ h exhibetur fauor reo: qꝛ absoluit in pari cã vel delicto. s. de condi. ob turpem cãm. l. ij. vnde semp dicere cõsueuim⁹ ꝙ in pari delicto vel causa potior sit excipiẽtis cõditio: vt ĩ preallegatis iuribus: ad hoc de concessione prebẽ. ex tenore d adulte. c. pe. τ vlt. Cõtradicere vr dcre. illa de cõcessione pben. cũ sup. ꝫ solue: ut ibi in glo. que incipit qꝛ frustra in fi.

Cum[d] non stat per eũ ad queꝫ pertinet quominus conditio impleatur: haberi dꝫ perinde ac si impleta fuisset. I. Dem.

Quod[e] alicui suo nõ licet noie nec alieno licebit. I. Dẽ.

Potest[f] qs p aliũ qd̃ põt facere per seipsum. I. Dem.

d Cum nõ stat p eũ. hec regula sumpta ẽ ex. l. ff. e. ti. in iure ciuili. Pde exẽplũ abrahe p quẽ nõ stetit quominus sm dñi preceptũ filium ĩmolaret: vñ pinde apud dñꝫ gratũ fuit ac si ĩmolasset. xxij. q. ij. pphetauit. τ. c. seq. item pone in eo q ĩpedit: ne ad eũ citatio pueniat: ut. s. vt li. nõ cõte. qñ. §. porro. in stipulatd̃ ne. ff. de ꝯdi. τ demõ. l. iure ciuili. item potes ponere ĩ libertate legata: ut aliqd det hrdi. τ p heredẽ stat. C. de cõdi. ĩser. l. pe. aĩs ẽ vlt. τ idẽ in alijs legatis. ff. d ꝯdi. τ demõ. l. cũ pupillus τ ĩstitutione heredis. ff. de cõdi. ĩsti. l. iij. No. tñ ꝙ si mihi. x. pmiseris si te vicero: tacite vr hoc actũ: ut resistere possis: τ sic habet p expresso. ff. si cer. pe. l. cũ qd. Et no. ꝙ dicit p eũ ad quẽ ptinet: nã si staret p aliũ tertiũ: uel etiã p ĩpedimẽtuꝫ mei ipsi⁹: tũc hꝫ locũ regula. s. e. ĩputari: qꝛ tũc lꝫ ĩputet ꝙ p me nõ stat ut ibi: tñ nõ hẽbit p ĩpleto: ut h: τ. ff. de ꝯdi. τ dmõ. l. qb⁹ dicb⁹. in pñ. item no. ꝙ si libertas legata est suo si. x. heredi dederit: τ per hrdẽ steterit quominus suus dederit illa. x. pinde ẽ ac si ĩpleta eẽt cõditio: qꝛ ille liber erit: tenet tñ postmodũ ad illa. x. nisi forte obtulerit: τ hers nõ susceperit. C. d cõdi. ĩser. l. vlt. sed dicit lex ꝙ si testator legat liberto. x. sub cõditione si cũ filio steterit τ fili⁹ moriat: τ sic per eũ vel p casum in ei⁹ persona ꝯtingenteꝫ stat quomin⁹ ꝯditio ipleat: nõ tñ debet relictũ. ff. de adimẽ. le. l. seio. in prin. Sol. cum stat p eũ. i. p factũ ei⁹ uel impedimẽtũ ab eo prestitũ: habet cõditio pro ĩpleta: τ sic simplicit vera ẽ regula. ꝫ si stat p casum in psona eius contingentem distingue: aut erat relictũ ꝯtẽplatione eius in cui⁹ persona erat ĩplenda cõditio. τ tũc nõ debet relictum: ut in pre. l. seio. aut fauore eius cui relinqtur: τ eo casu debet. ff. de an. lega. l. meuia. in pñ. aut dubitabat: τ eo casu relictum debet quasi in dubio sit ĩterpretandũ legatarij fauore relictũ: si ex veritate vel ex cõiecturis aliud non apparet. ff. de cõdi. τ demõ. l. illis libertis. τ. C. d legi. l. i.

e Quod alicui. Po. ca. p. c. xlvi. di. sicut nõ suo. meo. n. noie mihi nõ lꝫ sen⁹ exercere: ita nec alieno. item p decre. d cri. fal. ad falsarioꝝ. sicut. n. pprio noie. lřas papales falsare nõ debeo: ita nec alieno. item nec noie alieno nec ppo albũ ptoris corrũpere debeo. ff. de iu. om. iu. si qs id in fi. Et no. ꝙ h regula vera ẽ ĩ maleficijs. indecẽs. n. ẽ crimẽ suũ cõmodis alienis ĩpendere: ut in dicto. c. sic nõ suo. hoc dico: qꝛ delegat⁹ ex dlegatiõe cognoscit de cã d q̃ τ pprio noie cognoscere nõ possꝫ. ij. q. vi. si eps. τ punit quos aĩs punire nõ possꝫ: d of. dle. sane. Et libert⁹ noie alieno vocat pronũ ĩ ius: qd̃ noie pprio nõ põt. ff. d ĩ ius vo. l. quesitũ. Et laicus q nõ põt cãm spũalem tractare pprio noie: tractat aliẽo vt s. co. li. de pcur. c. i. τ idẽ in silibus. itẽ hꝫ locũ in his q̃ vt demãdari possint requirũt ordinis adminiculũ: vnde sicut suo noie sacerdos simplex nõ chrismat ĩ frõte nõ ordinat ad sacros: ita nec epi sui mandato: cũ tali demandari nõ possit: τ d hoc. s. de ꝯse. ec. vel alta. aqua. τ facit quod dixi. s. eo. ea que.

f Potest qs. põt qs p aliũ iudicare. lxiij. di. tibi dño. sicut p aliuꝫ mřimoniũ ꝯhere. s. eo. li. de pcura. c. vlt. sic. ff. de pcu. l. i. §. ij. ff. d sta. ho. l. arctusã in fi. Hec regula fallit in eo cui cõmittit certũ ministeriũ. s. d of. dle. c. vlti. s. eo. li. e. ti. is cui. τ optie. C. d cadu. tol. l. vna. §. ne autẽ. ad idẽ. ij. q. iij. abolitio d de. nõ resi. qꝛ nõ nulli. ff. d solu. ĩter artifices. itẽ in pñia suscipiẽda. d pe. dis. i. quẽ peniteт in pñ. quã p se qsqꝫ recipe dꝫ: rõ est pudor q est maxima pars pñie ut ibi. Itẽ in eo viro q veniã etatis ĩpetrat: qd̃ p se facere debet. C. de his q ve eta. ĩpe. l. ij. itẽ adoptare vel arrogare nõ põt qs p aliũ. ff. d adop. post mortẽ. §. neqꝫ. rõ est: qꝛ adoptio imitat naturã. itẽ fallit in iudice q per seipsum recitare dbet sñiaꝫ nisi sit eps siue superior. s. e. li. d re iudi. c. vlt. C. d iudi. autẽ. ad h. item ĩ eo q ĩcipit ꝯferre sacrm vnitatis q id p aliũ pficere nõ põt. xxiij. di. quorũdam. itẽ abbas p se dberãdo põt corrigere mõachũ nõ p aliũ maxime laicũ: d sen. excõ. vniuersitatis. itẽ dñs nouũ emphiteotã nõ p pcuratorẽ: sed p se in possessionẽ ĩducere dbet. C. d iure emphi. l. vlt. §. pe. item q est in possessione suitutis: τ pclamat ĩ libertatẽ p se agit: τ nõ p pcuratorẽ. C. de asser. tol. l. i. τ regulariter in criminali cã: ut. ij. q. vi. si qñ. itẽ q̃ sunt meri ĩperij: vel gladij ptãtis nõ dlegãt sꝫ leges nisi in casu. ff. de offi. eius cui manda. est iur. l. i. secus sm canones: de hoc nota

rcv.di.c.i.xxiij.q.iiij.illud.ꝛ.s̄.de of.ord.ꝙ sedē.ꝛ de rap.in archiepatu.ꝛ p se rńdere dꝫ adult⁹ q cathetizat: ꝛ nō p aliū: de ꝯse.di.iiij.cū pro paruulis.item fallit i casu.s̄.e.li.de elec.cupiētes.itē in casu.s̄.e.li.de of.le.c.pe.ij.rñ.ꝛ ō her.c.ij.in p̄n.hec igit ꝛ silia spālia sunt.Et no.ꝙ etiā ecōuerso q̄daꝫ p alium possum q̄ nō p me.Eps clericū suū p aliū potest ȣberare:nō autē p seipsum.lxxvi.d.nō liceat.C.ō epi.ꝛ cle.auc.sed neqꝫ.item eps p alium litigare dꝫ.v.q.iij.c.vlt.itē plat⁹ cleric⁹ hñs tpalē iurisditionē audit:ꝛ iudicat de cā sanguinis p alium nō p se.s̄.e.li.ne cle.vel mo.c.vlt.Itē religiosa mulier p aliū pōt esse in iudicio non per se.s̄.e.li.de iudi.c.ij.s̄.e.li.de elec.idēnitatib⁹.§.sed cū cas.itē eps tuitionē gubernationē:ꝛ curaꝫ viduaꝝ ꝛ pupilloꝝ ꝛ peregrinorū nō p seipsuꝫ:sed p aliū archipresbyteꝝ.s.uel archidiaconum geret dꝫ.lxxviij.di.eps gubernationē.ꝛ ibi de hoc:ꝛ oīa ista sunt ēt spālia ꝯ regulā s̄m quā qō possuꝫ p aliū ꝛ p me.Et accidit h vel rōne psone cui hoc nō ꝯuenit: vel ēt rōne rei puta cāe crīalis:ꝛ iterdū p alterū ꝯsequtur qs qō p se ꝯseq nō posset: vt.s̄.eo.li.de cōces.pben.c.auctoritate.ꝛ.ff.de sta.ho.iperator.ij.ff.q̄ res pig.ob.l.aristo.sicut ꝛ q̄dā pōt qs tanquā ipse.isti.de iof.te.§.si tutor.ff.de adop.si pr.§.q duos.vbi nepotē ex filio adoptat au⁹ tanq̄ genitū ex alio filio:ꝛ hoc nō tanq̄ auus:sed tanq̄ qdā extneus:ad idē.ff.de in ius vo.l.q̄situ.cū si.Et no.qꝛ id dicimur posse qō de iure possum⁹: hāc igit regulam credo loq de his q̄ de iure sortiunt vel sortiri pñt effectū:n igt sup abūdat regula.j.e.q facit p aliū q̄ generalr loqt:ut ēt maleficia cōprehēdat ꝛ ista regula loqt de ptāte faciēdi:illa de effectu iā facti.itē no.ex hac regula ꝙ sicut p se pt qs subscribere:ita p aliū.qō dic vt no.s̄.ō re.iu.cū iter vos.i gl.pt.n.

In malis[a] pmissis fidē nō expedit obseruari. Reg.

In alternatiuis[b] debitoris est electio: ꝛ sufficit alterū adimpleri. Reg.

Qui[c] ad agendū admittit: est ad excipiendū multomagis admittendus. Idem.

Qui facit[d] p aliū ē perinde ac si faciat p seipm. Idem.

Factū legitime[e] retractari nō debet: lꝫ casus postea eueniat a q̄ nō potuit icobari. Reg.

Quod alicui[f] gratiose cōceditur trahi n̄ debet ab alijs i exemplum. Idem.

Frustra[g] sibi fidē qs postulat ab eo seruari: cui fidē a se prestitā seruare recusat. Idem.

Delictum persone[h] non debet in detrimentū ecclesie redūdare. Idem.

Rationi cōgruit: vt succedat in onere: qui substituitur i ho

a In malis pmissis.po.exēpla q̄ posui.s̄.e.nō ē obligatoriū.ꝛ ꝓseq̄re hāc regulā:ut ibi diri.Et hēs h ȣba.xxij.q.iiij.i malis pmissis.ꝛ ibi de hoc ꝛ p totā q̄ōnē.Et no.ꝙ dicit i malis pmissis.nā lꝫ mala pmissa n ōbeāt suari tñ iterdū mala pmissa:puta p dolū uel metū suat:qñ.s.suari pñt sine salutis eterne dispēdio si iuramētū itercessit:de iureiu.si vero.ꝛ diri i pdcā reglā.s̄.e.ñ.c.

b In alternatiuis.hec regula sumpta fuit ex.l.ff.e.ti.l.i eo ꝙ pl⁹ ē.ubi ȣba inēta nō sunt:sufficit alterutrū cē factū.Po.exēplū p canō.xij.q.ij.bone rei i fi.s̄.ō rescri.iter ceteras.Et i viro q i cām soluti mrīmonii dotē uxori⁹ estiationē restituere pmisit.ff.de iure do.plerūqꝫ i fi.ad idē.s̄.de pl⁹ pet.c.vno.vbi dr plus petere cā:ꝛ in expēsis cōdēnat q ex duob⁹ alternatiue debitis pcise petit alteꝝ:ad idē.de ap.significauit.vbi de hoc:ꝛ ō rescri.ex parte.ꝛ facit ō pbē.c.ij.ff.de cōdi.isti.l.si heredi plures.Sūt tñ q̄dam alternatiua i qbus dꝫ ordo suari.ff.de le.ij.cū pr.§.pe.ut cū mandat testator aliqd dari liberis:aut his ōficiētib⁹ cōsanguineis aut affinib⁹:qꝛ tūc seqmur ordinē.Est ad hoc argumētū qō diri de ordīe sequēdo.xliij.di.sit rector i fi.s̄.e.li.de ele.c.pe.i pn.ꝛ.e.li.ō pbē.mādato in fi.Cōtradicit ad hāc regulā.insti.de le.§.si generalr.So.illud cum eligēs fuit i mora.ff.de adop.l.mācipioꝝ.s̄.e.li.de cōsue.c.vlt.ꝛ sic no.Ber.i predi.decre.de rescri.iter ceteras.ꝛ facit qō diri.s̄.eo.ꝯ cum.

c Que ad agendū.hec sūpta ē ex regla.ff.e.ti.l.iur⁹ nēo.§.cui dam⁹.Po.ca.in eo q legitime pscribit:qꝛ si cadit a possessiōe dat sibi actio:multo forti⁹ dum possidet dat exceptio.xvi.q.iij.§.pōt.i pn.ad idē.de pscri.illud.Itē cōductor soli ad supficiē ad nō modicū tps hꝫ vtilē rei vēdi.ēt cōtra dn̄m multo fortius exceptōeꝫ.ff.de supfi.l.fi.§.qō ait:rōneꝫ hui⁹ regule ēt habuisti.s̄.e.cui:lꝫ pl⁹ ē agere q̄ excipe:g̃ si pōt pmū multo forti⁹ scōm:ut hic.nā video exceptionē dari cui nō dat actio ꝛ excōicatio.s̄.de excep.cū inter priorē.itē qui mala fide pscripsit s̄m leges exceptionē hꝫ aduersus oēm petentem:ꝛ si a possessione cadat nō hꝫ actionē xvi.q.iij.§.pōt.ȣ.ꝙ si.ꝛ.C.ōpscrip.xxx.vel.xl.an.si quis ēptionis.ꝛ vbi actio tpe tollit ppetuo durat exceptio.ff.de excep.pure.§.vlt.ꝛ venit i cōpēsationē qō nō venit in petitionē s̄m le.ut dubiū naturale.ff.de cōpen.l.etiā.Ecōuerso interdum venit in petitionē qō nō in cōpensationem:sicut est videre in deposito.C.ō cōpē.l.vl.ꝛ.s̄.de deposito.bona fides.ꝛ est spāle.Et adde qō no.de iureiuran.quēadmodū.in glo.nā cui.Et dic ꝙ ad agendū admittit ꝯ euꝫ ꝯ quem excipere vult:hoc dico:ne obstet qō dicit de publiciana:nā hñs publicianā actionē ꝯ alios excipit n ꝯ dn̄ꝫ.ff.de publi.l.pe.ꝛ vlti.ꝛ idē in sīlibus.hoc aūt regulr fallit in possessorijs iudicijs.C.loca.ꝛ cōdu.l.si qs cōductiōis.vbi cōuētus possessorio:si dicit se ꝯduxisse:añ oīa possessionē restituit:ꝛ post agit:ꝛ facit qō diri.s̄.eo.dolo nā ꝯ predonē agentē possessorio admittit exceptio:tñ nō admittitur actō.ō resti.spo.i lris.ꝛ.c.se.Et generalr agēti possessorio refert qō pprietatis agēdo:ꝛ tñ n excipiēdo:de ordine cognitio.c.vlt.C.de rei vē.ordinarij.ō concessione pbēde.post electionē in fi.de appel.cōstitutis.ij.i fi.ō accu.accedens.

d Qui facit p aliū.hec regula sumpta est ex.l.ff.e.ti.l.ꝙ iussu alteri⁹.Pone exempla in regula ꝛ ꝓsequere eam vt diri.s̄.e.pōt quis.Et nō superabūdat hec regula per illam:ut ibi diri in fi.

e Factū legitime.hec regula sūpta ē ex.l.ff.e.ti.l.q i ambiguis.§.i.Exēplifica in eo q ꝯtit mrīmōiū:ꝛ postea fact⁹ est furiosus.xxxij.q.vij.c.neqꝫ furiosus.Idē in supueniēte affinitate.de eo qui cogno.cōsan.vxo.sue.c.pe.idem i adoptione supueniēte.ff.de ritu nup.adoptiuus.in pn.ꝛ.l.si qua.Et no.ꝙ habuisti aliam regulā p ꝯtrariū.s̄.eo.n firmat:qꝛ lꝫ casus supueniat a quō potuit incobari:nō firmatur.quod ab initio nō valebat.ut ibi quod tñ itelligas: ut ibi diri:ita qō a pncipio factū erat legitime non retractat:lꝫ supueniat casus a quo nō potuit icobari.ut h.Et cōcordat ad hāc regulā.ff.de iti.actuqꝫ pri.l.nec.n.ibi dicit ter.nec.n.corrūpi:aut cōmutari qō recte transactum est supueniēte delicto poterit.Cōcordat ad hanc regulā de iurepa.ꝯsultationib⁹.de cōuer.cōiu.plꝫ.de eo qui cogno.cōsang.vxo.sue.discretionē.ꝛ quod in his iurib⁹ no.Et no.ꝙ dicit retractari.q.d.ppter cām superueniētem nō retractat ac si legitime nō fuisset fcm̄ Incerdū tñ ppter supuenientē cām ipedit ei⁹ effect⁹:qō legitime factuꝫ erat.exēplifica p cañ.xxiij.disti.cōiter.ꝛ.c.vsqꝫ adeo.ꝛ de cleri.egro.psbyteꝝ.ꝛ.c.tua.cū si.Et eo.mō rñdet ad leges q̄ p ꝯrijs signari solēt.ff.de iudi.si a me.ꝛ.l.seq.ff.ad.l.agl.qꝛ in eū casum.in qbus dr ꝙ iudiciū soluit p arrogatōem ei⁹ cū quo lit.cōtestatur⁹ erā:qꝛ deuenit i eū casum in quo a pncipio nō poterat ꝯsistere:ꝛ i pre.l.qꝛ dr sic.s.ꝙ cessat actio legis acql.qñ seru⁹ mortifere vulnerat⁹ liber fact⁹ est:qꝛ iam in eum casum ōuenit i quo locū habere nō poterat ꝛc.Et est rō:qꝛ.l.acql.dānum respicit.

f Quod alicui.Po.exēpla q̄ diri.s̄.eo.ti.q̄ a iure.ꝛ ꝓseq̄re:ut ibi dixi ꝛ in regula puilegiū psonale.ꝛ cōcor.ad hāc regulā.j.e.argumentū.

g Frustra sibi.Po.ca.i dño quo ad fidē:ꝛ i fideli quo ad dn̄m.xxij.q.v.de forma.itē in eo q iterposita ꝯditione pmisit ꝛ iurauit aliqd facere de iureiur.puenit.ij.vbi.de hoc.In eo qui nō vult trāsactioneꝫ iterpositā obsuare.C.de pac.cū pponas.ij.cōcor.xxv.di.esto subiect⁹ ibi cur ego te hēo vt pncipē:cū tu me nō hēas vt senatorē:sed nōne hosti.suāda est fides.xxij.q.iiij.inocēs.xxiij.q.i.noli.sol.ut ibi no.ꝛ in.d.c.peruēit illud.n.veꝝ ē cū iste hostis nobis fidē suat:ꝛ sic ꝯcordat cū hac regula.itē ꝯ.xxxiij.q.v.ꝙ deo pari.vbi dicit ꝙ si vir ꝛ vxor pari cōsensu cōtinentiā vouēt:vno labēte:alter pseuerare dꝫ.sol.ibi non fuerat fides hoi pmissa: s deo.nā sine vlla ꝯditōe adipleri dñt q̄ deo vouētur.xxxij.q.viij.c.vno i fi.Et vides ꝙ lꝫ vxor adulterata fuerit.nihilominus vir peccat adulterādo.xxxij.q.vi.c.i.p totū.frustra igitur ōbitū petit q qō dꝫ nō ipendit:ꝛ frustra legis auxiliū iuocat q cōmittit in legeꝫ:de vsur.qꝛ frustra.ꝛ ibi de h.Unū no.hñ ptes sibi adinuicē aliqd sub pena pmittunt:ꝛ vna ps pmo frangit fidem:aut expedit magis alteri parti penam proseq:ꝛ stare pacto vl ꝯctui:aut magis expedit sibi fidē rūpere.In.i.casu lꝫ sibi fides sit fracta ipse tñ p sua pte suet eādē:ꝛ sic penā petere poterit cū effectu.In.ij.casu secure frāgit fidē.ꝛ fiat hincīde penaꝝ mutua ꝯpensatio:vt.s̄.de pe.cōstitutis.ꝛ sic illā decre.itelligas:ꝛ q̄ ibi no.ꝛ ē ad h si.qō no.ō ꝯuēto super spoliatiōe:cui aut expedit magis rehabere rē pprīā:aut retinere rem quaꝫ possidet.in pmo casu agat.in scōo excipiat:h no.Ber.de or.cog.c.vl.

h Delictū psone.Po.ca.in epo ōposito ppter crimē:ob hoc.n.n dꝫ eccl'ia reb⁹ suis expoliari.xvi.q.vi.si epm.ꝛ ibi de hoc.item pone i pcuratore q falsauit instrm:qꝛ ppter h sic nō pdet eccl'ia cām:de excep.cū venerabilis.ꝛc.ꝛ delictū tutoris nō obligat pupilluꝫ.ff.e.ti.l.neqꝫ.ꝛ.ff.ō tabu.exhibē.l.pe.Cōtra.xvi.q.iij.placuit.ij.vbi delictum plati nō repetentis rem eccl'iasticā nō nocet ecclesie:ad ideꝫ de pscrip.c.i.ꝛ per totū.sol.delictū aliud in faciēdo:ꝛ hoc nō piudicat ecclesie:ut hic:ꝛ aliud in omittēdo:ꝛ hoc bene piudicat:ut ibi.Ad hāc solutionē ꝯdicit.xv.q.ij.ita nos.vbi delictum qō est in faciendo piudicat ecclesie.Sol.dici.pōt s̄m Io.q hoc ibi no.ꝛ i dicto.c.si epm ꝙ h regula itelligit de detrimēto facultatū.illud auteꝫ de detrimēto honoris:vel poti⁹ sibi nocet delinquētibus q̄ ecclesie.Adhuc ꝯ solutioneꝫ de censi.cū olim.vbi delictū:qō est in faciendo nocet ecclesie.de i inte.resti.auditis:vbi delictū qō est in omittendo:nō piudicat ecclesie.Statis cōgrue posset distīgui iter iudicialia:ꝛ extraiudicialia:vt i iudicialib⁹ iudicioꝝ fauore siue sit in faciendo siue in omitēdo preiudicet eccl'ie:ꝛ in decre.auditis.bene piudicauit ecclesie delictuꝫ:qō fuit in omittendo.sed fuit restricta:ꝛ sic nō est ꝯ.In decre.cum venerabilis.dici potuit extiudiciale:vel ibi solus pcurator deliqt in faciendo.s.istrumētuꝫ falsando.iteꝫ ꝯ.liiij.di.si suus.vbi punit eps q pro vno seruo duos dare debet.Sꝫ illud facere ōbet de pprio si hꝫ:nō de bōis eccl'ie ppter hāc regulā.itē ꝯ ō or.cog.cū dilect⁹ vbi dol⁹ ꝛ uiolētia abbatis eccl'ie nocet vr.Sꝫ ibi soluit p Ber.i.iij.glo.s.ꝙ ibi ōlictū fuerat cōmissū p platū ꝛ collegiū cōicato cōsilio:ꝛ eo.mō soluit.C.de sac.sanc.ec.iubem⁹ nullā.ibi ppt delictū psone cōfiscat nauis eccl'ie.Et no.ꝙ dicit hec regula delictum.qꝛ s̄m pprīā huius vocabuli significationē vr loq de eo qō cōsistit in omittēdo s̄m ea q̄ no.Ber.s̄.e.petm̄:tñ illi significationi nō semp stat:ut ibi diri.item hoc qō dicit psone:itelligere possumus de plato:ꝛ est vulgare dn̄oꝝ meoꝝ anglicoꝝ:de rescriptis ex pte.s.psone.ꝛ de ap.bone memorie:uel i distincte de q̄libet p sona itelligat:cuius delictū ecclesie nō nocebit saltē cū effectu:qꝛ daret restitutio usqꝫ ad quadriēnnium tñ nisi ex causa plus temporis daretur:ut.s̄.eo.li.de resti.in iteg.c.i.

i Rationi congruit.Po.ca.i filio.patroni herede:qui succedit in ho

nore iurisdictiōis sic ī onere defensandi ecclias succedere dz.xvi.q.vij.filijs ac nepotib⁹. Itē pone ī plato q̄ succedit ī honore: sic ⁊ onere soluēdi ꝑdecesso ris dbita ꝑ ecclie vtilitate ꝯtra.ꝫ.de solu.c.i.idē ī iudice.ff.de iudi.l.mor tuo iudice.ꝙ cū iudicare oportuerat. Idez cū q ei substituit⁹ est sequi dz ad idē.ꝫ.de offi.dele.qm̄ abbas. ⁊ ꝯcor.ad hāc regulam.c.di.rōnis. ⁊.ꝫ.e. qui sentit on⁹. Et quod ibi dixi hic adde: ⁊ per il lam regulā pōt ēt h̄ re solui: vt.s.succedat ī one re q substituitur ī hono re: ad h̄.xi.di.non nos.

nore. Idez.

In argumentū[a] trahi nequeunt que ꝑꝑ necessitatem aliq̄n sunt concessa. Idem.

Nemo potest[b] plus iuris trāsferre in alium q̄ sibi competere dignoscatur. Idem.

In toto[c] partem non est dubium contineri. Idem.

In generali[d] concessione nō veniunt ea que quis non esset verisimiliter in specie concessurus. Idem.

a In argumētū. hec regula sumitur ex .l.ff.e.ti.que ꝑꝑ necessitatē. Ho.ca.lv.di.c.i. vbi ex necessitate tpis ꝑ pter ministeriorꝫ defectū monachos ꝑmissuz fuit assumi ad pochiales ecclesias: cessāte hac necessitate ī arg. trahi. nō dz: vt ibi. Itez ꝑ decre.ꝫ.de elec.cū ī cūctis.ibi ne ꝙ a quibusdaz pro necessitate tpis ⁊c. Et alienatio sacrorꝫ vasorꝫ ꝑꝑ necessitatē redimēdorꝫ captiuorū ꝯcessa ad ꝯsītiaz ꝯtrahi ñ dz.C.ð sacrosanc.ec.l.añpe.q̄ īcipit sancim⁹ ⁊ ꝯcor.ad hāc regulā.ꝫ.e.q̄ a iur.⁊.ꝫ.eo.qð alicui.nec supfluit hec regula ꝑ illas q̄ loquūt ī eo qð ꝯcedit ob fauorē vel grāz: hoc ī eo qð cōceditur ob tpis necessitatē. Et dicit ēt ī ar.q.d.iurista: vl arguēs ñ dz arguere ð eo qð īterdū ex necessitate cōcessuz est: qꝛ arg.de silibus ad penit⁹ similia ꝑcedūt.ſꝫ īter tpꝰ necessitatis ⁊ nō necessitatis nō est silitudo: ergo nō ꝑcedit argumētatio. Et cōcordat ad hāc regulā.xxxv.q.i.c.i.ꝑ qð ēt exēplificare potes: nā a ꝑncipio generis hūani licite ꝯit frater cū sorore: qꝛ ex necessitate id fiebat: hodie aūt creuit hūanū genus: ⁊ sublata est necessitas: ⁊ iō nō licite ꝯhit.ī.quartū gradū.de cō.⁊ affi.nō dz.C.ð pa.q fi.di.l.i.⁊ .ij.vbi ꝑꝑ necessitatē famis: lꝫ filiū distrahere: qð alꝰ nō liceret. Et no.ex hac regula illð generale: qð cessante cā cessat effect⁹: ⁊ ð iureiur.⁊ si rꝑs ī fi.de ap.cū cessante.de pe.⁊ re.cū īfirmitas.ð quo dic vt no.ð renū.post trāslationē.lxi.di.§.his oīb⁹.xix.q.ij.due.cessāte igit necessitate ꝑꝑ quā dispēsatū ē cessat cōstitutio.i.q.vij.ꝙ pro remedio: qð verꝫ ē circa faciēda nō circa iā facta: vt ibi no.⁊ ð iureiur.⁊ si rꝑs.ī fi.ad hoc.ꝫ.e.factū legitime.ī fi.⁊ ē ēt hoc verū nisi vtilitas succedat loco necessitatis.sicut ē ð monachis ordināndis: vt ꝑbat.xvi.q.i.sunt nōnulli ī fi.

b Nemo pōt. Hec regula sumpta fuit ex.l.ff.e.ti.ne plus. Ho.ca.i. .q.vij.daibertū.ð dona.īter vi.⁊ vxo.nup vbi sunt h̄ vba.⁊.ff.ð acq.re.do.l.traditio.⁊ fa.ad hāc regulā.ꝫ.de pig.cū ꝯ.ꝫ.e.is q ī ius ibi dum dic eo.iure.⁊ sic nō maiori: ⁊ cōcor.qð nemo dat qð non hꝫ: de iure pa.ꝙ āt. Cōtra de elec.suffraganeis: vbi mādat archiꝑs q cōsecratus nō est electuz ꝑ suffraganeos cōsecrari.⁊.ff.de acq.re.do.nō ē nouū.vbi creditor pign⁹ distrahit cui⁹ dñiū nō hꝫ: de cō.di.iiij.solet.vbi ēt baptismuz dat q nō hꝫ. So.vt no.i.q.i.c.i.qꝛ hoc ē generale illa sunt spālia: spālitatis rōnez facile cōsiderare poteris. Et idē no. Ber.ī pre.decre.nup.⁊ ð iure pa.cura.nā spāle ī baptismo: vt ī pre.c.solet.⁊ ð mādare iurisdictōis ē. ergo archieꝑs cōfirmat⁹ demādare pt eꝑis q cōsecrati erāt: vt eꝑz ꝯsecrēt ⁊ ī creditore ē spāle sic ⁊ ī tutore ⁊ cura.C.de admi.tu.l.vlt.⁊.l.lex q̄ ⁊ ī ꝑ curatore.īsti.de re.di.§.nihil. In iudice: īsti.ð offi.iudi.§.fi.in executore .ff.de euic.sed pignora.ī vsufru.formali.ff.de vsufru.l.qð nr̄m ī eo q bona fide emit a male fidei possessore: qꝛ vsucapit: insti.de vsuca.§.ꝙ autē. In cēsitoribus ⁊ flumine.ff.de acq.re.do.l.ergo.§.alluuio. In donatōe libertatis: insti.de liberti.§.vlti. Jo.an.

c In toto ptē. Ho.exēpla q̄ dixi.ꝫ.e.plus semp.⁊ ꝑsequere vt ibi: ⁊ cōcor.ff.de ex.rei iu.l.si qs.cuz totū petijsset: si partē petit exceptio rei iu.nocet.nā pars in toto est.ꝯcor.xiiij.q.v.penale.⁊.xxxij.q.iij.meretrices.de peni.di.i.§.hoc idem.

d In generali. Ho.c.xvi.q.i.frater nr̄.vbi generalis cōmissio facta legato ꝑ papā nō extēdit ad cās fidei. Itē pone ꝑ decr.ꝫ.e.li.ð pe.⁊ re.si eꝑs. vbi hēs h̄ vba. Item p.l.C.q̄ res pig.ob.pos.l.i.vbi ī generali obligatiōe pignoris nō veniunt vxor ⁊ alūni.⁊ q̄ qs dilīt nō ē credēdus spāliter obligasse: ⁊ facit opti.ꝫ.e.li.de offi.vica.cū generali.⁊ no.qꝛ nō soluz ī obscuris īspicim⁹ id qð ē disilē: ſꝫ ēt ī generalib⁹.de ꝑmo.ꝫ.e.ī spicim⁹.de scðo hic ⁊ in cōcor.⁊.ff.de pecul.l.q peculij vbi qui administratione cōcedit vl ꝑmittere generaliter qð spāliter ꝑmissurus ē.⁊.ff.ð pig. .l.generali.⁊ in pignoris obligatiōe generali rerꝫ quas qs habuit vl habitur⁹ est ea nō ꝯtinebunt q̄ disimile est aliquē spāliter obligaturū nō fuisse: puta suppellex.itē vestis reliquēda ē obitori. Si qs q̄rat q̄lo sciuerit q̄ sunt illa q̄ dilīt ī specie ñ dicet quē ꝯcessisse. Rñ.pōt hoc cognosci ex īpossibili: vl ī humana vel dura sepatione: vtputa ministeria artis sue: vel q̄ ad affectionem ptinēt: generali obligatiōe nō veniūt: vt ī ꝑn.l. obligatione.⁊ se.⁊ ꝑbatur op.C.cōia vtriusqꝫ iudi.l.possessionem.vbi hēs ꝙ possessiones ī qbus sunt ascripticij: ita dñt diuidi ꝙ penes vnuz quemqꝫ integra familia remaneat: vt pr̄ a liberis cōiunx a viro frater a sorore nō separetur. Et no.ex hac regula vbum generale restringi ad idē.ꝫ.c.li.de rescrip.c.ij.⁊.c.si eo tpe.ð ꝑben.cū cui.⁊.c.ꝙuis.cū si. Itē facit hec regula ad questionē: de eo qui generaliter tenet ꝯ oēs aliquē iuuare: nunqd ꝯ se vl alios.⁊ no. de h̄.xxii.q.v.de forma in.i.glo.⁊ de iureiur.petitio.ī vl.glo.

e Qui ꝯ. Ho.ca.ī eo q recipit ecclesiam ð manu laici.xvi.q.vii.si qs deinceps de eo q emit spiritualia.de simo.nō satis.ad idē.C.de agri.⁊ cē.l.quē ad modū.lib.xi.vbi q emit ascripticiū sine gleba ꝯ legem interdicta mercat.⁊ male fidei possessor dr: ⁊ iō qꝛ talis ꝑsumit non hr̄e bonā fidē: iō nō ꝑscribit: vt ī ꝑdictis iurib⁹.ꝯ.ꝫ.ð do.apostolice: sed solue: vt in glo.ſꝫ vl Itē ꝯ.ꝫ.ð iurep.cura.solue: vt ibi.⁊ sic pꝫ ꝙ iuris ignorātia ñ excusat ī ꝑscrip.sic nec ī vsuca. .ff.de vsuca.l.nūq̄. Jo.an.

Qui contra[e] iura mercatur bonam fidem presumitur non habere. Idem.

Bona[f] fides nō patitur: vt semel exactum iteruz exigatur. Idem.

Cum quid[g] vna via prohibetur alicui: ad id alia non debz admitti. Idem.

Contractus[h] ex ꝯuētiōe legez accipe dignoscūt. Idē

Damnum[i] quod quis sua culpa sentit: sibi debet: non alij

f Bona fides. Hec regula sūpta fuit ex.l.ff.e.ti bōa fides.ecclia nō dz suuz repetere cū augmēto: ſꝫ si semel exactuz iterꝫ exigeret augmētū reciperet. xii.q.ij.fratnitas ad idē.ð pe.c. suā.ff.de ta.ex.l.iij.§.ꝯdēnatio ⁊ hꝫ locū h̄ regla ēt ī pēis q̄ sūt exacte ab eoð iterꝫ exigi nō dbēt.ad hoc.xiij.q.ii.c.vlt.ð iudi.at si clici.C.de pe.l.oīs ab eo.iō dixi: qꝛ si plures insolidū tenent ad penā soluta pena ꝑ vnū ñ liberat alter.xij.q.ij.cū duotissimā.ff.ad.l.acq.itē mela.§.ſꝫ si plures. An autē res ⁊ pena simul peti possint.dic vt no.xxv.q.ij.si ecclesie. Hāc āt regulā dico verā in his quorū causa vnica exactione finit.vnde si decē debeo ipsorū solutiōe tollit oīs obligatio.vnde nō patit bona fides: vt illa iterꝫ exigātur: ⁊ si soluātur vt indebita repetūtur: qð dic: vt no.i.q.iij.in fi.de solu.c.viii.si autez vnica exactione nō finit obligatio. Ho.ca.in exactōe debiti vxoris ad virū ⁊ ecōuerso nō hꝫ locū regula. Idē ī ꝑcuratōe quā exigit eꝑs visitās ꝑmo āno. Nā scðo āno visitās iterꝫ ꝑcuratōez exigit: ⁊ idē si de necessitate ecclie iterꝫ codē anno visitaret ⁊ sic pōt īelligi de cēsi.cū venerabilis.vbi ð hoc.⁊.xviij.q.ij.visitādi. Idez dico ī exactiōe pene: vbi de hoc actū est ī cōtractu: vt totiens pena cōmittatur: ⁊ exigi possit quotiēs ꝯtractū fuerit.nā tunc pena sel exacta ēt ab codē iterū exiget: ꝯtus enī ex cōuentione legē accipiūt.ī.e.ꝯtus.cū suis cōcor. Sed dītate īspecta ī his casibus: ⁊ silibus nō est idē: ſꝫ aliud lꝫ eiusdē generis. Et facit hec regula ad questionē quā no. Jo.xij.q.ij.mōemus.an si ecclia cōsecuta est suū a possessore qð facere potest: vt ca.q.apostolica.an adhuc idez possit petere a prelato: ⁊ certe ñ: qꝛ bona fides hoc nō patit: vt hic: ad penā tñ agere bene posset ꝯtra eū: vt.ꝫ.dixi de hoc etiā no.de re.eccle.nō alie.si quis.

g Cum qd. Ho.ca.xxxiij.q.v.hec imago.ꝫ.e.li.de cōces.ꝑben.detestanda .C.si māci.ita ven.ne ꝑsti.l.vl.vbi dicit ter.eaz q̄ ita venit ne corpe q̄stū faciat: nec ī caupona sub spē ministrādi ꝑstitui: ne fraus dicte legi fiat.cōcor.ꝫ.ð ꝑcu.tue.cū suis cōcor. No.ergo ꝙ cū aliqd ꝑhibet: ꝑhibent oīa que sequunt ex illo.vt.ꝫ.e.cū qd ⁊ ꝑ q̄ ꝑueniri possit ad illud: vt h̄. Fallit hoc īterdū: quia fu⁹ nō admittit ad testimoniū ferendū: neqꝫ pro dño nec aduersus dñm ⁊ tamē testificat de facto suo: puta dū dr ꝑ eum depositum: vel ꝯmodatū: vel simile.iiij.q. iij.Fui neqꝫ. Itē q nō pōt accusare denūciat.de iureiu.quēadmoduz.in fi. Sed ali⁹ est effect⁹ denūciatōis ꝙ accusatōis: vt ibi pꝫ: sed idē etiā: vbi idē esset effect⁹ vtriusqꝫ de cog.spi.tua.vbi de hoc. Itez ꝑsonuz nō vocat libert⁹ in ius sine venia: si tñ agat alieno noīe hñ.ff.de ī ius vo.l.quesitū. Nō qꝛ nō ipse: ſꝫ ille cui⁹ noīe agit cōuenire vr.⁊ facit qð dixi.ꝫ.e.pōt. Itez denegat dilatio vna via.s.ꝑ remediū iuris cōis cui cōcedit alia via ꝑ bñficiuz.s.resti.in integ.vt de resti.ī integ.coram.sed dic vt ibi ī vlt.glo. Itē platus ð mobilib⁹ ꝑ eccliaz acqsitis testari nō pōt: ⁊ tñ ī egritudie moderate pōt de ipsis aliq̄ errogare.ð testa.ad h̄. Itez pr̄ nō pōt filiuz ꝑuare q̄rta: ⁊ tñ libertates dādo minuet q̄rtā: ⁊ sic alia via ꝑuat cum.ff.ð inof.test.lege papi.qm̄ autē.§.cum igit.⁊ ē spāle libertatum fauore. Satis circa hoc dici posset ꝙ cuz aliqd ꝑhibet habito ꝑncipaliter respectu ad ꝑhibitū nō ad viā: vel modū quo ꝑhibet.exemplifica per iura.in ꝑn.iducta.⁊ ꝑ decre.de cōces.ꝑben.cōstitutus.tūc sufficit ꝑhibitum vna via vel mō: vt ad id ī ei⁹ fraudē alia via vl mō admitti nō debeat vt h̄.spāle tñ est ī libertate: vt.ꝫ.dixi. Si aūt ꝑhibitio ꝑncipaliter se habet ad viā: vel modum nō ad rē tunc secus. vñ alteri ecclesie alligat⁹ eꝑs nō eligit: sed postulat. Itez q iurauit non accusare bene denunciat: qꝛ sibi nō est ꝑhibituz deferre crimē: sed ꝑ moduz accusatiōs deferre ꝑhibitū ē. Idez ī casu de iudi.examinata.vbi petendo rez vna actiōe repellor.⁊ ꝑ aliā admittor.⁊ h̄ est videre ī oībus actionibus.nā deponens agens cōmodati repellit: agens depositi admittit: ⁊ sic de singulis.

h Contract⁹. Dicūt vulgares pactuz rūpit leges: ⁊.h.d.h̄ regula q̄ sumpta fuit ex.l.ff.e.ti.l.ꝯtus. Quidā ponūt casuz ꝑ canonē.xviii.q.ii.eleutheri⁹.vbi cōuentio īter eꝑm diocesanū: ⁊ fundatricez inita de oblationib⁹ obueniētibus ī festo ipsi⁹ ecclie suāda est.depositari⁹ de iure cōi tenet solū de dolo ⁊ lata culpa q̄ ꝯpat dolo.si tñ īteruenit cōuentio: vt teneat de leui ⁊ de leuissima culpa.⁊ de casu fortuito illa suat.de depo.c.ii.ad idem.ff.ðposi.l.i.§.si cōueniat. ⁊ ibi sunt h̄ vba.cōcor.de cōmo.c.vno.ꝫ.e.li.de pac.c.i.⁊ qð dic regula h̄ ꝯuētiōe: īelligas hōesta.⁊ nō ꝯ bonos mores.vñ si cōuenerit ne dol⁹ ꝑstet non vꝫ cōuentio: vt ī ꝑn.l.ꝯct⁹.ff.eo.ti.ī impossibili idem.qð dic vt dixi.ꝫ.e.nemo ꝑt.

i Damnū. Hec regula sumpta fuit ex.l.ff.e.ti.qð qs ex sua culpa. Ho.ca. per canonez.xxiii.qð.iiii.displicet.vbi si quis ad iudicez ductus se ð equo proiiciat ⁊ ledat: sibi soli imputet. Idem per decre.ꝫ.co.lib.de preben.si cleri-

imputari. L. Dem.
Infamibus[a] porte non pateant dignitatum. L. Des.
Certum[b] est q͏ꝫ is committit i legem: qui legis verba complectens contra legis nititur voluntatem.
Data rome[c] apud sanctum petrum quinto[d] nonas martij pontificatus[e] nostri anno[f] quarto.

cus vbi clericus q negligit petere p̄bēdā sibi debitā cū vacat sibi iputare dꝫ ñ se quēti expectāti. ad idē. ff. p. so. l. cū duob⁹. §. fi. ⁊. l. se. vbi socius oiuꝫ bonoꝝ dā nat⁹ ex ꝯtu ob cōtumaciā suā vel ex maleficio: puta furto vel simonia ñ recupat qd a socio. ꝯcoꝛ. l. di. sepe. ⁊. c. hi q. ō homi. c. vlt. ⁊. ff. ad. l. aql. si putatoꝛ. Itē p cu. penā quā ex suo delicto p̄stitit a dño nō recupat. ff. de ꝑcu. q ꝑprio. §. idē ccō tra ad idem. C. de euic. l. ēptoꝛ fundi. vbi dicit q si emptoꝛ in iudicio nō fuit re euicta: de euictione nō agit ꝯ vēditoꝛeꝫ quia culpa sua res euicta videt.

a Infamib⁹. No. c. p canonē. lxxxi. di. tantis da niel. ō excess. ꝑla. iter dilectos: ⁊ dicit lex neqꝫ famosis ⁊ notatis ⁊ quos scelus ⁊ vite turpitudo ingnat: ⁊ quos ifamia ab honestoꝝ cetu segregat dignitatis porte non patebūt. C. de digni. l. ij. li. xii. ad idē. xxxiij. di. laici: vbi dr q opio ordinandi vacillare nō dꝫ de testi. c. vlti. de accu. oipotēs. C. de ifami. l. vna. De ifamia aūt qd sit ⁊ quō ꝯbit: ⁊ de mlͥtiplici ipsi⁹ genere: dic vt no. iij. q. vij. §. tria. ṽ. porro ifamia. Et qō dicit regula de dignitatib⁹ itelligas ecclesiasticis ⁊ secularib⁹. infamis. n. iudex. eē ñ pōt. iij. q. vij. ifamis. bñ tñ pōt arbit eē. ff. de arbi. l. pedi⁹. ij. q. vii. tria. ṽ. cognitores. An ꝑcuratoꝛ possit eē q̄re. no. l. di. accedēs. iij. q. vi. i famis. ⁊. q. x. c. vlti. ꝯ de iura. cal. impatorū. i vlti. glo. ⁊ isti. de excep. c. vlti.

b Certū ē. No. ca. xiiij. q. iij. pleriqꝫ. ꝯ. e. li. ō elec. auaricie. ff. ad vl. quāuis. §. si cū esse. ꝯcoꝛ. i. q. i. sunt nōnulli. ō simo. i tātū. ō ep. ⁊ vēdi. ad nostrā. ꝯ. e. li. ō elec. cōmissa. §. porro. de imu. ec. cleric⁹. ⁊. c. vl. ff. ō legi. l. fraus. C. ō legi. l. nō dubiū. vbi sunt hec verba. Circa aūt hanc regulā nō insisto: ꝑsequere eni cā: vt no. xiiij. q. iij. pleriqꝫ. Ber. de puil. quāto. ac. ff. de le. l. ꝯ legeꝫ. Et facit quod dixi. ꝯ. e. cum quid vna.

c Data rome. No. ar. q tabellio i instr̄o debet scribere locuꝫ initi ꝯctus. ⁊ de hoc dixi. ꝯ. co. li. de re iudi. abbate sane. ad fi.

d Quinto nonas martij. i. tertia die intrante martio. Scire debes q mēsis diuidit p kl'as nonas ⁊ idus. Et dicūtur calēde a calo. i. voco: q tūc fiebat vocatio ad nūdinas. ⁊ iste nūdine fiebāt in. v. die. vel. vij. mēsis: vt pꝫ in calēdario. vñ i p̄ma die mēsis dr calen. in. ij. dr. iiij. nonas. iterdū. vj. nonas: q sūt quidā mēses q hñt. vi. nonas. alij. iiij. tñ. ⁊ hi q hñt. vi. sunt. iiij. tñ. s. Marti⁹ Maius Juli⁹ October. vñ ṽsus. Sex nonas Mai⁹ october Juli⁹ ⁊ Mars. Quattuor at reliq tꝫ idus qlibet octo. In martio igit p̄ma die dicim⁹ calē. scda. vi. nonas. i. sexto die ante nonas. i tertio. v. nonas. i. quinta die ante nonas: ⁊ sic diceps. septīa die dicebam⁹ nonis: q eo. die erāt nūdine. Si vero mēsis habeat. iiij. nonas tñ: secūda die dicebam⁹ q̄rto nonas. qnto die dicebam⁹ nonis: quia eadeꝫ die erāt nūdine. Post has nouas siue eēnt i. v. siue i. vij. die fꝫ diuersitatē mēsiuꝫ quā. ꝯ. posui denoiabam⁹ dies ab idus: idus aūt iterpretat diuisio: q tūc diuidebāt nūdine: ⁊ q idus semp erat. viij. die post nonas: q quolꝫ mēse per. vij. dies durabāt nūdine. ideo stati post nonas. siue. v. siue. vij. die dicebatur. viij. idus. i. octauo die ante idus. sequēti die dicebat. vij. idus. i. septīa die añ id⁹ sub sequēti. vi. idus. ⁊ sic ō singulis. Tertiadecīa die cū mēsis hꝫ. iiij. nonas. tātū. vel qntadecīa cū hꝫ. vi. dicim⁹ idus: q tūc diuidebant nūdine. deinde denoīabamus p calē. vt si mēsis hꝫ. xxxi. diē. ⁊. iiij. nonas tñ sicut Januari⁹ post id⁹. xix. calē. ⁊ demū. xviij. ⁊ demū. xvij. vsqꝫ ad calē. i. octaua die ante calē. Cū ergo dicimus. xv. calen. Martij. idē est dicere. xv. die ante calē. Martij. i. xiiij. die exeūte Februario: ⁊ sic ō singulis. Si aūt mēsis hꝫ. xxx. dies. post idus dicim⁹. xviij. calē ⁊ demū. xvij. ⁊ sic de singulis vsqꝫ ad fi. Si ṽo mēsis hꝫ. xxviij. ut Februarius: tūc post idus sequēti die dicim⁹ statim. xvi. calē. Si ṽo mēsis hꝫ. xxxi. dies. ⁊. vi. nonas: vt Marti⁹ tunc post idus sequēti die dicim⁹. xvij. calen. ⁊ sic ō singulis vsqꝫ ad calē. ⁊ cū dicim⁹. xvij. calen. aprilis. i. xvij. ante calen. i. xvi. exeūte martio. Idē in alijs. Mēses aūt quot dies hñt no. p hos ṽsus. Junius Aprilis septēqꝫ nouēqꝫ tricenos. Plus eni reliqui: sed hꝫ februs octo vicenos. Cui si bisextus fuerit superadditur vnus.

e Pōtificatus. Scire debes q ro. pō. ex sola electione facta a duab⁹ ptib⁹ cardinaliū vocē hñtiū: de quo dic: vt. ꝯ. co. li. de elec. vbi pculū. p̄sulatū assumit. ꝯ. de elec. lꝫ de vitāda. Sed ꝯsuetudo ē ro. pō. q̄ poti⁹ eorū solito vsu q̄ iure roborat q post electionē ante ꝯsecrationē: ⁊ coronationē nō scribūt pōtificatū i data: lꝫ predicta decre. lꝫ. ꝯ. de elec. dicat ro. pō. hēatur q duab⁹ ptib⁹ ⁊c. Inquātū dicit pōtifex vr q extūc pōtificat⁹ scribere possit. tñ ꝑ illa ꝯsuetudie facit lex. C. ō q̄ dri. p̄scrip. l. vlt. i fi. ibi ex quo iperiales suscepimus isulas. vñ ⁊ dies coronationis dr ortus iperij: sic pōt itelligi. C. de ser. l. vlt. nec dicit ipatoꝛ: nisi corona susecpta. ff. de testa. mili. l. antepe. sicut nec archieps: nisi recepto pallio. ꝯ. de vsu pal. nisi ad idē. C. li. xij. de decu. l. fi. ff. ō re mili. l. ex eo i auē. de cōsu. in fi. colla. v. sed tūc ante cōfirmationē scribūt ante datā locū ⁊ diē ponēdo. data suscepti a nobis apostolat⁹ officij āno ⁊c. ⁊ tūc nō scribunt se simplr̄ epos. ſꝫ sic scribūt. talis pōc Bonifaci⁹ elect⁹ eps. Itē tunc nō bullāt bulla itegra: sed tūc ipis si quas lr̄as ꝯcedūt ponūt mediā bullā. i. illā ptem que hꝫ capita sculpta. ⁊ ex alio latere quo ponit nomen plana est bulla sine nomine. Post coronationē auteꝫ scribūt pōtificatuꝫ i data vnde q prius scribebāt data suscepti a nobis apostolat⁹ officij scribūt data pōtificatus nr̄i. Itē vocāt se simplr̄ epos ⁊ dant bullam cū noīe suo. Et sunt h bñ notāda: q iam vidi i quadā ecclesia cathedrali hic vicina cuius nomē sileo scōm expectātē ex hoc erroꝛe i assecutōe p̄bēde primo p̄ferri. Et hoc modo Bonifacius fuit electus die secūda exeunte decembri coronatus ⁊ consecratus fuit die. xxiij. Januarij. Habebat vn⁹ expectās eius auctoritate lr̄as cuꝫ tali data: data. iiij. calē. Januarij pōtificatus nr̄i āno. iij. Alius expectās eadē auctoritate i eadem eccl'ia hēbat lr̄as huius date. data nonas Aplis pon. nr̄i anno. iij. ⁊ hoc est dicere data. v. die aprilis ⁊ supioꝛ data lertia die exeūte decēbꝛis: vt. ꝯ. dixi. pri. glo. vacabat p̄benda i illa eccl'ia ⁊ querebat cui deberetur: ⁊ erroꝛe pitoꝛū hui⁹ iuris hūc modū ignoꝛātiū ꝑnūciatū ⁊ obtentuꝫ fuit illū q hēbat datā sub tertia die exeunte decēbꝛi prioꝛē eē ⁊ debere preferri: q ꝯsiderabāt dicti iuris periti q siue ann⁹ incipet a ꝑmotiōe ro. pon. que fuerat vt predixi die secūda exeūte decēbꝛi siue a natiuitate oimō ille erat p̄m⁹ ⁊ verū dicebāt illo mō ꝯputādo. ſꝫ q ānus pōtificatus icipit a consecratione ⁊ coronatiōe nō ab electione: vt. ꝯ. dixi q coronatio: vt predixi fuerat. xiij. die Januarij iō male fuit obtentū. ⁊ hui⁹ rei errore fuit posterioꝛ poꝛ platus: q certū ē q ex quo ānus pōtificatus bonifacij incipiebat vt predixi q is qui nonas aplis. i. qnto die aprilis habuit gr̄aꝫ p̄cedebat i gratia illū q hēbat datā sub tertio die exeunte decēbri. s. iiij. calē. Januarij eo. āno fere i nouē mēsib⁹: vt clare pōt cōputari. Sēp ergo iurispiti q ꝑnūciare hñt sup posteritate ⁊ prioꝛitate ipetrantiū aduertere debēt diē pōtificatus. i. coronationis vel recte ꝑnūcient. ⁊ idē i similibus casibus. ⁊ h als vt dixi iure nō bene ꝑbat qua de causa: vt talis erroꝛ ab eis euitet hoc hic scripsi quod alias scriptū non reperi.

f Anno q̄rto. Fuit hec data: ⁊ iste ānus pōtificatus sui currētibus ānis dñi. Mccxcviij. q̄ro aūt qñ iceperūt ligare noue cōstōnes hui⁹. vi. li. de his loquoꝛ q̄ sunt iuris noui ꝑmulgatorie nō declaratorie veteris iuris vr q a tpe hui⁹ publicatōis post duos mēses. i auē. vt facte no. cōstōnes i rubro ⁊ nigro circa pn. §. vt autē aptius. ⁊ hoc tꝫ Ber. ꝯ. i ꝑemio in fi. tertie gl. ⁊. ꝯ. de ꝯsti. c. ii. ⁊ facit qō no. de postu. pre. c. i. cū eni id sit iure ciuili expssum: ⁊ nr̄o iure ꝯriuꝫ expsse nō sit cautū: ergo illud tp̄s suabim⁹ ⁊ ideo ſꝫ hoc finitis duob⁹ mēsib⁹. s. iij. die itrāte maio eodē āno iceperūt ligare. Iteꝫ ⁊ nr̄o vr iure roboratū. ꝯ. ne de. vel. mo. ca. vl. ⁊. ꝯ. ō sent. exc. nouerit. ⁊. ꝯ. e. li. ō cōces. p̄ben. q cūctis. circa pnc. ⁊ i his oibus. De hoc tñ vr tenere Jo. lxxxi. di. ꝑposuisti. i gl. ex hoc q ſꝫ canones ligat cōstitutio: post sex menses. allegat. xviij. di. c. vlti. qō de ꝯstōne p̄ncipis ñ loqtur: ſꝫ q illud tempus duoꝝ mēsiuꝫ nō sit tempus ordinarioꝝ vr ꝑbari. ꝯ. de pe. ⁊ re. cuꝫ ifirmitas. vbi ꝯstitutio principis nō ligat: nisi ex quo p p̄latos fuerit publicata: ad ideꝫ. ꝯ. e. li. de preben. cum singula. vbi datur vn⁹ mensis a tpe noticie. ad idē i auē. vt i priuatis do. sacra. mi. nō fi. circa fi. colla. v. vbi dāt tres mēses. ⁊ i auē. vt neqꝫ miles neqꝫ federat⁹. §. si igr̄. colla. ix. vbi dāt. xxx. dies tñ. Dixit accu. q i p̄dictis. ll. dr eē spāle. ⁊ ideꝫ de supradictis decre. ē dicēdū. fateoꝛ. n. q lꝫ cōstitutio p̄ncipis liget post duos menses: vt. ꝯ. dixi. id locum hꝫ cuꝫ i ipsa ꝯstōne aliō nō cauet: nec tēp⁹ adijcit: illō. n. suāduꝫ ē: ⁊ intelligunt sic ꝯria vtriusqꝫ iuris. De hoc habui qōnē de facto a p̄ncipio hui⁹. li. Et dicebāt ꝯ me qdā aduocati q constitutiones hui⁹ libri nō ligabāt: nisi ex quo iste liber publicat⁹ ē bonoñ. vt si ignorātes ñ ligarēt p. c. ꝑposui. lxxxij. di. ⁊. xxxij. q. iiij. dixit sara. ⁊ ego ꝯ eos f̄m dictū ipsoꝛuꝫ in ciuitatib⁹ i qb⁹ nō viget studiuꝫ. ad q̄s liber iste direct⁹ nō fuit adhuc cōstōnes hui⁹ li. nō ligarēt qō eēt absurdū. Satis ergo ꝑbabili rōne id tenēdum vr qō. ꝯ. dixi ⁊ audiui etiā tpe Bonifacij tertij cassatā electioneꝫ cuiusdā epi: q nō suauerat dec. cupiētes. ꝯ. e. li. de elec. q̄ tñ añ duos mēses solūmō fuerat publicata. An aūt cōstitutio respiciat pēdentia dixi. ꝯ. e. li. de elec. lꝫ canon. Que his scriptis sunt superflua defectuosa vel falsa reddēda supplenda ⁊ corrigēda se offerunt i qb⁹ aliq̄liter excusari mereoꝛ: q corrigi sum paratus: tū q ex quo scribere cepi singulis q̄si diebus binis lectionibus ⁊ alijs p̄ter lecturā ieuitabilib⁹ negocijs iplicatus singula pōderare nō potui: tū q dñi mei supius iam dicti mādato ⁊ studētium deuictus istantia ca nō meo velle libꝛata publicare cōpelloꝛ. qnimo etiā ex falsis scriptis f̄m p̄hm. scōo methaphi. cōmendaboꝛ. q p ipsa ṽitatis inuestigāde materiā alijs p̄paraui. Suscipiāt igitur istud studētes minute scie labores meos reminiscētes q vidua que obtulit duo sola minuta ꝑpter sui affectum large plus oibus dicit obtulisse marci. xij. xxiiij. q. i. odi. de pe. di. i. c. i. ṽsus fi. nam si deus dederit maiores: ⁊ summe vtiles eis in posteruꝫ laboꝛes meos offeram iam lꝫ nouiter incobatos. Jo. an.

Finis.

Venetijs per Baptistam de Tortis. die .xx. Decembris. M.cccclxxxvi.

Registrum. a. b. c. d. e. f. g. h. i. k. l. m. n. omnes sunt quaterni.

LANDES- UND STADT- BIBLIOTHEK DÜSSELDORF